

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**OBČANSKÉ ELITY, OBECNÍ SAMOSPÁVA A KULTURA MĚSTA
TELČ**

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Rauchová, Ph.D.

Autor práce: Bc. Šárka Sochorová

Studijní obor: Historie navazující (HISn)

Ročník: 2.

2014

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitelů a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 30. dubna 2014

.....

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat především vedoucí své diplomové práce PhDr. Jitce Rauchové, Ph.D. za odborné vedení a podnětné připomínky. Současně mé poděkování patří pracovníku Státního okresního archivu v Jihlavě Mgr. Petru Dvořákovi, Mgr. Zdeňku Bártů, Ing. Marii Plačkové, Mgr. Vlastě Královcové a Ladislavu a Vlastě Petřů za poskytnutí potřebných materiálů. V neposlední řadě nemohu zapomenout ani na svou rodinu, která mě podporuje v mém studiu.

Anotace

Předkládaná diplomová práce se zabývá životem města Telče v první polovině 20. století. Zejména se snaží provést co nejširší analýzu obecní samosprávy z hlediska socioprofesionálního složení, teritoriálního původu a lokace bydliště jeho jednotlivých členů s cílem poukázat na změny, které se udály během tohoto období pod vlivem celostátních politických, společenských i ekonomických změn. Na příkladu šesti profesně rozmanitých telčských rodin se pokouší zmapovat jejich podíl, kterým zasáhly do společenského, kulturního a veřejného života města. S cílem získat ucelený pohled na toto období byl do diplomové práce zahrnut i profesorský sbor zdejší reálné školy, a to z hlediska jeho účasti jednak v samosprávných orgánech, a zejména pak ve spolkovém a společenském životě města. K dokreslení kulturního obrazu maloměsta v první polovině 20. století nezůstaly opomenuty ani městské či školské slavnosti.

Annotation

This dissertation is dealing with the town of Telč and its way of living in the first half of the 20th century. The research is focused on the thorough analysis of local authorities from the social and occupational point of view, territorial origin and location of residence its various fellows. The main purpose of this is to indicate the changes which coincided with the influence of nationwide political, social and economic changes. The illustration of six Telč's families with various professions charts their share which affected the social, cultural and public life of the town. The aim is to get an integral view of this period, therefore the grammar school staff have been included, because of their participatory role in local authorities and social life as well. Municipal and school celebrations have been included to illustrate the cultural background of provincial town in the first half of the 20th century.

OBSAH

Úvod	8
1. Charakteristika soudního okresu Telč a města Telč	13
1.1. Správní začlenění města Telč v první polovině 20. století	13
1.2. Obyvatelstvo politického okresu Dačice, jeho jednotlivých soudních okresů a města Telč	15
1.3. Hospodářské zázemí	18
1.4. Školství a spolky	22
2. Obecní samospráva v první polovině 20. století	25
2.1. Platná právní úprava	25
2.2. Socioprofesní rozbor členů městských samosprávných orgánů	27
2.2.1. Obecné vymezení pojmů	28
2.2.2. Obecní představenstva, obecní rady a rada národního výboru	31
2.2.3. Obecní výbory, obecní zastupitelstva a národní výbory	35
2.3. Teritoriální původ členů městských samosprávných orgánů	40
2.3.1. Teritoriální původ členů užších samosprávných orgánů	40
2.3.2. Teritoriální původ členů širších samosprávných orgánů	43
2.4. Lokace bydlišť členů městských samosprávných orgánů	46
2.4.1. Lokace bydlišť členů městských představenstev a rad	46
2.4.2. Lokace bydlišť členů městských výborů, zastupitelstev a národních výborů...	47
2.5. Z činnosti městských samosprávných orgánů	49
2.6. Starostové města Telč (1899–1945)	53
3. Významné telčské rodiny první poloviny 20. století	59
3.1. Židovská rodina Neumannova	59
3.2. Lékárnická rodina Paclíkova	63
3.3. Továrnická rodina Vystrčilova	67
3.4. Obchodnická rodina Čápova	69
3.5. Rolnická rodina Petřů	70
3.6. Dělnická rodina Runova	72
4. Zemská vyšší reálná škola Telč	75
5. Městské a školské slavnosti v Telči v první polovině 20. století	79

5.1. Příklady konkrétních slavností uspořádaných v Telči v první polovině	
20. století.....	80
5.1.1. Oslavy pod patronátem reálné školy	80
5.1.2. Oslavy pod patronátem města	83
Závěr	86
Prameny a literatura	90
1. Prameny	90
1.1. Archivní prameny	90
1.2. Vydané prameny	94
1.2.1. Vydané právní prameny	94
1.2.2. Vydané příručky	94
1.2.3. Vydané statistické prameny	94
1.2.4. Vydané školské prameny	95
1.2.5. Periodika	96
1.3. Ústní prameny	96
2. Literatura	97
3. Internetové zdroje	101
Seznam příloh	102

ÚVOD

Tato diplomová práce nese název Občanské elity, obecní samospráva a kultura města Telč. Časově se zabývá první polovinou 20. století, kde se jeví jako důležitý mezník rok 1918. Práce se snaží poukázat na proměny s ním spojené, co se týče městské samosprávy¹ i celkového života maloměsta. Bádání končí záměrně rokem 1946 snahou zachytit výsledky prvních poválečných komunálních voleb a srovnáním jejich výsledků s předcházejícími roky. Události po roce 1948 zde již nejsou sledovány, neboť by si zasloužily pozornost v samostatné práci a ani časově do této diplomové práce nespádají.

S podobnou tematikou začali historikové pracovat až po roce 1989. Práce, které od této doby vznikly, jsou spjaty především se dvěma centry, a to Masarykovou univerzitou v Brně spojenou s osobou Lukáše Fasory a Ostravskou univerzitou, na níž působí Pavel Kladiwa.² Stěžejní literaturou, z níž tato práce metodologicky vychází, je publikace autorského kolektivu sdruženého při Centru pro studium demokracie a kultury v Brně s názvem *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*.³

V první kapitole je rozebráno začlenění tohoto města do stejnojmenného soudního okresu a do politického okresu Dačice. Současně je zde proveden národnostní a náboženský rozbor jeho obyvatelstva za účelem poukázat na smíšený charakter tohoto správního celku a zdůraznit český charakter Telče v kontrastu s německými Slavonicemi. Do této části diplomové práce byly zahrnuty i podkapitoly týkající se hospodářského zázemí, školství a kultury tohoto maloměsta na jihozápadní Moravě. Právě v tomto sledovaném období procházela Telč

¹ Podrobněji o proměnách územní samosprávy viz: Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, Praha 2007, s. 376–383.

² Lukáš FASORA, *Svobodný občan ve svobodné obci? Občanské elity a obecní samospráva města Brna 1851–1914*, Brno 2007; Lukáš FASORA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ (eds.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848–1948*, Brno 2006; Lukáš FASORA – Pavel KLADIWA, *Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850–1914*, ČČH 104, 2004, s. 796–827; Titíž, *Činnost obecních samospráv na Moravě a ve Slezsku 1850–1918. Metodika a koncept výzkumu, literatura k tematice*, in: *Acta historica neosolensia* 7, Banská Bystrica 2004, s. 175–185; Pavel KLADIWA, *Komunální elity druhé poloviny 19. století a počátku 20. století v českých zemích – stav bádání a možnost využití metodologických podnětů z německé a rakouské literatury*, in: *K novověkým sociálním dějinám českých zemí VI. Sociální dějiny dnes*, Praha 2004, s. 33–58.

³ Lukáš FASORA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ – Libor VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006.

ekonomickou stagnací,⁴ kterou se však snažila na druhé straně vyrovnávat v oblasti školství a kultury.⁵

Napsání druhé kapitoly předcházela usilovná badatelská práce s velkým množstvím archivních materiálů s cílem sestavit potřebné tabulky s údaji o členech samosprávných orgánů. Pomocí takto získaných faktů bylo následně možné provést důkladný rozbor z několika hledisek. Pro socioprofesní zařazení, určení bydliště a případně i místa původu jednotlivých členů obecní samosprávy byly použity prameny uložené ve Státním okresním archivu v Jihlavě. Jednalo se především o knihy protokolů ze schůzí obecního výboru, představenstva, rad, zastupitelstva i národního výboru a městskou kroniku, které se nachází v částečně zpracovaném fondu Archiv města Telč.⁶ Velmi nápomocné však byly i seznamy členů telčských spolků taktéž uložené v jihlavském archivu ve spolkových fondech.⁷ V neposlední řadě také nelze opomenout práci telčského faráře a katechety Josefa Rampuly, který v meziválečné době sepsal majitele všech domů stojících na náměstí Přemysla Otakara II. včetně jejich krátkých životopisných medailonů.⁸ Z hlediska ostatních okrajových částí města Telč byly též použity pozemkové knihy uložené na Katastrálním pracovišti v Telči.⁹ Jako doplňující byly využity i genealogické

⁴ Hospodářským záležitostem v tomto období se věnují drobné regionální práce či články: Jan JANÁK, *K počátkům židovské podnikatelské aktivity ve vlnářství (továrna na jemná sukna v Telči 1807–1861)*, Časopis Maticе moravské 110, 1991, s. 71–101; Oldřich ZADRAŽIL – Jaroslava KOUBOVÁ, *40 let závodu Motorpal Telč 1948–1988*, Telč 1987.

⁵ Telčskému spolkovému a kulturnímu životu se věnují některé kvalifikační práce: Petra ZACHOVÁ, *Spolkový život v Telči na přelomu 19. a 20. století*. Diplomová práce FF JU, České Budějovice 2002; Klára JAROŠOVÁ, *Emil Šolc (Studie o životě a díle nakladatele)*. Diplomová práce FF JU, České Budějovice 2003; Eva KAUPOVÁ, *Historie Tělocvičné jednoty Sokol v Telči v letech 1890–1949*. Diplomová práce FF UJEP, Ústí nad Labem 2010; Šárka SOCHOROVÁ, *Spolkový život v Telči 1918–1938*. Bakalářská práce FF JU, České Budějovice 2012.

⁶ Státní okresní archiv Jihlava (dále jen SOKA Jihlava), fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153; Protokol o schůzích městské rady 1923–1929, inv. č. 154; Protokol o schůzích městské rady 1929–1936, inv. č. 155; Protokol o schůzích městské rady 1936–1941, inv. č. 156; Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160; Kronika z let 1923–1945 (neuspořádáno).

⁷ Tamtéž, fond Okresní národní výbor Třešť, inv. č. 508; fond Akademický spolek Telč, Presenční listina mimořádné valné hromady ze dne 6. dubna 1914; fond Klub československých turistů Telč, Kniha protokolů 1921–1939; Kniha poplatků; fond Muzejní spolek Telč, Příspěvky z let 1930–1934; Seznamy členů Musejního spolku v Telči za roky 1918, 1919, 1921, 1926, 1929; fond Okrašlovací spolek Telč, Oznámení výsledků voleb provedených o valné hromadě ze dne 12. dubna 1931, fond Sokol Telč, Kniha členů Sokola Telč; Kniha protokolů, Protokol valné hromady ze dne 13. února 1910.

⁸ Josef RAMPULA, *Domy v Telči*, Pelhřimov 1999.

⁹ Katastrální úřad pro Vysočinu, Katastrální pracoviště Telč (dále jen KÚ pro Vysočinu, KP Telč), Pozemková kniha, Knihovní vložka 9 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 15 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 36 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 41 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 43 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 62 pro katastrální obec Telč;

prameny. Tímto jsou myšleny především římsko–katolické a popřípadě i židovské matriky.¹⁰ V případě těžce dohledatelných údajů posloužily i náhrobní kameny na hřbitově U sv. Anny,¹¹ výpovědi pamětníků¹² a též dvě drobné publikace vydané městem Telč.¹³ Náboženský rozbor členstva byl záměrně ponechán stranou, neboť pouze u jednoho bylo zjištěno jiné vyznání než římsko–katolické.¹⁴ K dokreslení celkového pohledu na městskou samosprávu v první polovině 20. století nebyly v této kapitole opomenuty ani zásadní věci, které se města v tomto sledovaném časové úseku dotýkaly a rovněž zde nechybí ani jednotliví starostové obce.

Ve třetí kapitole jsou na příkladu šesti významných a profesně zcela odlišných telčských rodin poodkryty vzájemné společenské vazby a podíl jednotlivých rodinných příslušníků na společenském, kulturním a veřejném životě města Telč. Prosopografické rodinné medailony byly sestaveny za použití již výše zmíněné matriční evidence, avšak velice nápomocné byly i prameny, které potomci těchto rodin uschovávají ve svých rodinných archivech,¹⁵ či rozhovory s nimi.¹⁶ Pro

Knihovní vložka 140 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 163 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 258 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 537 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 2142 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 2352 pro katastrální obec Telč.

¹⁰ Národní archiv Praha (dále jen NA Praha), fond Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích, Náboženská obec Golčův Jeníkov (dále jen NO Golčův Jeníkov), Knihy narozených 1850–1924, inv. č. 379; Moravský zemský archiv Brno (dále jen MZA Brno), fond Sběrka matrik jihomoravského kraje, Farní úřad Batelov (dále jen FÚ Batelov), Knihy narozených, inv. č. 6192; Farní úřad Telč (dále jen FÚ Telč), Knihy narozených 1789–1846, inv. č. 6977; Knihy narozených 1808–1846, inv. č. 6978; Knihy narozených 1828–1846, inv. č. 6979; Knihy narozených 1847–1876, inv. č. 6980; Knihy narozených 1859–1879, inv. č. 6981; Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982; Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983; Knihy oddaných 1837–1875, inv. č. 6991; Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992; Knihy oddaných 1910–1930, inv. č. 6993; Knihy zemřelých 1862–1894, inv. č. 6999; Farní úřad Třebíč (dále jen FÚ Třebíč) – město (Sv. Martin), Knihy narozených 1826–1860, inv. č. 10958; Farní úřad Třešť (dále jen FÚ Třešť), Knihy narozených 1839–1856, inv. č. 7019; Farní úřad Slavkov u Brna (dále jen FÚ Slavkov u Brna), Knihy oddaných 1843–1891, inv. č. 13139; Státní oblastní archiv Třeboň (dále jen SOA Třeboň), fond Sběrka římsko–katolických farních matrik Jihočeského kraje, Farní úřad Dačice (dále jen FÚ Dačice), Knihy oddaných č. 12A (Dačice, 1881–1935); Farní úřad Deštná (dále jen FÚ Deštná), Knihy narozených č. 5 (Deštná, 1842–1856); Farní úřad Počátky (dále jen FÚ Počátky), Knihy narozených č. 8 (Počátky, 1862–1874); Knihy narozených č. 9 (Počátky, 1874–1888); Zemský archiv Opava (dále ZA Opava), fond Sběrka matrik severomoravského kraje, Farní úřad Bohumín (dále jen FÚ Bohumín), Knihy narozených 1826–1889, inv. č. 2776, sign. FVI8.

¹¹ Takto byl dohledán např. Osvald Satrapa, Josef Franže, Karel Ryšavý a Adolf Dohnal.

¹² Rozhovor s Miroslavem Jankem (nar. 1954) vedený dne 3. března 2014; Rozhovor s Věrou Opatrnou (nar. 1937), rozenou Rodovou, vedený dne 12. března 2014; Rozhovor s Martou Sochorovou (nar. 1939), rozenou Rodovou, vedený dne 12. března 2014.

¹³ *Kdo byl kdo z telčských osobností*, Telč 1996; *Kdo byl kdo z telčských osobností (Dodatek)*, Telč 1999.

¹⁴ Pouze JUDr. Alois Neumann byl židovského vyznání. Jinak byla většina sledovaných osob dohledána v římsko–katolických matrikách, ať se jednalo o knihy narozených, oddaných či zemřelých.

¹⁵ Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové, Rodinná pozůstalost; Soukromý archiv Vlasty a Ladislava Petru, Rodinná pozůstalost; Soukromý archiv Ing. Marie Plačkové, Rodinná pozůstalost.

srovnání, zda byl nejen profesní vývoj těchto rodin ve sledovaném období podobný se zbytkem Moravy, anebo se v něčem podstatném lišil, byla opět použita práce *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*.

Vzhledem k širokému zaměření práce nemohl být opomenut ani profesorský sbor Zemské vyšší reálné školy v Telči. I zde byla pozornost zaměřena na objasnění jejich podílu v samosprávných orgánech, a zejména pak ve spolkových organizacích nejrozličnějšího zaměření a charakteru. Kromě již výše zmíněných spolkových pramenů byly pro tuto kapitolu použity především písemnosti, které dodnes uchovává telčské Gymnázium Otokara Březiny. Tímto jsou myšleny především dvě objemné školní kroniky¹⁷ a výroční zprávy, které vycházely tiskem v jednotlivých sledovaných letech.¹⁸

Pro dokreslení života maloměsta, ať z hlediska každodenních či nevšedních událostí, byla do diplomové práce zahrnuta ještě pátá kapitola, která pojednává o městských či školských slavnostech. Jako pramenná základna zde posloužily jednak městská kronika uložená v jihlavském archivu,¹⁹ ale i dobová periodika,²⁰ která o nich podrobně informovala. Kromě nich byly též použity prameny týkající se zemské

¹⁶ Rozhovor vedený s Mgr. Vlastou Královcovou (nar. 1950), rozenou Paclíkovou, vedený dne 6. září 2012; Rozhovor s Ing. Marií Plačkovou (nar. 1943), rozenou Neumannovou, vedený dne 15. září 2012; Rozhovor s Milošem Vystrčillem (nar. 1925) vedený dne 29. prosince 2011.

¹⁷ Gymnázium Otokara Březiny a Střední odborná škola Telč (dále jen GOB a SOŠ Telč), Paměti Zemské reálky v Telči; Paměti ústavu od 1940–1941.

¹⁸ *Výroční zpráva zemské vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1909–1910*, Telč 1910; *Výroční zpráva zemské vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1910–1911*, Telč 1911; *XXI. jubilejní zpráva zemské vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1911–1912*, Telč 1912; *I. (XXII.) zpráva c. k. vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1912–1913*, Telč 1913; *II. (XXIII.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1913–1914*, Telč 1914; *III. (XXIV.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1914–1915*, Telč 1915; *IV. (XXV.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1915–1916*, Telč 1916; *V. (XXVI.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1916–1917*, Telč 1917; *VI. (XXVII.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1917–1918*, Telč 1918; *VII. (XXVIII.) výroční zpráva státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1918–1919*, Telč 1919; *VIII. (XXIX.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1919–1920*, Telč 1920; *IX. (XXX.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1920–1921*, Telč 1921; *X. (XXXI.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1921–1922*, Telč 1922; *XI. (XXXII.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1922–1923*, Telč 1923; *XII. (XXXIII.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1923–1924*, Telč 1924; *XIII. (XXXIV.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1924–1925*, Telč 1925; *XIV. (XXXV.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1925–1926*, Telč 1926; *XV. (XXXVI.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1926–1927*, Telč 1927; *Památník státního československého reálné gymnasia Otokara Březiny v Telči vydaný k osmdesátému výročí ústavu 1852–1932*, Telč 1932; *Výroční zpráva státního československého reálného gymnasia Otokara Březiny v Telči za školní rok 1932–1933*, Telč 1933.

¹⁹ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945 (neuspořádáno).

²⁰ Vídeňské ilustrované noviny ze dne 8. srpna 1918; Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918.

reálné školy, které byly zmíněny již v souvislosti s předcházející kapitolou. K porovnání některých charakteristických rysů z průběhů slavností, jako jsou například místo konání či jejich symbolický význam, posloužila publikace *Občanské elity a obecní samospráva 1848–1948*.²¹

K předkládané diplomové práci je ještě třeba podotknout, že se z hlediska tematiky a časového vymezení jedná ohledně města Telče o ojedinělý pokus s cílem dokázat, zda město procházelo stejnými vývojovými zákonitostmi jako jiná podobná moravská maloměsta, anebo zda se vzhledem k poloze, hospodářskému zázemí, národnostnímu složení a kulturnímu zázemí něčím zásadně odlišovalo.

²¹ L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ (eds.), *Občanské elity*.

1. CHARAKTERISTIKA SOUDNÍHO OKRESU TELČ A MĚSTA TELČE

1.1. Správní začlenění města Telč v 1. polovině 20. století

K pochopení situace, která zde panovala na počátku 20. století, je zapotřebí se vrátit zpět, a to ještě do období teprve vznikajícího Rakousko–Uherska. Jako velmi důležitý z hlediska poznání tohoto procesu se jeví zákon č. 44/1868 říšského zákoníku,²² kterým byla zavedena trojinstančnost státní správy. Od této doby zde vedle sebe fungovaly stát, jednotlivé země a nejnižší jednotky politické okresy.

Podle statistického lexikonu se Rakousko–Uhersko, přesněji Předlitavsko, v roce 1869 dělilo na tři země, a to Čechy, Moravu a Slezsko.²³ Podle téhož lexikonu bylo v tomtéž roce na Moravě celkem třicet politických okresů. Mezi ně patřil i okres Dačice, do kterého spadalo i město Telč.²⁴ Tato situace platila i na počátku 20. století, pouze s tím rozdílem, že se zvýšil celkový počet politických okresů na třicet čtyři. V roce 1911 se pak stal nově součástí okresu Dačice i soudní okres Slavonice.

V počátečním období utváření Československa nedošlo v oblasti státní správy k žádným podstatným změnám, což bylo souladu s článkem 2, zákona č. 11/1918 Sb. ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého.²⁵ V roce 1920 byl ze strany státu podniknut významný pokus o reformu správy, a to vydáním zákona č. 126/1920 Sb. ze dne 29. února 1920 o zřízení župních a okresních úřadů v Republice československé.²⁶ Podle této normy se mělo stát město Telč a jeho okolí součástí X. župy se sídlem v Jihlavě.²⁷ Realizace tohoto právního předpisu nakonec ztroskotala, když byl uveden do života pouze částečně, a to na Slovensku.

²² Zákon č. 44/1868, Říšský zákoník, Vídeň 1868.

²³ *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 I*, Praha 2006.

²⁴ Další politické okresy: Jihlava, Nové Město, Velké Meziříčí, Třebíč, Znojmo, Krumlov, Brno, Boskovice, Mikulov, Hustopeče, Vyškov, Hodonín, Kyjov, Moravská Třebová, Litovel, Prostějov, Kroměříž, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Holešov, Olomouc, Zábřeh, Šumperk, Rýmařov, Šternberk, Hranice, Valašské Meziříčí, Místek a Nový Jičín. Tamtéž, s. 746–747.

²⁵ Zákon č. 11/1918, Sběrka zákonů, Praha 1918.

²⁶ Zákon č. 126/1920, Sběrka zákonů, Praha 1920.

²⁷ Do X. župy dále měly patřit Moravské Budějovice, Velká Bíteš, Dačice, Hrotovice, Jaroslavice, Jemnice, Jihlava, Moravský Krumlov, Velké Meziříčí, Mikulov, Náměšť, Slavonice, Třebíč, Třešť, Vranov a Znojmo. Na Moravě mělo vzniknout celkem devět žup, stejný počet se předpokládal i v Čechách, na Slovensku šest a jedna župa měla být utvořena ve Slezsku.

Přelomovou právní normou v oblasti správy se tak stal až zákon č. 125/1927 Sb. ze dne 14. července 1927 o organizaci politické správy.²⁸ Základem správního rozdělení i nadále zůstaly země. Tentokrát však byly čtyři: Česká, Moravskoslezská, Slovensko a Podkarpatská. Nižším článkem ve všech zemích se staly politické okresy, jejichž celkový počet se opět zvýšil. Pro Moravskoslezskou zemi vstoupil tento právní předpis v účinnost dnem 1. prosince 1928. Telč i její soudní okres i nadále zůstaly součástí politického okresu Dačice.

Další změna nastala až se vznikem Protektorátu Čechy a Morava. Podle výnosu č. 75/1939 Sb. ze dne 16. března 1939 měl být sice tomuto novému státnímu útvaru ponechán samosprávný charakter, avšak od počátku se zde projevovala silná snaha tuto autonomii omezovat.²⁹ Výsledkem bylo, že se státní i samosprávné orgány dostávaly čím dál více pod kontrolu německých úřadů. Z hlediska samosprávy byl tento proces završen přijetím vládního nařízení č. 51/1944 Sb. ze dne 26. února 1944 o úřednické správě obcí.³⁰

S koncem blížící se války si bylo třeba vyjasnit, jak bude vypadat organizace poválečného Československa. Ústavním dekretem prezidenta republiky č. 11/1944 Úředního věstníku československého ze dne 3. srpna 1944 o obnovení právního pořádku³¹ byl sice do právního systému zakotven princip právní kontinuity s předmnichovským řádem, avšak ústavním dekretem č. 18/1944 Úředního věstníku československého ze dne 4. prosince 1944 byly jakožto nové orgány státní správy upraveny národní výbory, a to místní, okresní a zemské.³² Tato právní norma byla kompromisním výsledkem jednání londýnského a moskevského ústředí, které vznik národních výborů podporovalo.

V poválečném období bylo zrušeno zemské zřízení a zákonem č. 280/1948 Sb. bylo zřízeno celkem třináct krajů.³³ Tato norma vstoupila v účinnost dnem 1. února 1949. V lednu 1949 bylo přijato i vládní nařízení č. 3 /1949 Sb. o územní organizaci okresů,³⁴ jehož výsledkem bylo opět zvýšení celkového počtu okresů. Pro město Telč znamenala tato nová právní úprava dalekosáhlé změny, neboť poprvé po zhruba

²⁸ Zákon č. 125/1927, Sbírka zákonů, Praha 1927.

²⁹ Výnos č. 75/1939, Sbírka zákonů, Praha 1939.

³⁰ Vládní nařízení č. 51/1944, Sbírka zákonů, Praha 1944.

³¹ Ústavní dekret č. 11/1944, Úřední věstník československý, Londýn 1944.

³² Ústavní dekret č. 18/1944, Úřední věstník československý, Londýn 1944.

³³ Zákon č. 280/1948, Sbírka zákonů, Praha 1948.

³⁴ Vládní nařízení č. 3/1949, Sbírka zákonů, Praha 1949.

devadesáti letech přestalo být součástí okresu Dačice a nově se začlenilo do okresu Třešť.

1.2. Obyvatelstvo politického okresu Dačice, jeho jednotlivých soudních okresů a města Telč

Nejprve je třeba se zaměřit na rozbor obyvatelstva celého politického okresu, do kterého město Telč spadalo. Pro možnost porovnání nelze opomenout ani jednotlivé soudní okresy, které sem byly začleněny. Pokud jde o soudní okres Slavonice, z důvodu jeho vzniku a začlenění až v roce 1911, lze využít pro účely analýzy čísla až od roku 1921.

Srovnáním údajů jednotlivých let lze vyvodit závěr, že soudní okres Telč byl vždy z hlediska počtu obyvatel největší.³⁵ Současně je zde možné vysledovat obecný trend snižování počtu obyvatelstva mezi lety 1910 až 1930. U soudního okresu Dačice toto snížení lze pak přisoudit právě administrativní změně provedené v roce 1911, kdy se tento zmenšil na úkor nově vzniklých soudních okresů Jemnice a Slavonice. Početní snížení mezi lety 1910 až 1921 lze přičíst zásahům první světové války, které se projevovaly jednak padlými vojáky na jednotlivých frontách,³⁶ ale též snížením sňatečnosti a v jejím důsledku i porodnosti. V žádném případě však nelze ani opomenout, že se jednalo převážně o zemědělsko–průmyslový okres, a tedy i zde byla běžná migrace za prací do velkých měst a průmyslových oblastí.³⁷

Co se týče počtu obyvatel jednotlivých měst bez přilehlých obcí, srovnáním třech středisek, tj. Dačic, Slavonic a Telče, lze opět dospět k závěru, že největším městem politického okresu byla Telč.³⁸

Z hlediska národnostního složení v roce 1921 se v Dačicích hlásilo k české národnosti 96,5 % všeho obyvatelstva, k německé národnosti 1,6 %, 1 % obyvatel se hlásilo k Židům a necelé 1 % k jiným národnostem.³⁹ I v roce 1930 byly získány

³⁵ Viz Tabulka č. 1 v Příloze I.

³⁶ Viz seznamy padlých sepsané v městské kronice. SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945, s. 89–93.

³⁷ Podrobněji rozebráno v: Šárka SOCHOROVÁ, *Migrace obyvatelstva z města Telče v první polovině 20. století*. Seminární práce, České Budějovice 2014.

³⁸ Viz Tabulka č. 2 v Příloze I.

³⁹ Viz Tabulka č. 3 v Příloze I.

podobné údaje, a proto lze říci, že Dačice patřily k českým městům s poměrně malým zastoupením Němců a Židů.

Pokud jde o Slavonice, zde se v roce 1921 hlásilo 13,2 % obyvatel k české národnosti, 78,5 % k německé, 0,3 % k Židům a k jiné národnosti 8%.⁴⁰ Také čísla zaznamenaná v roce 1930 zde nedoznala větších změn, a proto lze tvrdit že Slavonice naopak patřily k výrazně německým městům, což je možné přisuzovat jejich zeměpisné poloze u hranic s Rakouskem.

Pro město Telč platilo obdobné složení jako bylo v Dačicích. V roce 1921 se zde k české národnosti hlásilo 97 % obyvatel, k německé národnosti 0,6 %, k Židům 0,6 % a k jiné národnosti 1,7 %.⁴¹ Při sčítání lidu v roce 1930 byla zjištěna obdobná situace jako o devět let dříve. Město Telč tedy patřilo téměř k ryze českým městům.

Srovnáním statistických čísel u předchozích tří měst lze pak dospět k tomuto závěru: jednotlivá střediska byla z hlediska národnostního velmi nesourodá. Zatímco Dačice a Telč byly téměř česká města, Slavonice naopak měly vždy výraznou německou většinu.

K obdobným závěrům lze dospět i porovnáním údajů národnostního složení jednotlivých soudních okresů.⁴² Statistické údaje v obou sledovaných rocích dokládají, že z hlediska národnostního byl politický okres Dačice smíšeným okresem, kde byly dva téměř ryze české okresy Dačice a Telč, avšak současně tam byl soudní okres Slavonice, kde mělo převahu obyvatelstvo hlásící se k německé národnosti.

Za zmínku stojí i náboženské složení těchto měst i celého správního celku. Porovnáním jednotlivých ukazatelů lze dospět k závěru, že ve všech městech značně převažovalo obyvatelstvo hlásící se k římsko-katolickému vyznání.⁴³ V Telči a Dačicích pak bylo i nepatrné zastoupení evangelíků, které se pohybovaly v rozmezí od 2,4 % až do 4 %. V Telči je navíc neopomenutelné i zastoupení československého vyznání a též počet ateistů. Byl zde i nepatrný podíl osob izraelského vyznání.

Porovnáním údajů z let 1921 a 1930 je zřejmé, že k největšímu poklesu osob římsko-katolického vyznání a to o 7,6 % došlo v Dačicích a naopak zde výrazně narostl počet ateistů, což činí 6,8 %. Ve městech Slavonice a Telč došlo ve sledovaných letech pouze k nepatrným změnám. Národnostním složením lze pak

⁴⁰ Viz Tabulka č. 4 v Příloze I.

⁴¹ Viz Tabulka č. 5 v Příloze I.

⁴² Viz Tabulky č. 6 a 7 v Příloze I.

⁴³ Viz Tabulky č. 8 a 9 v Příloze I.

vysvětlit skutečnost, že největší procentní zastoupení římsko–katolického obyvatelstva bylo ve Slavonicích. Převahu obyvatelstva římsko–katolického vyznání lze též vysvětlit faktem, že se jednalo o zemědělsko–průmyslovou oblast, kde převažovali soukromě hospodařící rolníci.

Co se týče celého okresu v roce 1921 92,7 % věřících se hlásilo k římsko–katolické církvi, 5,5 % vyznávalo evangelickou víru, 0,6 % přešlo k nově vytvořenému československému vyznání, 0,7 % připadalo na židovskou víru, 0,5 % osob bylo bez vyznání a zbytek se hlásil k jiné víře.⁴⁴ Pokud jde o soudní okres Dačice, žilo v něm v roce 1921 85,2 % obyvatelstva hlásících se k římsko–katolické církvi. Na evangelíky zde připadalo 13,9 %, na československou víru 0,1 %, k židovské víře se hlásilo 0,5 %, bez vyznání 0,3 % obyvatelstva a pouhý jeden člověk byl ještě jiného vyznání. V soudním okrese Slavonice připadalo 97,6 % obyvatelstva na římsko–katolickou víru, k evangelíkům se hlásilo 1,1 %, k československé církvi přešla pouze jedna osoba, na židovskou víru připadalo 1,2 %, bez vyznání 0,05% obyvatelstva a k jinému náboženství se hlásili dva lidé. V soudním okrese Telč bylo 94,6 % katolíků, evangelickou víru vyznávala 3 %, k československé církvi přešlo 1 % obyvatelstva, 0,5 % připadalo na židovskou víru, bez vyznání zde bylo 0,7 % a k jinému náboženství se hlásilo 0,06 % osob.

Srovnáním všech tří soudních okresů lze dospět k následujícím závěrům: Nejvíce katolíků žilo v soudním okrese Slavonice, což lze opět vysvětlit převahou německého obyvatelstva. Druhým nejsilněji zastoupeným vyznáním zde bylo židovské. Zajímavé je i vysoké číslo katolického obyvatelstva v soudním okrese Telč, které bylo téměř o 10 % vyšší než v soudním okrese Dačice, kde se pro změnu nalézal nezanedbatelný počet osob hlásících se k evangelickému vyznání. V soudním okrese Telč výrazná část obyvatelstva přešla i k nově vzniklé československé církvi a rovněž zde byli celkem početně zastoupeni ateisté.

V roce 1930 se v politickém okrese Dačice hlásilo 92 % ke katolíkům, 6 % k evangelíkům, 0,6 % k československé církvi, 0,5 % k židovské víře, bez vyznání bylo 0,9 % obyvatelstva a na jinou víru připadalo 0,1 %.⁴⁵ V soudním okrese Dačice v tomto sledovaném roce připadalo na římsko–katolické vyznání 83,5 %, na evangelické 13,8 %, na československé 0,2 %, na židovské 0,4 %, bez vyznání bylo 1,9 % obyvatelstva a k jinému náboženství se hlásilo 0,2 %. V soudním okrese

⁴⁴ Viz Tabulka č. 10 v Příloze I.

⁴⁵ Viz Tabulka č. 11 v Příloze I.

Slavonice žilo v roce 1930 96,9 % obyvatelstva hlásícího se k římsko–katolické víře, k evangelické konfesi se zde hlásilo 1,7 %, k československé církvi 0,1 %, k židovské víře 0,8 %, bez vyznání bylo 0,5 obyvatelstva a tři osoby byly jiného náboženství. V soudním okrese Telč připadalo 94,1 % na římsko–katolické vyznání, na evangelické 3,9 %, na československé 0,9 %, na židovské 0,4 %, ateistů zde bylo 0,7 % obyvatelstva a k jiné víře se hlásilo pouhých devatenáct osob.

Pokud jde o katolické obyvatelstvo, opět i v roce 1930 mělo největší zastoupení v soudním okrese Slavonice a následoval ho soudní okres Telč. Naopak v soudním okrese Dačice i nadále jeho počty klesaly na úkor evangelíků. V soudním okrese Slavonice je třeba zdůraznit klesající zastoupení židovské víry. V soudním okrese Telč byl i nadále oproti zbývajícím okresům nezanedbatelný podíl osob hlásících se k československé církvi a rovněž ateistů.

Při srovnání obou sledovaných roků lze dospět k závěru, že nedošlo k podstatným změnám, nejvíce katolíků bylo vždy ve Slavonicích a přilehlém okolí, následovalo Telčsko. Naopak Dačicko zaznamenávalo vždy oproti zbývajícím soudním okresům podstatný přibližně 10 % rozdíl v počtech katolíků na úkor evangelíků. Telečsko se vždy vyznačovalo neopomenutelnými počty osob hlásících se k československé církvi a osob bez vyznání.

1.3 Hospodářské zázemí

K objasnění hospodářské situace v první polovině 20. století je nutné se vrátit zpět na přelom 18. a 19. století. Poté co byl v roce 1773 za vlády Marie Terezie zrušen jezuitský řád, vyvstal ve městě problém, co udělat s jezuitským dvorem. Proto bylo pro město velkou úlevou, když si tyto objekty koupil židovský podnikatel Jakub Lang.⁴⁶ Ten se také v roce 1807 do tohoto města přistěhoval a založil zde továrnu na výrobu sukna. Jako obchodník měl štěstí, jelikož v té době zmítaly Evropou napoleonské války a on zbohatl především díky armádním zakázkám. Velké zisky mu dovolily zavádět do výroby nejmodernější stroje, a nelze se tudíž divit, že jeho podnik byl v té době třetí největší na Moravě po Brně a Náměšti nad Oslavou.⁴⁷

⁴⁶ Jan TIRAY, *Vlastivěda moravská. Telecký okres*, Brno 1913, s. 64–66.

⁴⁷ Podrobněji viz: Š. SOCHOROVÁ, *Spolkový život*, s. 12–14.

Tehdy zde bylo zaměstnáno na šestset lidí. Dne 22. září 1829 však Jakub Lang zemřel. Přestože měl mužského potomka, výroba postupně upadala až byla ve třicátých letech dokonce načas úplně uzavřena, neboť si jeho syn s podnikáním nevěděl rady.

V roce 1839 naštěstí přišel nový majitel Michael Lazar Biedermann se zetěm Bernhardem Backem a s nimi nový a ještě větší rozkvět. Tehdy se zde pracovalo na nejmodernějších strojích a přicházeli sem i odborníci z celé Evropy. Továrna zaměstnávala neuvěřitelných osmset až tisíc dělníků. V roce 1845 dokonce získala firma Biedermann a Doret, jak se tehdy jmenovala, stříbrnou státní medaili na třetí rakouské průmyslové výstavě. Již tehdy se však také projevovaly i první problémy, a to ustavičný nedostatek vody a značná rozptýlenost výrobních budov.

Z těchto důvodů nový majitel Aron Löwi přeložil celý provoz do nedaleké obce Krahulčí. Od té doby však již výroba zažívala spíše stagnaci, k čemuž nemalou měrou přispěla i absence železničního spojení Telče s okolím, především s velkými městy.⁴⁸

Se stavbou místní dráhy Kostelec–Telč se tak začalo poměrně pozdě až v září 1897 a o jedenáct měsíců později tudy projely první vlaky. V letech 1901–1902 se pak začalo jezdit až do Slavonic. Na podporu rozvoje živnostenského podnikání se také konala v roce 1888 krajinská výstava. V devadesátých letech 19. století byla za tímto účelem v Telči zřízena Národní jednota pro jihozápadní Moravu.

V říjnu 1908 byla z podnětu této Národní jednoty založena Lidová malírna keramiky, kde se dívky pod vedením učitele kreslení Hynka Janků a profesora reálky Františka Fromka, který byl velkým znalcem místního lidového ornamentu, učily malovat tyto vzory na porcelán, sklo nebo dřevo.⁴⁹ Roku 1912 pak následovalo založení Družstva Lidové malírny, kde tehdy pracovalo asi dvanáct malířek. Tento velmi slibný začátek však byl přetrhán válečnými událostmi.

Někteří viděli další hospodářský rozvoj města v souvislosti s elektrifikací, a tak již před první světovou válkou zde byly snahy vybudovat městskou elektrárnu.⁵⁰ Se stavbou se skutečně započalo asi kolem roku 1913 a v roce 1915 byla uvedena do provozu v budově čp. 214 v Telči–Podolí. Až do roku 1929 se elektrárna nacházela v majetku města Telč. Koncem dvacátých let se její provoz stal pro obec nadále

⁴⁸ Josef HRDLIČKA a kol., *Telč 900 let (1099–1999)*, Telč 1999, s. 41.

⁴⁹ J. HRDLIČKA a kol. *Telč*, s. 42.

⁵⁰ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1929–1936, inv. č. 155.

ekonomicky neúnosný, a tak byla prodána po dlouhých jednáních Severomoravským energetickým závodům.

Od devadesátých let 19. století vlastnilo město Telč také svoji cihelnu,⁵¹ kde se vyráběly cihly, tašky a jiné produkty, avšak i zde se provoz potýkal téměř neustále s menšími či většími potížemi, které se pak nejvíce projevíly ve třicátých letech za hospodářské krize.

V první polovině 20. století v Telči a okolí převládaly české podniky, které využívaly především domácí produkty a suroviny, jako například kámen, produkty živočišné a rostlinné výroby apod. Mezi nejvýznamnější ve městě se řadila továrna Vystrčil a syn,⁵² která produkovala zejména hospodářské stroje. Její nesmělé počátky spadají již k roku 1858, kdy se jednalo o kotlářskou dílnu s kovárnou, která byla provozována v domě čp. 83 na Podolí. Tento dům u Horní Brány se však do dnešní doby nezachoval. Dílna se zaměřovala na výrobu lihovarů a postupně zaznamenávala velký rozmach. Tehdy se také začal projevovat nedostatek výrobních prostorů, a tak se v roce 1881 podnik přestěhoval do zrekonstruované hospodářské budovy čp. 50 v Těšíkově ulici. Od devadesátých let se závod specializoval na výrobu zemědělských strojů. Postupem času se objevila v této oblasti velká konkurence. A tak ačkoliv byly tyto stroje po technické stránce velmi spolehlivé, se po první světové válce začalo s výrobou motorových hasičských stříkaček. Tehdy počet pracovníků začal postupně stoupat, a to díky zakázkám pro československou armádu.

Vedle ní byl ve městě znám Říhův závod na výrobu rámových lišt. Dílem této továrny bylo mimo jiné i zhotovení sedmi bezmotorových kluzáků pro hraběte Podstatského z Lichtensteina, který sponzoroval Masarykovu leteckou ligu.

Vedle nich působil v Telči podnik na výrobu záclon a rolet, který vlastnili Matěj Stocker a jeho tchán Karel Ryšánek.⁵³ Známa byla i firma Osvalda Satrapy⁵⁴ na výrobu koberců, podnik Matěje a Jana Matouškových na výrobu vlněných šátků.⁵⁵

V oblasti lesnicko–rybníkářské zde měl výjimečné postavení zejména velkostatek rodiny Podstatských z Lichtensteina. Toto platilo až do pozemkové reformy první československé republiky.⁵⁶

⁵¹ Tamtéž.

⁵² O. ZADRAŽIL – J. KOUBOVÁ, *40 let*, s. 24–26.

⁵³ J. RAMPULA, *Domy*, s. 122.

⁵⁴ Karel PAČLÍK, *Turistický průvodce po Telči*, Telč 1932, Reklama na zadních deskách.

⁵⁵ J. RAMPULA, *Domy*, s. 302.

V nejbližším okolí města byly podniky dolující a zpracovávající místní žulu, a to Mrákotínské kamenolomy a Spojené žulové lomy v Mrákotíně.⁵⁷ Z nich byly především známé Mrákotínské kamenolomy, a to díky zakázce Pražského hradu na vylomení žulového monolitu a okrouhlé kašny. Tento monolit pak byl na podzim roku 1925 přepravován do Prahy a jednalo se tehdy o nejtěžší přepravovaný náklad na tomto území.⁵⁸ Další kamenolom byl v nedaleké obci Řídelov. Kamenictví bylo též provozováno v rodinné firmě Ferdinanda Foita v Doupi, který je znám jako poslanec za první republiky. Jeho syn František Vladimír Foit je pak známý sochař.⁵⁹ V roce 1947 i se svojí manželkou Irenou podnikli výpravu do Afriky. V nedaleké obci Krahulčí směrem na Jindřichův Hradec se pak velmi slibně začal rozvíjet uzenářský závod Jansa.

V Telči působilo také mnoho podniků řemeslného rázu a živností, například zde byla věhlasná cukrárna Ferdinanda Drdáckého,⁶⁰ a to na náměstí v domě čp. 34.⁶¹ Tovární výrobu cukrovinek si po 1. světové válce zařídil v domě čp. 21 na náměstí Přemysla Otokara II. Miroslav Mužík. V jeho díle pak pokračoval Antonín Svoboda.⁶² V domě čp.33 na náměstí Přemysla Otokara II. provozoval Bohdan Vonka kavárnu Slávie.⁶³ Prosperující hotel U Nádraží tehdy vedl zdejší hostinský Ferdinand Vondrák.⁶⁴ Výrobu ručně vázaných koberců měl zavedenou ve svém domě čp. 63 na náměstí Přemysla Otokara II. Leopold Skarka. Šlo však o podniky zaměstnávající malý počet dělníků. Ve městě pak převládali obchodníci a živnostníci jako hostinští, řezníci, hodináři, klempíři, barvíři, kolaři, truhláři, stolaři, mlynáři, uzenáři, pekaři, sládci, sedláři, brašnáři atd. Výrazně zde pak byla po celou dobu zastoupena vrstva rolníků, kteří obývali především předměstí.

V červenci 1922 se konala na Starém Městě tzv. Živnostensko–krajinská výstava,⁶⁵ která se snažila navázat na předešlou úspěšnou výstavu z roku 1888. Byly zde vystavovány výrobky lesnicko–rybníkářského areálu, pivovarů, uzenářství,

⁵⁶ J. TIRAY, *Vlastivěda*, s. 55–59.

⁵⁷ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945, s. 150.

⁵⁸ Tamtéž, s. 165–168.

⁵⁹ Kolektiv autorů, *Telč. Dolnorakouská zemská výstava 2009 Česko–Rakousko*, Telč 2009, s. 14.

⁶⁰ Ferdinand Drdácký se vyučil u cukráře Aloise Albrechta z Jindřichova Hradce.

⁶¹ J. RAMPULA, *Domy*, s. 155–158.

⁶² Tamtéž, s. 95.

⁶³ Tamtéž, s. 154.

⁶⁴ K. PACLÍK, *Turistický průvodce*, Reklama na zadních deskách.

⁶⁵ J. HRDLIČKA a kol., *Telč*, s. 46.

cukráren, ale také dobytek, domácí zvířectvo, hospodářské a řemeslné stroje i výrobky nedalekých kamenolomů.

Všechny výše uvedené pokusy o znovuvzkříšení průmyslového rozvoje města Telč na úroveň poloviny 19. století však vyzněly neúspěšně. Město a jeho okolí zůstalo agrárně průmyslového rázu s převahou drobných rolníků, živnostníků a obchodníků. I skupina dělníků zde byla zastoupena, ale již nikdy v takovém rozsahu jako za podnikatelů Jakuba Langa a Michaela Lazara Biedermana.

1.4. Školství a spolky

Začne-li se mluvit o školství v Telči, je třeba vrátit se až do 14. století, kdy zde fungovala farní škola.⁶⁶ Na pozvání hraběnky Slavatové sem přišli vyučovat jezuité. Po jejich zrušení zde vznikla v roce 1775 škola hlavní. Významným telčským pedagogem byl pozdější farář Josef Těšík, jehož následoval s metodou názorného vyučování Vincenc Prousek. Asi nejdůležitějším zdejším pedagogem byl Jan Kypta (1848–1869), který napsal několik prací týkajících se převážně pedagogiky, avšak ve svých dílech se neopomněl věnovat ani dějinám města a regionu.

K velkému rozvoji telčského školství došlo hlavně v 19. století. V roce 1869 byl jako vůbec první tohoto druhu na Moravě zřízen Učitelský spolek v Telči. Ve stejném roce byla reorganizována již existující chlapecká obecná škola tím, že se oddělila od zdejší reálné školy.⁶⁷ Vedle chlapecké školy již od roku 1788 existovala i škola dívčí, která procházela postupnými změnami. Chlapecká a dívčí škola byly v roce 1893 přestěhovány do jedné budovy na náměstí. Do této oblasti se dále zasahovalo i v první polovině 20. století, kdy došlo především v roce 1909 ke vzniku Spolku pro ochranu dětí v soudním okrese Telečském, u jehož zrodu stál soudní rada František Havel.

Stranou pozornosti nemůže v této době zůstat ani školství židovské. Židovských rodin sice žilo v Telči pomálu, avšak v letech 1860–1897 existovala pro jejich děti soukromá německá židovská jednotřídní škola, k níž se v roce 1894 připojila i právě vzniklá židovská pokračovací škola.

⁶⁶ J. TIRAY, *Vlastivěda*, s. 83–87.

⁶⁷ Tamtéž, s. 132–146.

V Telči byl však zájem i o rozvoj středního školství, a tak ve školním roce 1852–1853 mohli žáci navštěvovat c. k. nižší reálku o dvou ročnících. Ta se však od roku 1860 dále rozvíjela. Ve školním roce 1866–1867 se z ní už stala obecní reálka. A když byla následně v roce 1871 přejmenovaná na českou vyšší reálku v Telči, byla tak vlastně první tohoto druhu na celé Moravě. Její profesorský sbor se začal postupně rozrůstat o významné osobnosti, které nezůstávaly stranou společenského a kulturního života města Telč. O tom však bude podrobnější zmínka v jedné z dalších kapitol.

V malebném městě na jihozápadní Moravě lze však také hovořit o odborném školství. Toto odvětví vzdělávacích ústavů je spjata především s Lidovou malírnou a se Zemskou hospodyňskou školou v Telči. O Lidové malírně lze v podstatě hovořit jako o soukromé odborné škole, která byla založena z podpory telčského odboru Národní jednoty pro jihozápadní Moravu v roce 1908.

Za druhou odbornou školu by šlo považovat již výše zmíněnou Zemskou hospodyňskou školu v Telči, která zde začala působit na začátku 20. století.⁶⁸ Její dlouholetou ředitelkou byla Marie Kopřivová.⁶⁹ Své žáčky zde vedla ke schopnostem postarat se o domácnost. Dívky zde absolvovaly předměty jako: mlékařská praxe, chlévní praxe, chov, pěstování, drůbežnictví, zdravotní věda, zvěrolékařství, sadařství, zelinářství, účetnictví, zahradnická praxe, vychovatelství, domácí hospodářství apod.⁷⁰

S oblastí školství je též provázán spolkový život malého města Telče,⁷¹ jelikož většina jeho členů v daném odvětví buď přímo pracovala nebo s ním alespoň úzce souvisela. Zde je třeba zdůraznit skutečnost, že na rozdíl od hospodářské stagnace prožívala obec na tomto poli činnosti nebyvalý rozkvět.

S kulturním vyžitím města byla úzce spjata nejprve Občanská beseda, která byla založena v roce 1872.⁷² Toto sdružení mělo nejprve dva odbory, a to hudební a

⁶⁸ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Pozůstalost Marie Kopřivové, První rozvrh hodin sestavený pro školní rok 1906–1907.

⁶⁹ Marie Kopřivová se narodila v Telči dne 28. června 1889. Kromě svého působení v hospodyňské škole, proslula svým zájmem o zdravou výživu. Byla členkou Včelařského spolku, Tělocvičné jednoty Sokol Telč, Klubu československých turistů a Československého červeného kříže. Tamtéž, Členská legitimace Sokol Telč; Členská legitimace Klub československých turistů Telč; Členská legitimace Československého červeného kříže; Dopis ze dne 1. března 1960; Publikace o včelařství.

⁷⁰ Tamtéž, První rozvrh hodin sestavený pro školní rok 1906–1907.

⁷¹ Podrobněji k tomuto tématu viz: P. ZACHOVÁ, *Spolkový život*; E. KAUPOVÁ, *Historie*; Š. SOCHOROVÁ, *Spolkový život*.

⁷² SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Pozůstalost Teodora Schaefera, Vzpomínky z mladých let na spolkový, divadelní a společenský život.

pěvecký. Teprve později se k nim přidal i odbor divadelní. Při všech důležitých akcích a oslavách města nemohla chybět spolková kapela tohoto sdružení. Úplně první hrou, kterou divadelníci uvedli, byl Mlynář a jeho dítě od Františka Raupacha. Velmi oblíbené byly v této době též hry Josefa Kajetána Tyla, Václava Klimenta Klicpery a Jana Nepomuka Štěpánka. V osmdesátých letech 19. století došlo k rozkolu mezi členy Občanské besedy a vyústilo to založením Vzdělávacího a zábavného spolku Omladina v roce 1887. Tohoto sdružení se účastnili především mladí členové, kteří měli v oblibě převážně hry Ladislava Stroupežnického. Kromě představení však také pořádali různé zábavy, jako byly například mikulášská či silvestrovská zábava, nebo maškarní ples.

Do kulturního vyžití se též zapojovali i členové Akademického spolku Telč, který založili studenti v roce 1897. U nich převažovala představení s historickou tematikou, čímž se snažili obecnost nejen pobavit, ale i vzdělat.⁷³

Za první světové války pak došlo k všeobecnému útlumu spolkové činnosti, který však zaznamenal nový rozkvět společně s československou republikou. To samé se týkalo i městského divadla⁷⁴ v souvislosti s příchodem nových, mladých a iniciativních ochotníků především z řad profesorského sboru reálné školy.⁷⁵

⁷³ Jedním z jejich prvních představení byla hra Poslední Slavata od Josefa Weisse.

⁷⁴ Městské divadlo sídlilo v domě čp. 121 na náměstí Přemysla Otakara II. KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, Knihovni vložka 9 pro katastrální obec Telč.

⁷⁵ V této době se do divadelní činnosti zapojili František Fromek, Josef Tauchmann, Jindřich Ziegler a Cyril Michna. SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Pozůstalost Teodora Schaefera, Vzpomínky z mladých let na spolkový, divadelní a společenský život.

2. OBECNÍ SAMOSPRÁVA V PRVNÍ POLOVINĚ 20. STOLETÍ

2.1 Platná právní úprava

Na počátku tohoto století platil pro Moravu, a tedy i pro Telč, která byla součástí jihozápadní Moravy, zákon č. 18/1862 říšského zákoníku, který obsahoval pouze základní pravidla pro obecní samosprávu platnou v celém Rakousku-Uhersku.⁷⁶ Pro jednotlivé země pak platily samostatné právní normy.⁷⁷

Co se týče samotného zákona č. 18/1862 ř. z. obsahoval celkem dvacet šest článků. Bylo v nich upraveno několik důležitých skutečností, přičemž je třeba zdůraznit zejména domovské právo, které bylo pro každého člověka důležité z hlediska povinnosti jeho obce postarat se o něho v případě nouze. Stěžejním pak byl především článek čtyři, který rozlišoval samostatnou a přenesenou působnost obce. Do samostatné působnosti patřila: správa obecního majetku, péče o bezpečnost osob a jejich majetku, péče o obecní silnice, cesty a mosty, kontrola měř a vah na tržišti, zdravotní kontrola v obci, mravnostní kontrola v obci, péče o chudé, stavební dozor, péče o městské školy a řešení sporů v obci. Tento zákon také stanovil, že obecními samosprávnými orgány jsou obecní výbor a obecní představenstvo.⁷⁸ Předpis se dotkl i úpravy volebního práva, ať už aktivního či pasivního.⁷⁹ Nad samosprávou vykonávaly dohled orgány státní správy, které měly v mezním případě i právo rozpustit tyto komunální správní orgány.

Na základě právní normy č. 11/1918 Sb. ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného československého státu zůstaly veškeré dosavadní zemské a říšské zákony prozatím v platnosti.⁸⁰ Totéž se týkalo i všech samosprávných, státních a župních úřadů.

Přesto se brzy po vzniku samostatné republiky objevily snahy reformovat státní správu i samosprávu. Během roku 1919 tak byly za tímto účelem přijaty dva nové zákony.

⁷⁶ Zákon č. 18/1862, Říšský zákoník, Vídeň 1862.

⁷⁷ Pro Moravu platila norma č. 4/1864 říšského zákoníku.

⁷⁸ Toto podrobněji rozvinul článek dvanáct, který stanovil, že obecní výbor je orgánem usnášeníschopným a kontrolním a obecní představenstvo je výkonným orgánem.

⁷⁹ Volební právo se týkalo občana po dosažení věku dvaceti čtyř let.

⁸⁰ Zákon č. 11/1918, Sbírka zákonů, Praha 1918.

Prvním byl předpis č. 75/1919 Sb., který se týkal volebního řádu v obcích. Tato právní norma na rozdíl od předešlé úpravy přiznávala všem občanům československé republiky bez rozdílu pohlaví právo volit, avšak za splnění dvou podmínek, tj. že dosáhli věku dvacet jedna let a bydleli v obci alespoň tři měsíce. Obecních orgánů se dotkla ustanovení 9 a 10, přičemž první upravoval počet členů obecního zastupitelstva, rady a obecních komisí v závislosti na počtu obyvatel. Konkrétně ve městech do pěti tisíc obyvatel mělo mít obecní zastupitelstvo třicet členů a obecní rada třetinu členů obecního zastupitelstva, tj. deset členů. První volební období mělo trvat tři roky, poté mělo následovat čtyřleté volební období.

Druhou normou byl zákon č. 76/1919 Sb., který novelizoval dosud platné obecní zřízení.⁸¹ V duchu recepční normy stanovil, že dosavadní obecní představenstvo bude přejmenováno na městskou radu a obecní výbor na městské zastupitelstvo. Schůze obecního zastupitelstva zůstaly i nadále veřejné a měly se konat nejméně jedenkrát za dva měsíce. Naproti tomu schůze obecní rady byly neveřejné a měly se konat zpravidla jedenkrát týdně.

Obě výše uvedené právní normy byly vydány jako přechodné řešení. Přesto však platily v podstatě po celé období první republiky.

Ani další pokus ve formě župního zákona státní správu a samosprávu na území celé republiky nesjednotil. Tohoto cíle bylo poté dosaženo až zákonem č. 125/1927 Sb. ze dne 14. července 1927 o organizaci politické správy.⁸² Základem správního rozdělení Československa i nadále zůstaly země.⁸³ V čele každé země byl zemský úřad s zemským prezidentem. Nižším článkem se staly okresy s okresním úřadem a okresním hejtmanem a nejnižším článkem zůstaly obce a města.⁸⁴

V roce 1933 byl přijat zákon č. 122/1933 Sb.,⁸⁵ který prodloužil volební období na šest let a zavedl potvrzení volby starosty státní správou.⁸⁶ Touto úpravou byla samospráva dána pod přímou kontrolu státních orgánů. Například v Telči musel být nově zvolený starosta navíc potvrzen zemským úřadem. Starosta v Dačicích, které bylo sídlem okresního úřadu, musel být navíc potvrzen ministerstvem vnitra.

⁸¹ Zákon č. 76/1919, Sbírka zákonů, Praha 1919.

⁸² Zákon č. 125/1927, Sbírka zákonů, Praha 1927.

⁸³ Země byly čtyři: Česká, Moravskoslezská, Slovenská a Podkarpatská.

⁸⁴ Tato právní norma vstoupila pro Moravskoslezskou zemi v účinnost dnem 1. prosince 1928.

⁸⁵ Novelizoval zákon č. 75/1919 Sb.

⁸⁶ Zákon č. 122/1933, Sbírka zákonů, Praha 1933.

V období tzv. druhé republiky mělo být velmi důležitou právní normou vládní nařízení č. 17/1939 ze dne 3. února 1939 o obecních (obvodních) tajemnících.⁸⁷ Podle jeho úvodního ustanovení měli být do obcí, které určí vláda, ustanoveni tajemníci. Tajemníci měli vykonávat státní správu. Tato právní norma sice vstoupila v účinnost dnem 9. února 1939, avšak vzhledem k březnové okupaci německou armádou nebyla nikdy uvedena v život.

Výnosem č. 75/1939 Sb. ze dne 16. března 1939 byl zřízen Protektorát Čechy a Morava.⁸⁸ Podle jeho třetího článku měl protektorát zůstat autonomním, měl se sám spravovat vlastními orgány a vlastními úředníky. Avšak agenda všech těchto orgánů, a tedy i samosprávných, podléhala velmi přísné kontrole z německé strany.

Proces postupného omezování obecních zastupitelstev byl pak v podstatě dokončen vládním nařízením ze dne 26. února 1944 č. 51/1944 Sb., které se týkalo úřednické správy obcí.⁸⁹ Toto stanovilo, že obce nad patnáct tisíc obyvatel, výjimečně i nad tři tisíce obyvatel, měly být nadále spravovány úřednickým vedoucím obce, který nesl označení starosta.⁹⁰

2.2. Socioprofesionální rozbor členů městských samosprávných orgánů

Do rozboru jsou zahrnuti členové městských orgánů zvolení v letech 1899–1946. Za tímto účelem bylo sestaveno množství pokud možno co nejpřesnějších tabulek, které jsou uvedeny v příloze této práce. Důraz byl kladen na zjištění co největšího množství údajů o sledovaných osobách, a tak je v nich kromě profese uvedeno i datum a místo narození, bydliště a věk v době působení v městské samosprávě.⁹¹ Ve dvou podkapitolách jsou od sebe odděleny užší a širší samosprávné orgány, jednak z důvodu přehlednosti a jednak pro účely následného srovnání a poukázání na možné rozdíly mezi nimi.

⁸⁷ Vládní nařízení č. 17/1939, Sbírka zákonů, Praha 1939.

⁸⁸ Výnos č. 75/1939, Sbírka zákonů, Praha 1939.

⁸⁹ Vládní nařízení č. 51/1944, Sbírka zákonů, Praha 1944.

⁹⁰ Tyto obce určoval zemský úřad. Úřednickým starostou se mohla stát osoba starší dvaceti šesti let a její funkční období mělo trvat dvanáct let.

⁹¹ Tabulky jsou uvedeny v chronologickém pořadí v Přílohách II a III.

2.2.1. Obecné vymezení pojmů

Dříve než bude provedena socioprofesní analýza skladby jednotlivých samosprávných orgánů, je třeba provést vymezení obsahu některých zde používaných termínů.

Jako první se naskytá pojem inteligence. Tato kategorie v sobě zahrnuje osoby, u nichž převažuje práce duševní nad manuální. Na počátku 20. století jsou sem řazeni takové profese jako lékař, lékárník, advokát, notář, kněží, profesor střední školy, učitel obecné či měšťanské školy apod.⁹² I v rámci této skupiny lze vysledovat její další stratifikaci především z hlediska postavení jednotlivých osob ve společnosti. Je třeba poukázat zejména na rozdílný společenský status středoškolských profesorů na jedné straně a učitelů obecných a měšťanských škol na straně druhé.⁹³ Zatímco u profesorů se stejně jako u lékařů, lékárníků, advokátů a notářů předpokládalo vystudování vysoké školy a získání příslušného diplomu, učitelům obecných a měšťanských škol postačovalo k výkonu jejich profese úspěšné absolvování učitelského ústavu zakončené maturitou. Za typického příslušníka inteligence první poloviny 20. století může být považována osoba, která se snažila v obci, v níž žila, jednak vykonávat co nejzodpovědněji svoji profesi a současně se zapojovat do veřejného života.⁹⁴ Tito jedinci byli pro svoji váženost voleni často i opakovaně do městských samosprávných orgánů, ať už širších či užších. Současně byli tito intelektuálové členy buď již existujících spolků, anebo stáli u zrodu nově vznikajících sdružení, jejichž hlavní činností byla vesměs osvětová činnost.

Dalším termínem, který je třeba vysvětlit, jelikož se stal pro sledované období nepostradatelným, je úřednický stav.⁹⁵ Zatímco v Rakousku–Uhersku byla tato skupina spojována s neustálým soupeřením německých a českých úředníků, se vznikem samostatné československé republiky přešla tato rivalita do socioprofesní

⁹² Zdeněk FIŠER, *Učitel – Muzejník. Příklad Aloise Jaška, Břetislava Rérycha a Jindřicha Spáčila*, in: L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ– L. VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 69–78.

⁹³ Z. FIŠER, *Učitel*, s. 69.

⁹⁴ Jiří HANUŠ, *Obvodní lékař a regionální politik. Příklad MUDr. Františka Lišky*, in: L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ– L. VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 211–223.

⁹⁵ Aleš VYSKOČIL, *Úředník. Příklad Petra Ehrenfelda, Franze Bacha a Josefa Wierera*, in: L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ– L. VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 56–68.

oblasti. Další změna typická pro toto období souvisela s prestiží daného povolání v očích veřejnosti. Rok 1918 a následující léta sebou sice přinesla kvantitativní nárůst byrokracie, ale za cenu nedostatku kvalifikovaných osob.⁹⁶ I tato profesní kategorie se ovšem neobešla bez další vnitřní stratifikace. Byrokracie se tak ještě dále dělila na:⁹⁷ úředníky, zřízence⁹⁸ a čekatele.⁹⁹

Tato práce se rovněž neobejde bez toho, aniž by pracovala s pojmem rolník. I tato kategorie je značně sociálně stratifikovaná a to především s ohledem na rozlohu drženého hospodářství.¹⁰⁰ Na začátku 20. století převládala v českých zemích hospodářství do dvou hektarů, která však plnila pouze doplňkovou funkci. Hlava rodiny měla ještě další zaměstnání. O rolnících v pravém slova smyslu lze hovořit až v případě, že obhospodařovali dva až pět hektarů zemědělské půdy. Pro tyto jedince se vžilo označení malorolník či chalupník. Třetí skupina v sobě zahrnovala grunty o rozloze pět až deset hektarů. Sociální zařazení jejich majitelů souviselo s úrodností obhospodařované půdy, tj. v chudých oblastech byli řazeni spíše k chalupníkům, zatímco v úrodných oblastech patřili již ke středním vrstvám. Následovala skupina sedláků vlastních deset až dvacet hektarů půdy. Tito už využívali i námezdní pracovní síly. Do páté skupiny lze zahrnout sedláky, jejichž grunty měly rozlohu dvacet až padesát hektarů. Do předposlední kategorie byli řazeni ti, co hospodařili na půdě o rozloze padesát až sto hektarů. Zde lze již hovořit o zemědělských podnikatelích. Tito už kromě zemědělských dělníků zaměstnávali i úředníky. Poslední skupinou jsou majitelé hospodářství nad sto hektarů půdy, do nichž přísluší staré selské rody či šlechtické velkostatky.

Tuto výše uvedenou stratifikaci pak nově narušila prvorepubliková pozemková reforma.¹⁰¹ Nejvíce byly postiženy šlechtické velkostatky, naopak nejlépe z ní vyšly vrstvy statkářů a sedláků. Tito byli také za první republiky velmi činní v obecní samosprávě a nezřídka byli zvoleni i starosty. Posílena vyšla z těchto změn i vrstva malorolníků, jimž od této doby k obživě postačovalo jejich vlastní hospodářství.

⁹⁶ A. VYSKOČIL, *Úředník*, s. 61.

⁹⁷ Tamtéž, s. 63.

⁹⁸ Za zřízence byli v nově vzniklé československé republice označováni dřívější podúředníci a sluhové.

⁹⁹ Za čekatele byli v nově vzniklé československé republice označováni dřívější praktikanti.

¹⁰⁰ Zdeněk KÁRNÍK, *České země v éře první republiky (1918–1938). Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*, Praha 2003, s. 442–453.

¹⁰¹ Z. KÁRNÍK, *České země*, s. 470–477.

Podstatu dělnictva lze vymezit především jejich vztahem k výrobním prostředkům z hlediska jejich vlastnictví.¹⁰² K výrobním prostředkům se řadí jednak stroje, na kterých vykonávali svoji práci, budovy, ve kterých pracovali, a i suroviny, které zpracovávali. Jejich společným znakem bylo to, že nic z výše uvedeného nebylo jejich vlastnictvím. V podstatě továrníkovi (vlastníkovi výrobních prostředků) prodávali svoji pracovní sílu, která byla více či méně kvalifikovaná. Vnitřně se však jednalo o nesourodou skupinu, která se členila podle své kvalifikace. Na nejnižším stupni pomyslného žebříčku stáli pomocný dělník a pomocná dělnice, nad nimi byli odborný dělník a odborná dělnice, následoval přední dělník, poté mistr, dílovedoucí a mistrová.¹⁰³ V rámci dělnictva lze též hovořit o jeho hospodářských elitách, přičemž k nim jsou řazeni profesionální placení vedoucí činitelé v odborech.¹⁰⁴

Již výše byl zmíněn termín továrník, který si též zaslouží bližší rozbor. Podstatným znakem, který ho odlišoval od dělníků, bylo vlastnictví výrobních prostorů, surovin a strojů.¹⁰⁵ Právě jemu dělníci prodávali svou pracovní sílu za smlouvanou mzdu. Dalším pro něj typickým znakem bylo počet zaměstnávaných dělníků, čímž se odlišoval od živnostníka.

Podstata živnosti spočívala v tom, že zde pracoval především samotný mistr, a to buď sám, nebo zaměstnával maximálně jednoho učedníka a dělníka.¹⁰⁶ Živnosti převládaly zejména na malých městech a vesnicích. V podstatě se dělily na výrobní a nevýrobní. Mezi výrobní živnosti patřily například: barvíři, hodináři, klempíři, koláři, kováři, krejčí, obuvníci, pekaři, perleťáři, řezníci, sedláři, truhláři, uzenáři, zámečníci apod. K nevýrobním živnostem se pak zejména řadily hostinští a hoteliéři. Společným znakem pro všechny živnostníky bylo, že poskytovali služby a tím uspokojovali potřeby obyvatelstva.

Poslední skupinou, kterou je třeba pro další využití vymezit, jsou obchodníci. Tito svoji povahou splňovali znaky nevýrobních živnostníků, ale současně vzhledem k určitým specifikům byli ponecháni jako samostatná kategorie.

¹⁰² Tamtéž, s. 300–306.

¹⁰³ Michaela CHLÁDKOVÁ, Dělnice v malé textilní továrně. Příklad pletačky Marie z továrny bratří Vohryzků, in: L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ – L. VYKOUPILOVÁ (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 104–117.

¹⁰⁴ Z. KÁRNÍK, *České země*, s. 307–309.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 301–303.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 303.

2.2.2. Obecní představenstva, obecní rady a rada národního výboru

V této podkapitole bude proveden rozbor užších samosprávných orgánů města Telče za léta 1899–1945.

V roce 1899 bylo zvoleno sedm zastupitelů, z nichž u jednoho se nepodařilo zjistit profesí.¹⁰⁷ Na zbylé členy připadal 1 ředitel Vzájemné záložny v Telči, 1 obvodní lékař, 1 advokát, 2 obchodníci a 1 pekař.¹⁰⁸ Inteligence zde tedy byla zastoupena 42,9 %, 28,5 % připadalo na obchodníky a 14,3 % na živnostníky. Rolníci a dělníci se v tomto roce neobjevují. Starostou byl zvolen Václav Povolný, který přišel do Telče z nedaleké Třeště.

O tři roky později, tj. v roce 1902, byl zvolen nový desetičlenný městský orgán.¹⁰⁹ U všech jeho členů se podařilo dohledat zaměstnání, a tak zde byli zastoupeni 1 ředitel vzájemné záložny, 1 obvodní lékař, 2 advokáti, 1 profesor a zástupce ředitele reálné školy, 1 nakladatel, 1 továrník, 1 obchodník, 1 rolník a 1 soukromník.¹¹⁰ Na inteligenci tak připadalo 50 % zastoupení, 20 % na továrníky a zbylých 30 % se rovnoměrně rozdělilo mezi rolníky, obchodníky a živnostníky. Oproti předcházejícímu volebnímu období se nově objevili rolníci, což pravděpodobně souviselo se zvyšující se prestiží a oblibou agrární strany. I nadále nebyla zastoupena skupina dělníků, což souviselo s tím, že všeobecné volební právo pro muže bylo uzákoněno v roce 1907. Starostou byl zvolen Matěj Stocker pocházející z Domamile, a to ve svých čtyřiceti dvou letech.

Výsledkem voleb v roce 1905 bylo následující složení městského představenstva:¹¹¹ 1 ředitel vzájemné záložny, 1 obvodní lékař, 1 advokát, 1 lékárník, 1 obchodník, 1 rolník a 1 soukromník.¹¹² Podíl inteligence činil 57,1 %, zbylá procenta byla opět rovnoměrně rozdělena mezi rolníky, obchodníky a živnostníky. Starostou byl po druhé zvolen Matěj Stocker.

¹⁰⁷ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telče, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹⁰⁸ Viz Tabulka č. 1 v Příloze II.

¹⁰⁹ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telče, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹¹⁰ Viz Tabulka č. 2 v Příloze II.

¹¹¹ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telče, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹¹² Viz Tabulka č. 3 v Příloze II.

V roce 1908 byli v nově zvoleném orgánu¹¹³ zastoupeni 1 ředitel vzájemné záložny, 1 obvodní lékař, 1 advokát, 1 lékárník, 1 nakladatel, 2 rolníci a 1 soukromník.¹¹⁴ Podíl inteligence činil 50 %, 25 % bylo zastoupeno rolnictvo a rovnoměrně po 12,5 % živnostníci a továrníci. Vzrůstající angažovanost rolnictva v samosprávě lze jistě přisuzovat i sílící důležitosti a popularitě agrární strany na počátku 20. století. Do funkce starosty byl opětovně zvolen vážený občan města, prosperující továrník a ředitel vzájemné záložny Matěj Stocker.

O čtyři roky později vzešlo z voleb desetičlenné představenstvo v čele se starostou Matějem Stockrem.¹¹⁵ V městském samosprávném orgánu zasedali 1 ředitel vzájemné záložny, 1 odborný učitel, 3 rolníci, 1 obchodník, 1 pekař, 1 hostinský, 1 řeznický mistr a 1 truhlář.¹¹⁶ Na inteligenci připadalo 20 %, na rolníky 30 %, na živnostníky 40 % a na obchodníky 10 %. Podstatně oslabila intelektuální složka, a to zhruba o 30 %, na druhé straně si polepšili rolníci a především živnostníci.

V roce 1914 z důvodu vypuknutí první světové války a odchodu některých členů na frontu došlo k podstatnému přetvoření obecního představenstva.¹¹⁷ Byli zde zastoupeni 1 obvodní lékař, 1 advokát, 1 lékárník, 1 notář, 1 továrník, 1 obchodník, 1 rolník a 2 soukromníci.¹¹⁸ Podíl inteligence oproti předešlému období výrazně vzrostl a činil nyní 44,4 %, dalších 22 % připadalo na živnostníky a zbylých zhruba 33,6 % bylo rovnoměrně rozděleno mezi rolníky, obchodníky a továrníky. Stále zde chyběli zástupci dělnictva. Starostou byl zvolen ve svých šedesáti pěti letech obvodní lékař MUDr. Emanuel Krupička. Zde je nutné poukázat i na věkové složení členstva. Nejmladšímu radnímu továrníku Josefu Vystrčilovi bylo padesát jedna let a nejstaršímu, tj. starostovi, bylo šedesát pět let. Průměrný věk tedy činil 60,3 let.

Z voleb konaných 15. června 1919, tj. v době nově se formující samostatné republiky, vzešla dvanáctičlenná městská rada.¹¹⁹ Počtvrté byl zvolen do funkce starosty Matěj Stocker. V roce 1922 však musel ze zdravotních důvodů odstoupit a

¹¹³ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹¹⁴ Viz Tabulka č. 4 v Příloze II.

¹¹⁵ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹¹⁶ Viz Tabulka č. 5 v Příloze II.

¹¹⁷ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158.

¹¹⁸ Viz Tabulka č. 6 v Příloze II.

¹¹⁹ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158.

po zbytek volebního období ho nahradil Adolf Nechanický, obchodník a živnostník. Tato rada čítala 1 ředitele vzájemné záložny, 1 profesora, 1 lékárníka, 1 odborného učitele, 1 obchodníka, 2 rolníky, 1 obuvníka, 1 kováře, 1 zámečníka, 1 klempíře a 1 strojuvůdce.¹²⁰ Inteligence a živnostníci zde byli zastoupeni stejnou měrou, tj. na každou skupinu připadalo 36,3 %. Rolnictvo dosáhlo 18,2 %. Začleněním profese strojuvůdce do kategorie dělník, lze pak poprvé v tomto roce hovořit o zastoupení dělnictva. Rok 1919 lze označit za zlomový, neboť zde poklesla účast intelektuálů pod 40 % a poprvé se objevil zástupce dělníků. Relativně pozdní účast dělnictva by šlo připsat na vrub především jednomu faktoru. Zákonem z roku 1907 sice bylo mužské populaci přiznáno všeobecné, rovné, tajné a přímé volební právo, ale přesto v komunální politice přetrvávala tendence ostatních zájmových skupin co nejméně připustit účast této společenské vrstvy na rozhodování o městských záležitostech.¹²¹ S nástupem nové republiky se ale tato situace zásadně změnila, a proto i dělnictvo nezůstalo v angažovanosti v obecní samosprávě pozadu.

Směr započatý ve volbách roku 1919 byl následně v roce 1923 potvrzen.¹²² Po zdravotní pauze byl opětovně za starostu zvolen Matěj Stocker, který i přes svůj věk, tehdy mu bylo již šedesát tři let, nepřestával pracovat pro blaho města. Z 10 členů městské rady byl 1 ředitel vzájemné záložny, 1 advokát, 1 rolník, 1 sládek, 1 soukromník, 1 hostinský, 1 hodinář, 1 barvíř, 1 strojuvůdce a 1 adjunkt vlakvedoucí.¹²³ Zaujme podíl inteligence, který činil pouhých 20 %. Ze všech skupin byli nejvíce zastoupeni živnostníci 50 %. Na dělníky připadalo 20 %, přičemž do této skupiny jsou zařazeni strojuvůdce a adjunkt vlakvedoucí, a na rolníky zbylo 10 %. Zvýšený počet dělníků lze mimo jiné přisoudit i obecně vzrůstající oblíbenosti levicových stran v republice ve dvacátých letech 20. století. Podstatný nárůst živnostníků je možné vysvětlit rostoucí podporou středních vrstev.

Za čtyři roky byl zvolen nový desetičlenný orgán,¹²⁴ kde působili 1 advokát, 1 odborný učitel, 1 katecheta, 1 majitel truhlářské firmy, 1 barvíř, 1 sedlář, 1 sládek, 1 hostinský, 2 rolníci a 2 dělníci.¹²⁵ Oproti předešlému volebnímu období se změnilo

¹²⁰ Viz Tabulka č. 7 v Příloze II.

¹²¹ Lukáš FASORA, *Dělník a měšťan. Vývoj jejich vzájemných vztahů na příkladu šesti moravských měst 1870–1914*, Brno 2010, s. 353–355.

¹²² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159.

¹²³ Viz Tabulka č. 8 v Příloze II.

¹²⁴ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159.

¹²⁵ Viz Tabulka č. 9 v Příloze II.

zastoupení inteligence, její podíl se zvýšil na 25 %, na živnostníky připadlo 33,3 %, na rolníky 16,7 %, na továrníky 8,3 % a na dělníky 16,7 %. Na druhé straně zásadně poklesl podíl živnostníků, u rolníků a dělníků nedošlo k podstatnějším změnám. Nově se objevil zástupce továrníků. Za starostu byl poprvé zvolen barvíř Eliáš Verner, a to ve svých šedesáti třech letech.

V roce 1931 měla městská rada celkem 10 členů,¹²⁶ a to 1 advokáta, 1 hospodáře na hraběcím velkostatku, 2 rolníky, 1 barvíře, 1 truhláře, 1 hodináře, 1 zedníka a 2 dělníky.¹²⁷ V tomto roce zde 10 % připadalo na inteligenci, 10 % na úředníky, 20 % na rolníky, na živnostníky 40 % a 20 % na dělníky. Ve srovnání s předešlým volebním obdobím podstatně poklesla složka intelektuálů a nově se objevila kategorie úředníků. Zastoupení dělnictva i nadále zůstávalo v podstatě stejné. Rolníci a živnostníci si polepšili. Podruhé byl do funkce starosty vybrán Eliáš Verner.

Následující volby se konaly s větší časovou prodlevou až v roce 1938, což souviselo s prodloužením volebního období samosprávných orgánů. Městská rada měla tehdy celkem 10 členů.¹²⁸ Vše se již odehrávalo v poněkud rozjitřené době, kdy v podstatě Československo zůstávalo ve střední Evropě posledním centrem demokracie. Tato situace se projevila i ve složení tohoto nového orgánu, kde byli zastoupeni 1 lékárník, 1 strážník ve výslužbě, 1 poštovník, 1 továrník, 2 rolníci, 1 krejčí, 1 zámečnický a 2 dělníci, přičemž do této kategorie byli zařazeni dělník a strojník.¹²⁹ Pokud jde o strážníka ve výslužbě a poštovníka, ti byli započítáni do úředníků s ohledem, že šlo o státního zaměstnance se služebním postupem a rentou. Zastoupení intelektuálů, rolníků a dělníků zůstalo na stejné úrovni jako v předešlém volebním období. Vzestup zaznamenalo úřednictvo a naopak podstatný úbytek se dotkl živnostníků, a to o 20 %. Ve funkci starosty byl Eliáš Verner vystřídán PhMr. Karlem Paclíkem ml., zdejší lékárníkem.

V roce 1945, konkrétně 24. července, byla zvolena rada národního výboru čítající celkem 10 členů,¹³⁰ kde byli 1 lékárník, 1 učitel, 1 učitelka, 1 profesorka, 1 farář, 1 vrchní četnický strážmistr, 1 dělník a 1 kovář.¹³¹ U zbývajících dvou osob se

¹²⁶ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159.

¹²⁷ Viz Tabulka č. 10 v Příloze II.

¹²⁸ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.

¹²⁹ Viz Tabulka č. 11 v Příloze II.

¹³⁰ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.

¹³¹ Viz Tabulka č. 12 v Příloze II.

nepodařilo jejich profese zjistit, přesto se toto složení jeví jako velmi zajímavé, neboť na inteligenci připadalo 50 %. Jako velmi neobvyklá v tomto městě se jeví také účast dvou žen v radě, které se objevují v užším správním orgánu vůbec poprvé od doby, kdy bylo ženám povoleno volit a být voleny. Za povšimnutí stojí i jejich profese, jak již bylo výše uvedeno, obě zasvětily svůj život mládeži a jejímu vzdělávání a výchově.

Na závěr lze shrnout následující poznatky: Zástupci rolníků nebyli přítomni pouze v prvním představenstvu, tj. v roce 1899, poté již byli vždy zastoupeni v nezanedbatelné míře, což asi souviselo také s postavením agrární strany v monarchii a následně i v republice. Pokud jde o složku intelektuálů, ta se vyznačovala s výjimkou čtyř let 1912, 1923, 1931 a 1938 hojným zastoupením, které se pohybovalo v rozmezí 25 % až 50 %. I živnostníci byli vždy zastoupeni v neopomenutelném počtu, největšího zastoupení dosáhli v letech 1912, 1923, 1927 a 1931, kdy jejich účast neklesla pod 30 %. Dělníci se poprvé objevili v roce 1919, kde byli zastoupeni jedinou osobou a v následujících letech se jejich počty pohybovaly kolem 20 %. Kategorie úředníků se poprvé v městské radě objevila v roce 1931 a poté již byli její pravidelnou součástí. Jak už bylo výše uvedeno, ženy byly poprvé zvoleny až do rady národního výboru v roce 1945. Tuto skutečnost by šlo patrně vysvětlit náboženským složením města, které setrvalo na konzervativních tradicích, a také převahou zemědělského a živnostnického obyvatelstva.

2. 2. 3. Obecní výbory, obecní zastupitelstva a národní výbory

V obecním výboru v roce 1899 pracovalo 32 členů.¹³² Z toho bylo 7 intelektuálů, 3 továrníci, 2 úředníci, 11 živnostníků, 5 obchodníků, 3 rolníci a u 1 se nepodařilo zjistit povolání.¹³³ V tomto výboru tedy 21,9 % zaujímala složka inteligence, 9,4 % továrníci, 6,3 % úředníci, na živnostníky připadalo 34,4 %, na obchodníky 15,6 % a na rolníky 9,4 %. Na rozdíl od obecního představenstva zde již byli zastoupeni i 3

¹³² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹³³ Viz Tabulka č. 1 v Příloze III.

rolníci a 2 úředníci. Dělníci se zde stejně jako v užším správním orgánu prozatím nevyskytovali z důvodů již dříve uvedených.

V roce 1902 bylo v obecním výboru 30 členů.¹³⁴ Z toho bylo 6 intelektuálů, 3 továrníci, 1 úředník, 4 obchodníci, 8 živnostníků a 8 rolníků.¹³⁵ V tomto výboru tedy připadalo na inteligenci 20 %, 10 % na továrníky, 3,3 % na úředníky, 13,3 % na obchodníky, 26,7 % na živnostníky a 26,7 % na rolníky. Vzestup u rolníků se děl na úkor inteligence, úředníků, živnostníků a obchodníků, jejichž počty oproti předešlému výboru poklesly.

Obecního výboru v roce 1905 se účastnilo 28 členů.¹³⁶ Z toho bylo 10 intelektuálů, 2 úředníci, 2 továrníci, 4 obchodníci, 6 živnostníků a 4 rolníci.¹³⁷ Oproti předešlému volebnímu období vzrostla účast inteligence na 35,7 % a úředníků na 7,1 %, obchodníci zůstali v podstatě na stejné úrovni, továrníci poklesli na 7,1 %, živnostníci na 21,4 % a nejznatelnější pokles na 14,3 % zaznamenali rolníci.

V roce 1908 bylo do obecního výboru zvoleno 34 osob.¹³⁸ Z toho tu byla inteligence zastoupena 10 členy, dále se zde angažovali 2 továrníci, 2 úředníci, 4 obchodníci, 8 živnostníků a 8 rolníků.¹³⁹ Největší zastoupení zaznamenali opět intelektuálové, kteří v tomto roce představovali 29,4 % zvolených členů, následovali je živnostníci a rolníci každý po 23,5 %, pak obchodníci 11,8 %, a 11,8 % křesel si rovnoměrně rozdělili továrníci a úředníci.

V obecním výboru v roce 1912 bylo zastoupeno 32 osob.¹⁴⁰ Z toho 12 členů tvořila inteligence, 2 byli úředníci, 1 továrník, 3 obchodníci, 7 živnostníků, 6 rolníků a u 1 se profesí nepodařilo zjistit.¹⁴¹ Složka intelektuálů tedy představovala 37,5 %, úředníků 6,2 %, továrníků 3,1 %, obchodníků 9,4 %, živnostníků 21,9 % a rolníků 18,8 %. Všechny skupiny zaznamenaly procentní pokles až na intelektuály, kteří si oproti předchozímu volebnímu období polepšili o 8,1 %.

¹³⁴ SOKA Jihlava, Fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹³⁵ Viz Tabulka č. 2 v Příloze III.

¹³⁶ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹³⁷ Viz Tabulka č. 3 v Příloze III.

¹³⁸ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.

¹³⁹ Viz Tabulka č. 4 v Příloze III.

¹⁴⁰ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158.

¹⁴¹ Viz Tabulka č. 5 v Příloze III.

V roce 1919 se v obecním zastupitelstvu angažovalo 34 členů včetně 3 žen.¹⁴² Muži tak tvořili 91,2 % a na ženy tedy zbylo 8,8 %. Vstup žen byl umožněn uzákoněním volebního práva pro ženy, které zavedla nově vzniklá Československá republika. U 3 osob, 1 ženy a 2 mužů, se v tomto sledovaném období nepodařilo určit vykonávanou profesi. Inteligence zde byla zastoupena 6 muži a 1 ženou, úředníci 2 muži a 1 ženou, kromě nich tu byl 1 obchodník, 9 živnostníků, 5 rolníků a 6 dělníků.¹⁴³ Inteligence si udržela poměrně vysoké zastoupení 20,6 %, na úředníky připadalo 8,8 %, na obchodníky 2,9 %, na živnostníky 26,5 %, na rolníky 14,7 % a na dělníky 17,6 %. Úplnou novinkou, jak bylo již výše uvedeno, se stala účast žen a také poměrně početné zastoupení dělníků. Nelze ale opomenout i nadále vysoké počty živnostníků i inteligence.

Obecní zastupitelstvo v roce 1923 tvořilo 32 osob opět pouze mužského pohlaví.¹⁴⁴ Inteligence zde byla zastoupena 5 členy, úředníci byli zastoupeni 1 členem, továrníci 2, obchodníci 1, živnostníci 11, rolníci 6 a dělníci 6.¹⁴⁵ V zastupitelstvu bylo tedy 15,6 % inteligence, 3,1 % úředníků, 6,2 % továrníků, 3,1 % obchodníků, 34,4 % živnostníků, 18,8 % rolníků a 18,8 % dělníků. Největšího úspěchu v tomto volebním období dosáhli živnostníci, následovali je rolníci, dělníci a inteligence.

V roce 1927 pracovalo v obecním zastupitelstvu 33 telčských občanů.¹⁴⁶ U 3 se nepodařilo zjistit povolání. Čtyři byli z řad inteligence, 6 úředníků, 1 továrník, 6 živnostníků, 4 rolníci a 9 dělníků.¹⁴⁷ Inteligence byla zastoupena 12,1 %, úřednictvo 18,2 %, továrníci 3 %, živnostníci 18,2 %, rolníci 12,1 % a dělníci 27,3 %. Poprvé ve sledovaném období zaznamenali největší podíl získaných hlasů dělníci, následováni byli úřednictvem a živnostníky. O poslední místo se rovnoměrně dělily inteligence a rolnictvo.

Do obecního zastupitelstva bylo v roce 1931 zvoleno 46 osob (včetně náhradníků).¹⁴⁸ U 3 z nich se nepodařilo zjistit vykonávanou profesi, 4 byli z řad

¹⁴² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158.

¹⁴³ Viz Tabulka č. 6 v Příloze III.

¹⁴⁴ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159.

¹⁴⁵ Viz Tabulka č. 7 v Příloze III.

¹⁴⁶ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159.

¹⁴⁷ Viz Tabulka č. 8 v Příloze III.

¹⁴⁸ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159.

inteligence, 2 továrníci, 7 úředníků, 2 obchodníci, 14 živnostníků, 9 rolníků a 5 dělníků.¹⁴⁹ Obecní zastupitelstvo se tedy skládalo 8,7 % z inteligence, 15,2 % z úřednictva, 4,3 % z továrníků, 4,3 % z obchodníků, 30,4 % z živnostníků, 19,6 % z rolníků a 10,9 % z dělníků. V tomto volebním období došlo k výraznému poklesu dělnictva v městském zastupitelstvu pravděpodobně z důvodů hospodářské krize. Naopak velký úspěch zaznamenali živnostníci. Podstatně zde byli zastoupeni i rolníci a úředníci.

V roce 1938 bylo obecní zastupitelstvo tvořeno 38 členy.¹⁵⁰ U 3 se nepodařilo zjistit jejich povolání, 4 z nich pocházeli z řad inteligence, 5 z úředníků, 3 z továrníků, obchodníků zde bylo 6, živnostníků 4, rolníků 7 a dělníků 6.¹⁵¹ Inteligence tedy tvořila 10,5 % obecního zastupitelstva, úředníci 13,2 %, továrníci 7,9 %, obchodníci 15,8 %, živnostníci 10,5 %, rolníci 18,4 % a dělníci 15,8 %. Podstatně zde vzrostlo zastoupení dělníků, také rolníci, úředníci a inteligence neztratili výrazně své voliče. Naopak velký propad zaznamenali živnostníci, kteří poklesli oproti předchozímu volebnímu období o 19,9 %.

Těsně před oficiálním skončením druhé světové války proběhly v Telči ve dnech 5.–6. května 1945 volby národního výboru, který měl celkem osmnáct členů.¹⁵² Byli zde zastoupeni: 1 vrchní komisař politické správy, 1 lesmistr, 1 zřízenec okresního úřadu, 1 velitel skupiny Partyzánského oddílu Karpov,¹⁵³ 1 přednosta okresního soudu, 1 farář, 1 úředník, 1 vrchní četnický strážmistr, 1 učitel, 2 rolníci, 1 řezník, 1 automechanik, 1 obchodník, 1 skladník a 3 dělníci.¹⁵⁴ Dva členy lze zařadit do kategorie inteligence a její podíl tak činil 11,1 %, 7 bylo úředníků a tvořili 38,9 %, živnostníci a rolníci tvořili zhruba po 11 %, podíl obchodníků byl 5,6 % a na dělníky připadalo zhruba 22 %, přičemž do této skupiny byl zařazen i skladník. V národním výboru měli největší a dá se říci, že i převažující, zastoupení úředníci a hned po nich následovali dělníci.

¹⁴⁹ Viz Tabulka č. 9 v Příloze III.

¹⁵⁰ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.

¹⁵¹ Viz Tabulka č. 10 v Příloze III.

¹⁵² SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.

¹⁵³ Michail Iljič Karpov byl sovětský partyzán, který zahynul při pokusu o záchranu civilního vlaku u obce Sedlejev dne 1. května 1945. Leoš VANĚČEK a kol., *Protifašistický odboj na Telčsku. Průvodce památných míst odboje*, Telč 1985, s. 22–23; s. 56.

¹⁵⁴ Viz Tabulka č. 11 v Příloze III.

Z voleb konaných v roce 1946 vzešel třicetičlenný národní výbor.¹⁵⁵ Mužů zde bylo 28, což činilo 93,3 % osazenstva tohoto orgánu, ženy byly 2 a představovaly 6,7 %.¹⁵⁶ Co se týče profesního zastoupení, u 4 se nepodařilo zjistit konkrétní zaměstnání. K inteligenci patřili 4 členové, k úřednictvu 7, k živnostníkům 7, k rolníkům 5 a k dělníkům 3. Největšího zastoupení dosáhlo úřednictvo a živnostníci, kteří zaujímali dohromady 46,7 %, následovala je inteligence s 13,3 %, pak rolníci s 16,7 % a nakonec dělníci 10 %. Sice se nepodařilo určit všechny profese, ale i kdyby všichni neurčení byli dělníky, dosáhli by maximálně přibližně stejného zastoupení jako živnostníci či úředníci.

Během prvního poválečného volebního období bylo zvoleno ještě 30 náhradníků.¹⁵⁷ Z toho bylo 29 mužů a 1 žena. U 7 z nich se nepodařilo z dochovaných pramenů zjistit vykonávanou profesi. K inteligenci se řadili 3 členové, k úřednictvu 6, k živnostníkům 4, k obchodníkům 1, k rolníkům 5 a k dělníkům 4. Nepodařilo se určit 23,3 %. K inteligenci patřilo 10 %, k úřednictvu 20 %, k živnostníkům 13,3 %, k obchodníkům 3,3 %, k rolníkům 16,7 % a k dělníkům 13,3 %. Vzhledem k počtu neurčených profesí nelze udělat přesnější závěr. Pokud jde o inteligenci, dá se předpokládat, že zjištěné údaje odpovídají skutečnosti, neboť tuto společenskou vrstvu lze z pramenů velice dobře identifikovat. Za nejvíce problematicky určitelnou skupinu lze považovat dělníky. Tito jednak často migrovali za prací a navíc mnohdy ani nic nevlastnili. Nelze tedy k jejich identifikaci použít například pozemkové knihy, a tudíž by většina neurčených osob mohla spadat právě do této skupiny. Pokud by tomu tak bylo, tvořili by 36,7 % členů národního výboru, a dosáhli by tedy největšího procentního zastoupení. Jediným spolehlivě určeným závěrem je tak trend klesajícího zastoupení inteligence a bez ohledu na konečné údaje zde stále převládají úředníci, rolníci i dělníci.

Po porovnání s podobnými výzkumy malých agrárně průmyslových měst, lze dospět k závěru, že se Telč nijak zásadně nelišila od obecně platných zákonitostí.¹⁵⁸ I zde se po celé sledované období do městské samosprávy velmi aktivně zapojovali vedle vzdělanostních skupin i živnostníci a rolníci. S příchodem první republiky lze zaznamenat skutečný nástup úřednictva a dělnictva, jímž nově vzniklé podmínky

¹⁵⁵ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.

¹⁵⁶ Viz Tabulka č. 12 v Příloze III.

¹⁵⁷ Viz Tabulka č. 13 v Příloze III.

¹⁵⁸ J. HANUŠ – J. MALÍŘ (eds.), *Občanské elity*, s. 37.

dovolily se velmi aktivně zapojit do chodu města a jeho samosprávy. Tyto trendy byly pak dále potvrzeny i v poválečných letech.

2.3. Teritoriální původ členů městských samosprávných orgánů

2.3.1. Teritoriální původ členů užších samosprávných orgánů

V roce 1899 mělo obecní představenstvo 7 zvolených členů,¹⁵⁹ pouze 2 z nich se narodili v Telči, a to Matěj Rod a František Drdácký. Zbýlých 5 se narodilo mimo zdejší politický okres Dačice. Ze vzdálenosti do 15 kilometrů od Telče přišel starosta Václav Povolný, do 50 kilometrů dva, a to MUDr. Emanuel Krupička a Josef Pospíchal, a nad 50 kilometrů přišli rovněž 2 radní, Josef Čáp a JUDr. Josef Sobotka. Z nejbližšího místa přišel JUDr. Josef Sobotka, a to z Budče u Žďáru nad Sázavou. Na začátku sledovaného období činil podíl domácích a přistěhovaných radních 28,6 % a 71,4 %.

Obecní představenstvo v roce 1902 tvořilo 10 členů, z nichž 4 byli telčského původu.¹⁶⁰ Ostatních 6 opět pocházelo z míst ležících mimo politický okres Dačice. V případě tohoto orgánu je velice zajímavý fakt, že tentokrát ani jeden z radních nepocházel z místa vzdáleného od Telče do 15 kilometrů. Do 50 kilometrů se nalézalo rodiště 3 radních, Matěje Stockera, Josefa Čápa a MUDr. Emanuela Krupičky. Z více než 50 kilometrové vzdálenosti přišly 3 osoby, a to JUDr. Josef Sobotka, Emil Šolc a JUDr. Petr Kusala. Zde je nutné poukázat na fakt, že 2 z nich měli své rodiště vzdálené od Telče více než 100 kilometrů. Z nejbližšího místa pocházel JUDr. Petr Kusala, který se narodil v Bílanech u Kroměříže.

V roce 1905 se poměr domácích a příchozích obecních představitelů podstatně nezměnil.¹⁶¹ Stále tu převažovali členové narození mimo politický okres Dačice, kterých bylo 5 z celkového počtu 7 osob. Opět tu nebyl nikdo, kdo by pocházel z místa vzdáleného do 15 kilometrů. Do 50 kilometrů byli 2, a to Matěj Stocker a

¹⁵⁹ Viz Tabulka č. 1 v Příloze II.

¹⁶⁰ Viz Tabulka č. 2 v Příloze II.

¹⁶¹ Viz Tabulka č. 3 v Příloze III.

MUDr. Emanuel Krupička, a nad 50 kilometrů byli 3, Josef Čáp, JUDr. Petr Kusala a PhMr. Karel Paclík starší. Z největší dálky pocházel opět JUDr. Petr Kusala.

V roce 1908 tvořilo obecní radu 8 členů, z nichž se 3 narodili v Telči a zbytek pocházel mimo politický okres Dačice.¹⁶² Ze vzdálenosti do 15 kilometrů zde opět nebyl žádný z radních, do 50 kilometrů 1, MUDr. Emanuel Krupička, a 4 zbývajících se narodili v místech nad 100 kilometrů, Emil Šolc, PhMr. Karel Paclík st., Josef Franže a JUDr. Petr Kusala. Jako i v předešlém volebním období se nejdále od Telče narodil advokát JUDr. Petr Kusala.

Obecní představenstvo v roce 1912 čítalo 10 členů.¹⁶³ U 2 nebylo zjištěno místo původu, 7 osob se narodilo v Telči a pouze jeden pocházel z 27 kilometrů vzdáleného místa, které se jmenovalo Domamil. I přes chybějící údaje je zde patrné, že v představenstvu poprvé převažovaly osoby narozené v Telči. Pokud jde o členy, které se nepodařilo s jistotou určit, tyto se s největší pravděpodobností narodily v blízkém okolí. Příkladem toho může být rolník Osvald Satrapa.

V roce 1914 bylo z důvodu vypuknutí první světové války, a tudíž odchodu některých radních na frontu, sestaveno představenstvo nové, které zahrnovalo 9 osob.¹⁶⁴ Z hlediska teritoriálního původu se zde stav vrátil před rok 1912, neboť pouze 3 členové se narodili v Telči, Čeněk Petřů, Ferdinand Procházka a Josef Vystrčil. Ze zbývajících členů nikdo nepocházel ze vzdálenosti menší než 15 kilometrů. Do 50 kilometrů byl jeden, a to MUDr. Emanuel Krupička, a nad 50 kilometrů bylo 5, z nichž 4 byli nad 100 kilometrů. Z nejvíce vzdáleného místa pocházel notář Antonín Voříšek, který do Telče přišel z Rakovníka.

V roce 1919 bylo do obecní rady zvoleno 12 členů, z nichž se u 3 nepodařilo zjistit místo původu.¹⁶⁵ Ze zbylých 9 radních se jich 6 narodilo v Telči a pouze 3 osoby se narodily mimo politický okres Dačice. Jeden z nich pocházel ze vzdálenosti do 15 kilometrů,¹⁶⁶ druhý do 50 kilometrů,¹⁶⁷ a poslední z nich se narodil ve Vážanech u Vyškova,¹⁶⁸ které byly od Telče vzdáleny více než 100 kilometrů.

¹⁶² Viz Tabulka č. 4 v Příloze II.

¹⁶³ Viz Tabulka č. 5 v Příloze II.

¹⁶⁴ Viz Tabulka č. 6 v Příloze II.

¹⁶⁵ Viz Tabulka č. 7 v Příloze II.

¹⁶⁶ Jedná se o Františka Kasalého.

¹⁶⁷ Jedná se o Matěje Stockera.

¹⁶⁸ Z Vážan u Vyškova pocházel PhMr. Karel Paclík starší.

Obecní radu v roce 1923 tvořilo 10 radních.¹⁶⁹ U 2 z nich se nepodařilo zjistit jejich teritoriální původ. Ze zbývajících se 4 narodili v Telči. Další 2 pocházeli z místa do 50 kilometrů, Eliáš Verner a Matěj Stocker, a 2 nad 100 kilometrů, JUDr. František Peták a Josef Franže.

V roce 1927 měla obecní rada 12 členů.¹⁷⁰ U jednoho se nepodařilo zjistit místo původu. Ze zbývajících členů se jich 7 narodilo v Telči, 1 v nedalekém Urbanově, 1 do 50 kilometrů, Eliáš Verner, 2 nad 100 kilometrů, Josef Rampula z Malhostovice u Brna a JUDr. František Peták z Pičína u Příbrami. V tomto obecním orgánu je již zřejmá převaha osob domácího původu nad nově příchozími.

Obecní rada, která nově vznikla v roce 1931, se skládala z 13 radních včetně náhradníků.¹⁷¹ U jednoho se z dostupných materiálů místo původu nepodařilo zjistit. Ze zbývajících bylo 9 domácího původu a pouze 3 se narodili mimo Telč. V tomto případě však už šlo o menší vzdálenosti. Jeden byl ze vzdálenosti do 10 kilometrů, konkrétně se jednalo o Josefa Horálka z Malého Pěčína u Dačic. Dva byli ze vzdálenosti do 50 kilometrů, Jan Fridrich pocházel ze Strmilova a Eliáš Verner z Počátek. Opět zde byl tedy potvrzen trend započatý už v roce 1912, že většina městských představitelů již pocházela z Telče. Navíc zde výrazně poklesla i vzdálenost od míst původu nově příchozích. Toto má zřejmě souvislost i se socioprofesionálním složením, které bylo rozebráno v předcházející podkapitole. Jediný advokát zde zastoupený, JUDr. Alois Neumann, pocházel z domácí židovské rodiny, která sem přišla už na počátku 19. století.

Obecní rada v roce 1938 byla složena z 10 městských představitelů, z nichž se u 1 přesně nepodařilo zjistit místo narození.¹⁷² Ze zbývajících jich 5 pocházelo z Telče, 1 byl sice narozen v Ledči nad Sázavou, avšak se svými rodiči se sem přistěhoval v útlém věku a i on by šel tudíž započítat spíše k telčským rodákům. Ze zbývajících 3 osob byl 1 rodák z nedalekého Sedlejova, 1 se narodil v místě vzdáleném do 50 kilometrů a pouze strážmistr ve výslužbě Jan Bém přišel z Vídně.

Rada národního výboru z roku 1945 se skládala z 10 osob.¹⁷³ U 3 z nich se místo původu nepodařilo z dostupných materiálů zjistit, avšak dalo by se předpokládat, že

¹⁶⁹ Viz Tabulka č. 8 v Příloze II.

¹⁷⁰ Viz Tabulka č. 9 v Příloze II.

¹⁷¹ Viz Tabulka č. 10 v Příloze II.

¹⁷² Viz Tabulka č. 11 v Příloze II.

¹⁷³ Viz Tabulka č. 12 v Příloze II.

farář Bohumil Pešek z Telče nepocházel. Ze zbývajících 7 jich 5 respektive 6¹⁷⁴ můžeme řadit k telčským rodákům. Pouze 1 z nich se narodil v Bolíkově u Studené, který je od Telče vzdálen pouhých 12 kilometrů.

Na základě výše uvedených skutečností lze vysledovat, že do roku 1912 a poté ještě s válečnou přestávkou v tomto užším správním orgánu převažovaly osoby narozené mimo Telč, a téměř vždy i mimo politický okres Dačice. Nebylo výjimkou, že jejich rodiště se nacházelo i ve vzdálenosti na 100 kilometrů. Tento fakt se převážně týkal osob, které vykonávaly profese, jako je advokát, notář, lékárník, nakladatel apod. Od roku 1912 a především pak s nástupem první republiky lze vysledovat naopak trend převažujícího zastoupení místních rodáků a osob narozených v blízkém okolí města Telč. Toto pak platilo nadále i v poválečném období. Tato skutečnost však také zřejmě souvisí se změnou socioprofesionálního složení obecních rad v tomto sledovaném období, jak již bylo naznačeno v předcházející podkapitole.

2.3.2. Teritoriální původ členů širších samosprávných orgánů

Obecní výbor v roce 1899 tvořilo 32 členů. U 2 se místo narození nepodařilo s jistotou určit. Ze zbývajících 30 jich 14 bylo domácího původu, tj. připadá na ně 43,3 %. Do 15 kilometrů pocházelo 6 osob, do 50 kilometrů 4 a nad 50 kilometrů 6. Z těch posledních 6 jich ještě 5 přišlo z místa vzdáleného více než 100 kilometrů. Z nejvzdálenějších míst se do Telče přestěhovali advokát, profesor a ředitel reálné školy, nakladatel a obchodník. Pokud jde o osobu obchodníka Jana Šípka, jeho příchod do Telče byl zapříčiněn ztrátou obou rodičů a převzetím do péče jeho telčskou tetou Alžbětou Rambouskovou, bezdětnou manželkou obchodníka Morice Rambouska.¹⁷⁵

Obecní výbor v roce 1902 se skládal z 30 zastupitelů. U 29 z nich se podařilo zjistit místo narození. Z nich 19 pocházelo z Telče, tj. 63,3 %. Ze zbývajících z místa vzdáleného do 15 kilometrů byli 2, do 50 kilometrů 3 a nad 50 kilometrů 5.

¹⁷⁴ Tímto je myšlen PhMr. Karel Paclík, který se sice narodil v Ledči nad Sázavou, avšak do Telče se s rodiči přestěhoval ve svých čtyřech letech a své dětství a mládí tudíž prožil v tomto městě, o jehož rozkvet se v pozdějších letech velice zasloužil a v němž také zemřel a je zde pochován.

¹⁷⁵ J. RAMPULA, *Domy*, s. 67.

Z posledních 5 jmenovaných se u 4 nacházelo jejich rodiště nad 100 kilometrů a jednalo se o advokáta, profesora a ředitele reálné školy, nakladatele a také již výše zmíněného obchodníka.

V roce 1905 byl obecní výbor složen z 28 členů, z nichž se jich podařilo určit 27. Z Telče pocházelo 13 zastupitelů, do 15 kilometrů byl 1, do 50 kilometrů 4 a nad 50 kilometrů 9. Z posledně jmenovaných 9 jich ještě 6 přišlo z míst vzdálených nad 100 kilometrů. K nim se řadil advokát, lékárník, profesor a zástupce ředitele, ředitel reálné školy, sedlák a již výše zmiňovaný obchodník.

V roce 1908 bylo do obecního výboru zvoleno 34 osob, ze kterých se místo narození u 4 osob nepodařilo určit. Z Telče jich pocházelo 18, tj. 52,9 %. Do 15 kilometrů byli 2, do 50 kilometrů také 2 a nad 50 kilometrů 8. Z nich pak 7 nad 100 kilometrů, byly zde stejné profese jako v předchozím volebním období, pouze zde přibyl jeden obvodní lékař z Jičína.

Obecní výbor v roce 1912 tvořilo 32 osob, z nichž se u 3 nepodařilo z dostupných pramenů určit místo původu. V Telči se narodilo 16 zastupitelů, do 15 kilometrů 1, do 50 kilometrů 2 a nad 50 kilometrů 10. Z těch 10 pak 9 pocházelo nad 100 kilometrů. Profese přetrvávají z předešlého volebního období a přibyl k nim notář z Rakovníka a katecheta z Pavlovic.

V roce 1919 bylo do obecního zastupitelstva zvoleno 34 zastupitelů. Z nich se více než jednu třetinu nepodařilo určit, a tudíž by rozbor nebyl směrodatný. Ze zbytku jich z Telče pocházelo 13 a 9 jich určitě pocházelo mimo Telč. Z těch 9 byli 4 nad 100 kilometrů.

Obecní zastupitelstvo se v roce 1923 skládalo z 32 osob. Čtyři z nich se nepodařilo určit. V Telči bylo narozeno 22 osob, tj. 68,8 %. Do 15 kilometrů jich pocházelo 2, do 50 kilometrů 1 a 3 nad 100 kilometrů. Byli to advokát, farář a sedlák.

Do obecního zastupitelstva bylo v roce 1927 zvoleno 33 osob. U 4 se místo narození nepodařilo zjistit. Z Telče jich pocházelo 20, což představovalo 60,6 %. Ze vzdálenosti do 15 kilometrů od Telče byli 3, do 50 kilometrů 2 a nad 50 kilometrů 4. Z nejbližšího místa pocházel JUDr. František Peták.

V obecním zastupitelstvu v roce 1931 pracovalo 46 osob (včetně náhradníků). U 12 se nepodařilo přesně určit místo původu, což tvoří 26 % celkového počtu. Z Telče jich bylo 22 a představují 47,8 %. Z mimotelčských přišly 3 osoby ze vzdálenosti do 15 kilometrů, 4 do 50 kilometrů a 5 nad 50 kilometrů. Z nejbližších míst pocházeli železniční zaměstnanci, byli z Náchoda a Plzně.

V roce 1938 bylo v obecním zastupitelstvu 38 osob. U 4 z nich se nepodařilo zjistit místo narození, což činí 10,5 %. Z Telče jich pocházelo 16, což představuje 42,1 %. Do 15 kilometrů jich bylo 8, do 50 kilometrů 3 a 7 nad 50 kilometrů.

V roce 1945 bylo do národního výboru vybráno 18 členů. U 7 se nepodařilo určit místo původu, tedy u 38,9 %. Z Telče jich pocházelo 9 a do 15 kilometrů byli 2. I přestože procento nezjištěných je docela vysoké, lze s jistotou říci, že minimálně 50 % zastupitelů se narodilo v Telči.

V roce 1946 bylo do národního výboru zvoleno 30 zástupců obce. Z nich se u 9 nepodařilo zjistit místo narození, což představuje 30 %. Z Telče jich bylo 12. Ze vzdálenosti do 15 kilometrů pocházelo 7 členů a 2 nad 50 kilometrů. I z těchto neúplných údajů vyplývá, že 40 % se prokazatelně narodilo v Telči a dalších 23 % radních pocházelo z velmi blízkého okolí. Kromě toho je zde třeba zdůraznit, že PhMr. Karel Paclík mladší se sice narodil v Ledči nad Sázavou, avšak od útlého dětského věku žil v Telči a zřejmě se i považoval ze telčského rodáka.

Do řad náhradníků národního výboru z roku 1946 bylo postupně zvoleno dalších 30 osob, avšak místo narození se podařilo zjistit pouze u menšiny, která tvoří necelou čtvrtinu osazenstva. Vzhledem k tomu nelze spolehlivou analýzu provést.

Zastoupení telčských rodáků bylo po celou sledovanou dobu v těchto širších orgánech poměrně vysoké, nikdy nekleslo pod 40 % a výrazněji nekolísalo. Pokud jde o osoby narozené mimo Telč, je třeba především zdůraznit fakt, že do roku 1923 mezi nimi převládala inteligence a naopak od roku 1931 převládalo kvalifikované dělnictvo.

Ve srovnání s užšími městskými samosprávnými orgány pracoval ve výborech a představenstvech vždy vyšší podíl domácího obyvatelstva. Zřetelnou převahu mimotelčských osob v městských radách lze zaznamenat především v letech 1899–1908. Je třeba zdůraznit, že tyto byly tvořeny z velké části inteligencí, jako byli notáři, advokáti, profesori, lékárníci, faráři apod. Přelomovým rokem zde byl rok 1912, kdy byla zaznamenána 70 % účast telčských rodáků, která se od té doby, s výjimkou první světové války, pohybovala kolem 50 %.

2.4. Lokace bydliště členů městských samosprávných orgánů

2.4.1. Lokace bydliště členů městských představenstev a rad

V roce 1899 ze 7 členů představenstva 5 žilo na náměstí Přemysla Otakara II.,¹⁷⁶ 1 na Velkém předměstí¹⁷⁷ a 1 na Novém předměstí.¹⁷⁸ Jednoznačně zde převládali obyvatelé náměstí, a to 71,4 %.

Z 10 členů městského představenstva jich v roce 1902 žilo 6 na náměstí, 1 na Velkém předměstí, 1 na Starém Městě¹⁷⁹ a 2 na Novém předměstí. I nadále převládali zástupci ze středu města a poprvé se objevuje zástupce typicky rolnické čtvrtě Starého Města.

V roce 1905 ze 7 členů představenstva 5 bydlelo na náměstí, 1 na Starém Městě a 1 na Novém předměstí. Trend nastoupený v předchozích dvou volebních obdobích tedy setrval i nadále.

V roce 1908 žilo z 8 členů představenstva 5 na náměstí, 1 na Velkém předměstí a 2 na Starém Městě.

V roce 1912 bydlelo z 10 členů 4 na náměstí, 1 na Velkém předměstí, 3 na Starém Městě a 2 na Novém předměstí. Podruhé zde byli obyvatelé ze všech částí Telče, hned za náměstím bylo v hojně míře zastoupeno Staré Město.

V roce 1914 bydlelo z 9 radních 5 na náměstí, 2 na Velkém předměstí, 1 na Starém Městě a 1 na Novém předměstí.

V roce 1919 žilo z 12 členů městské rady 6 na náměstí, 1 na Velkém předměstí, 3 na Starém Městě a 2 na Novém předměstí.

V roce 1923 bydlelo z 10 radních 4 na náměstí, 2 na Velkém předměstí, 1 na Starém Městě a 1 na Novém předměstí. U 2 se bydliště nepodařilo zjistit.

V roce 1927 žilo z 12 členů městské rady na náměstí 3, na Velkém předměstí 6, na Starém Městě 1 a na Novém předměstí 1. U 1 se bydliště nepodařilo určit. Poprvé pokleslo dosud vždy převažující zastoupení náměstí a naopak se do popředí dostalo Velké předměstí 50 %.

¹⁷⁶ Pro náměstí Přemysla Otakara II. se též používá označení Telč I.

¹⁷⁷ Pro Velké předměstí se též používají označení Telč II nebo Podolí.

¹⁷⁸ Pro Nové předměstí se též používají označení Telč IV nebo Štěpnice.

¹⁷⁹ Pro Staré Město se též používá označení Telč III.

V roce 1931 bydlelo z 13 radních na náměstí 2, na Velkém předměstí 5, na Starém Městě 4 a na Novém předměstí 1. U 1 se nepodařilo bydliště určit. Opět došlo k posílení zastoupení obyvatel Velkého předměstí a Starého Města. Trend poklesu významu náměstí zde nadále pokračoval.

V roce 1938 bydlelo z 10 radních 1 na náměstí, 4 na Velkém předměstí, 3 na Starém Městě a 2 na Novém předměstí.

V roce 1945 bylo v radě národního výboru 10 členů, z nichž se u 3 bydliště nepodařilo zjistit. Z ostatních jich bydlelo na náměstí 3, na Velkém předměstí 2, na Starém Městě 1 a na Novém předměstí 1.

Do roku 1927 převažovali v městské samosprávě telčští občané žijící na náměstí, poté zde působili více obyvatelé ostatních čtvrtí, především Velkého předměstí a Starého Města. Tato skutečnost má zřejmě souvislost i se změnou socioprofesionálního zastoupení, protože na náměstí bydleli převážně obchodníci a inteligence. Jednotlivá předměstí naproti tomu obývali rolníci, živnostníci a dělníci.

2.4.2. Lokace bydlišť členů městských výborů, zastupitelstev a národních výborů

V roce 1899 tvořilo obecní výbor 32 osob. Z nich bydlelo 16 na náměstí, 7 na Velkém předměstí, 2 na Starém Městě a 7 na Novém předměstí. Polovinu tedy tvořili obyvatelé usedlí na náměstí.

Z třicetičlenného obecního výboru zvoleného v roce 1902 žilo 13 osob na náměstí, 7 na Velkém předměstí, 7 na Starém Městě a 3 na Novém předměstí. Občané sídlící na náměstí sice zaznamenali mírný pokles, ale stále si udrželi silné zastoupení. V souvislosti se vstupem rolníků do městských orgánů je zaznamenán vzestup účasti Starého Města, které bylo typickou rolnickou čtvrtí.

V roce 1905 se obecní výbor skládal z 28 zastupitelů. Z náměstí na radnici docházelo 16 jeho členů, z Velkého předměstí 6, ze Starého Města 3 a z Nového předměstí 3. I nadále zde platil trend převahy středu města. Po celou dobu téměř konstantní počet svých zástupců zaznamenalo Velké předměstí, což bylo dáno profesní strukturou jeho obyvatel. Tato část obce byla obývána zástupci inteligence, ale i rolníků a živnostníků.

V obecním výboru v roce 1908 pracovalo 34 telčských občanů. Z nich 18 bydlelo na náměstí, 6 na Velkém předměstí, 6 na Starém Městě a 4 na Novém předměstí. V tomto volebním období mimo zástupce Starého Města, kteří zaznamenali vzestup, nedošlo k podstatným změnám.

V roce 1912 se obecního výboru účastnilo 32 občanů města. Z nich 18 žilo na náměstí, 5 na Velkém předměstí, 5 na Starém Městě a 4 na Novém předměstí. Z uvedených údajů je patrné, že i nadále si náměstí podrželo svoji dominantní pozici.

Obecní zastupitelstvo bylo v roce 1919 tvořeno 34 osobami. U 7 se nepodařilo zjistit konkrétní místo bydliště. Z ostatních jich 10 pobývalo na náměstí, 8 na Velkém předměstí, 6 na Starém Městě a 3 na Novém předměstí. Vzhledem k neúplným údajům nelze provést hodnověrný závěr tohoto volebního období.

V roce 1923 bylo do obecního zastupitelstva zvoleno 32 představitelů města. Bydliště se nepodařilo s jistotou určit u 3 z nich. Na náměstí jich sídlilo 11, na Velkém předměstí 6, na Starém Městě 7 a na Novém předměstí 5. Ze zaznamenaných údajů lze vypožorovat, že se účast jednotlivých částí obce začala postupně vyrovnávat.

Do obecního zastupitelstva bylo v roce 1927 zvoleno 33 zastupitelů. Z nich se u 3 bydliště nepodařilo přesně určit, 7 jich žilo na náměstí, 8 na Velkém předměstí, 8 na Starém Městě a 7 na Novém předměstí. Trend pravděpodobně započatý se vznikem československé republiky, tj. rovnoměrné zastoupení jednotlivých částí města, i nadále pokračoval.

V roce 1931 tvořilo obecní zastupitelstvo 46 členů. U 12 z nich se nepovedlo dohledat jejich bydliště. Dalších 7 sídlilo na náměstí, 11 na Velkém předměstí, 12 na Starém Městě a 4 na Novém předměstí. Pro chybějící údaje nelze vyvodit jednoznačný závěr.

V roce 1938 v obecním zastupitelstvu pracovalo 38 telčských občanů, z nichž u 7 bydliště nebylo zjištěno. Ze zbytku 4 žili na náměstí, 9 na Velkém předměstí, 10 na Starém Městě a 8 na Novém předměstí. Přes chybějící údaje minimálně trvá trend pozorovaný v předchozích letech, anebo začínají mírně převažovat okrajové čtvrti nad náměstím.

Z 18 zastupitelů zvolených v roce 1945 do národního výboru se bydliště nepodařilo určit u 1 z nich. Z dalších 5 bydlelo na náměstí, 4 na Velkém předměstí, 3 na Starém Městě a 5 na Novém předměstí.

V národním výboru v roce 1946 bylo 30 členů. U 8 z nich nebylo zjištěno trvalé bydliště, 4 sídlili na náměstí, 6 na Velkém předměstí, 7 na Starém Městě a 5 na Novém předměstí. Pro rok 1946 z důvodu chybějících údajů nelze vyvodit jednoznačný závěr a totéž platí i pro náhradníky.

Do roku 1919 převažovali zástupci z náměstí. Poté se postupně zvyšovalo zastoupení ostatních předměstí, která dosud byla opomíjena. Tato změna úzce souvisela také se změnou jejich socioprofesionálního složení, a to zejména s nástupem rolníků a dělníků. Tyto sociální skupiny totiž převážně obývaly okolní předměstí a nikoliv střed města.

Při srovnání užších a širších samosprávných orgánů lze dospět k závěru, že tento vysledovaný trend je jim společný. Rozdíl mezi nimi je pouze v časovém posunu, neboť u prvních byl zaznamenán až v roce 1927, kdežto u druhých pravděpodobně již se vznikem republiky.

2.5. Z činnosti městských samosprávných orgánů

Město Telč vlastnilo a spravovalo také podniky, z jejichž podnikání mu plynul podle okolností a situace větší či menší zisk. Mezi prvními vlastnilo cihelnu, a to již od konce 19. století. Vlastní provoz se nacházel za městem směrem na Dačice. Podle zápisů ze schůzí se zde snažilo vyrábět podle poptávky různé cihlářské výrobky. Z obsahu těchto dokumentů lze také vypožorovat, že se toto podnikání často potýkalo s nejrůznějšími problémy, které pak vyvrcholily zejména ve dvou obdobích, a to za první světové války a pak za hospodářské krize.

Od počátku 20. století působila v Telči skupina nadšenců, mezi nimiž byl velmi aktivní radní PhMr. Karel Paclík starší, která se zasazovala o provedení elektrifikace města a vybudování městské elektrárny. Jejich úsilí bylo nakonec korunováno úspěchem, když v březnu 1915 bylo rozhodnuto, že se s její stavbou započne v létě tohoto roku.¹⁸⁰ Architektem stavby se stal Ladislav Novotný a dohled nad jejím prováděním dostal za úkol radní Ferdinand Procházka. Jako hlavní problém v počátečním období se jevila potřeba dostatečného odvodnění staveniště.¹⁸¹ Stavělo

¹⁸⁰ SOka Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153.

¹⁸¹ Tamtéž.

se docela rychle, neboť již v následujícím roce se řešilo vybavení elektrárny potřebným zařízením, zejména pak Dieselovými motory.¹⁸² V měsíci září 1916 proběhla úspěšně její kolaudace a byl též zahájen její provoz.¹⁸³ Na začátku roku 1917 se jednalo o přidělení referátu elektrárny. Vzhledem k zásluhám byl svěřen radnímu Karlu Paclíkovi staršímu.¹⁸⁴

Po ročním provozu tohoto podniku se objevily kritické hlasy ohledně jeho hospodaření. Výsledkem byla rezignace Karla Paclíka na tento referát v únoru 1918. Jeho nástupcem se stal další člen městského představenstva František Kotyza.¹⁸⁵ O dva měsíce později byl též odvolán dosavadní správce elektrárny Antonín Bašus. Bylo však zapotřebí hledat za něho odbornou náhradu.¹⁸⁶ V listopadu téhož roku se objevil názor, aby město zaměstnávalo úředníka pro správu cihelny a elektrárny.¹⁸⁷ Novým správcem podniku byl jmenován v květnu roku 1919 Antonín Heřman.¹⁸⁸ I nadále se městská elektrárna potýkala s různými problémy. Vše pak vyústilo v roce 1929 ve snahu prodat tento podnik Západomoravským energetickým závodům, což pak bylo uskutečněno v letech 1930 a 1931.¹⁸⁹

V listopadu 1914 byla městskými orgány projednávána opětovná výzva c.k. okresního hejtmanství, aby obec zřídila po vzoru jiných měst nemocnici pro raněné vojáky. Bylo rozhodnuto ji zřídit ze spolkového domu Jednoty sv. Josefa.¹⁹⁰

V lednu 1917 se v městských orgánech projednával návrh zemského zdravotního inspektora MUDr. Josefa Smělého zřídit v Telči infekční izolační nemocnici, a to zvětšením a stavebními úpravami dosavadních prostor.¹⁹¹

Na podzim roku 1917 projednávalo představenstvo pozůstalost po Karolíně Čočkové, tj. přijetí daru čtyřicet tisíc korun. Tyto peníze mělo město použít na zřízení veřejné nemocnice a byly uloženy na účet, který byl pro tento účel založen u spořitelny.¹⁹² Se stejným cílem ve městě byl založen a fungoval spolek pro vybudování veřejné nemocnice, kde velmi aktivně pracoval místní katecheta Josef

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, Knihovní vložka 2142 pro katastrální obec Telč. Na základě dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb. došlo k zestátnění tohoto podniku a byl zde zapsán jako vlastník stát – Západomoravské elektrárny, národní podnik se sídlem v Brně.

¹⁹⁰ SOka Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Tamtéž.

Rampula. Tyto snahy pak vyvrcholily v letech 1922–1923.¹⁹³ Tehdy se také začalo aktivně jednat s bratry Langerovými o odkup Lannerovy vily¹⁹⁴ a pozemků kolem. Někjaký čas se zdály vyhlídky města v této věci velmi nadějně. Zástupci města jezdili v této záležitosti intervenovat na vyšší místa do Prahy a Brna. Na podzim roku 1923 však došlo k obratu, když moravský zemský výbor zamítl žádost Telče o poskytnutí subvence na tuto nemocnici.¹⁹⁵ Pokud jde o Lannerovu vilu, tato byla skutečně městem odkoupena v roce 1929, a dokonce se dochovaly technické plány z roku 1922, které už počítaly s její přestavbou na nemocnici. Nakonec tento záměr skončil neúspěchem, a tak bylo třeba hledat nové využití zakoupeného objektu. Posléze na konci dvacátých let 20. století bylo rozhodnuto tuto budovu využít pro výstavbu obecních bytů, kterých byl ve městě nedostatek.¹⁹⁶

Již od konce 19. století vlastnila obec i městské divadlo s věží sv. Ducha na náměstí Přemysla Otokara II. Na jaře 1918 se poprvé objevil návrh toto divadlo prodat či pronajmout.¹⁹⁷ Již z prosince předešlého roku byla projednávána žádost Bohdana Havlíka o jeho pronajmutí pro kinematografická představení.¹⁹⁸ Na začátku roku se objevil podobný zájem i ze strany spolumajitele kina z Jihlavy. O tom, že provozovat kina bylo tehdy zřejmě výhodným podnikáním, svědčí fakt, že nakonec bylo rozhodnuto, že si město požádá o licenci samo. Prostory dosavadního městského divadla však byly nevyhovující, a to především z bezpečnostního hlediska.¹⁹⁹ Vzhledem k výše uvedenému se proto i nadále jednalo o jeho prodeji. Zájemců o koupi bylo více, a to majitel sousední nemovitosti Jan Bína²⁰⁰ a později se pak připojila Evangelická českobratrská kazatelská stanice v Telči.²⁰¹ Na základě kupní smlouvy ze dne 9. srpna 1922 se skutečně novým vlastníkem divadla stala tato kazatelská stanice. Město si ponechalo část původního objektu, a to věž svatého Ducha a současně si nechalo pro sebe zřídit a zapsat předkupní právo.²⁰²

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Budova čp. 6 a 7 v části obce Telč–Staré Město. KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, Knihovní vložka 258 pro katastrální obec Telč.

¹⁹⁵ SOka Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153.

¹⁹⁶ Podrobněji viz: Šárka SOCHOROVÁ, *Lannerův dům v Telči – chronologický přehled jeho jednotlivých adaptací od konce 19. století po současnost*. Ročníková práce, České Budějovice 2013.

¹⁹⁷ SOka Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, Knihovní vložka 2352 pro katastrální obec Telč; Knihovní vložka 9 pro katastrální obec Telč.

Velkým tématem na počátku 20. století bylo vybudování tolik potřebné tělocvičny pro členy Sokola. Za tímto účelem bylo také založeno Družstvo pro vystavění tělocvičny Sokola v Telči. Do vypuknutí první světové války se zejména hledalo vhodné místo pro tuto stavbu. Během válečných let pak město i její obyvatelstvo zcela jiné starosti. Otázka výstavby se proto opětovně objevila až po vzniku samostatné republiky, ale o to s větší intenzitou. Družstvu se nejprve podařilo získat vhodný pozemek vedle státní reálné školy od majitele hraběte Leopolda Podstatského–Lichtensteina. V červnu 1922 pak jednala městská rada o žádosti družstva o povolení stavby. Za tímto účelem bylo totiž potřeba nejdříve odsouhlasit změnu regulačního plánu města, jelikož v těchto místech měl být původně vysázen park. Proti stavbě však v zásadě nebyly vzneseny žádné námítky a byla povolena.²⁰³ Nakonec byla slavnostně otevřena dne 13. června 1925.²⁰⁴ Sloužila ke sportovnímu, ale i ke kulturnímu vyžití nejen Sokolů, ale i žactva reálné školy a ostatního obyvatelstva.

Kromě uvedených příkladů samosprávné orgány tížilo i rozhodování o každodenních problémech obyvatel města Telč.²⁰⁵ Mezi tyto záležitosti patřilo například rozhodování o přidělení nejrůznějších podpor, přidělování obecních bytů, sousedské spory, věci spojené s péčí o městské komunikace apod. S příchodem hospodářské krize k tomu po roce 1929 ještě přibyla snaha nalézt obživu pro nezaměstnané formou zadávání různých veřejných zakázek.²⁰⁶ Konkrétním příkladem takovýchto prací může být dláždění městských ulic a s tím související potřeba lámání kamene v blízkém Mrákotíně nebo městském lomu v Klínku.

Vzhledem k výše uvedeným poznatkům je třeba též zařadit vývoj města Telč do celostátního kontextu. Srovnáním s dostupnou literaturou lze dospět k závěru, že i toto maloměsto podléhalo velmi podobným vývojovým trendům, pokud nechtělo zaostat za ostatními částmi monarchie a poté i republiky.²⁰⁷ I pro jiná města byla typická snaha o vybudování vlastní elektrárny a o provedení jejich elektrifikace. Po vzoru ostatních měst se i Telč snažila o vybudování vlastní veřejné nemocnice, což se však nezdařilo. Naproti tomu byla oproti ostatním podobným obcím v předstihu,

²⁰³ SOka Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153.

²⁰⁴ Tamtéž, fond Sokol Telč, Dějiny Tělocvičné jednoty Sokol Telč.

²⁰⁵ Tamtéž, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1923–1929, inv. č. 154.

²⁰⁶ Tamtéž, Protokol o schůzích městské rady 1929–1936, inv. č. 155.

²⁰⁷ Z. KÁRNÍK, *České země*, s. 505.

co se týkalo středního školství. Jako v jiných maloměstech došlo i zde ve dvacátých letech k vybudování sokolovny.²⁰⁸

2.6. Starostové města Telč (1899-1945)

V roce 1899 byl za starostu města Telč zvolen Václav Povolný. Tento muž se narodil 11. září 1843 v nedaleké Třešti v čp. 178.²⁰⁹ Jeho rodiči byli Antonín Povolný, který se živil v Třešti jako řezník, a Josefa, rozená Sagelová, jejíž otec byl mlynářem v Řečici.²¹⁰ Za kmotra mu šel rodinný přítel Jan Hummel, mlynář z blízkých Volevčic.²¹¹ Do Telče se Václav Povolný přestěhoval poté, co pojal dne 5. června 1873 za manželku Boženu Bloudkovou,²¹² která byla dcerou místního c. k. berního úředníka Eduarda Bloudka a Marie, rozené Želivské.²¹³ Za svědky na svatbě mu byli advokát JUDr. Josef Sobotka, který byl zvolen vůbec prvním českým starostou města Telč, a Alois Petzl, rovněž někdejší starosta města Telč.²¹⁴ Václav Povolný v Telči pracoval jako ředitel Vzájemné záložny²¹⁵ a také vlastnil polní hospodářství. Kromě toho, že se podílel na správě města, byl také pravidelným přispívatelem Spolku pro podporu chudých studujících zemské vyšší reálky v Telči.²¹⁶ Společně s manželkou vlastnil dům na náměstí Přemysla Otakara II čp. 45²¹⁷ a také dům na Podolí čp. 120, ve kterém 20. listopadu 1916 zemřel.²¹⁸ Jeho manželka pak své vdovství důstojně prožila v domě své sestry Ludmily

²⁰⁸ L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ – L. VYKOUPILOVÁ (eds.), *Člověk*, s. 259.

²⁰⁹ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Třešť, Knihy narozených 1839–1856, inv. č. 7019.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Tamtéž.

²¹² Tamtéž, FÚ Telč, Knihy oddaných 1837–1885, inv. č. 6991.

²¹³ Božena Bloudková se narodila 4. září 1851 v Telči na náměstí Přemysla Otakara II. čp. 56 a byla pokřtěna jako Beáta Marie. Tamtéž, Knihy narozených 1847–1876, inv. č. 6980.

²¹⁴ Tamtéž, Knihy oddaných 1847–1885, inv. č. 6991.

²¹⁵ Tento post, jak bude patrné z následných medailonů, vždy vykonával starosta města.

²¹⁶ *Výroční zpráva*, s. 73–75; *Výroční zpráva*, s. 66–69; *XXI. jubilejní zpráva*, s. 141–143; *I. (XXII.) zpráva*, s. 30–33; *II. (XXIII.) zpráva*, s. 34–36; *III. (XXIV.) zpráva*, s. 33–35; *IV. (XXV.) zpráva*, s. 26–28.

²¹⁷ Tento dům si manželé koupili dne 4. května 1884 a pak ho 14. června 1890 prodali truhláři Františku Pospíchalovi. KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková knihy, Knihovni vložka 43 pro katastrální obec Telč.

²¹⁸ J. RAMPULA, *Domy*, s. 210.

Pantoflíčkové²¹⁹ čp. 42 na náměstí Přemysla Otakara II. a za svým manželem odešla na věčnost 9. září 1938.²²⁰ Pravděpodobně byli oba bezdětní.

V roce 1902 vystřídal Václava Povolného ve funkci starosty Matěj Stocker a převzal po něm i místo ředitele Vzájemné záložny.²²¹ Tento muž se narodil 23. února 1860 v obci Domamil, která leží nedaleko Knínic. Ačkoliv dosáhl pouze základního vzdělání, vlastní pílí se postupně vypracoval na úspěšného živnostníka a významného telčského radního. Nejprve se živil jako hajný v Budíškovicích a poté jako voják telčské posádky.²²² Ve volných chvílích se učil německy a věnoval se studiu odborné literatury. Výhodný sňatek s Justýnou Ryšánkovou mu pak umožnil vstup do vyšších společenských kruhů.²²³ Jeho tchán Karel Ryšánek mu 27. srpna 1890 věnoval dům čp. 26 na náměstí Přemysla Otakara II., také dům na Podolí čp. 5 a několik pozemků. Kromě toho mu pomohl zařídit výrobu záclon a rolet. S manželkou přivedli na svět dvě dcery a jednoho syna. Nejstarší Jarmila, narozená 22. září 1884,²²⁴ se 17. srpna 1905 provdala za telčského profesora Kamila Kuchlera.²²⁵ Dne 11. října 1886 se jim narodila dvojčata Karel a Pravomila (Justýna).²²⁶ Syn Karel však 27. září 1899 zemřel. Pravomila se vdala 19. května 1906 za Františka Vomočila, který pracoval v Praze jako úředník v bance Slávie.²²⁷ Matěj Stocker byl zvolen starostou města celkem šestkrát, a to 1902, 1905, 1908, 1912, 1919 a 1923. Ke konci života ho však už sužovala nemoc, a proto na svou funkci v pátém volebním období rezignoval a byl vystřídán Adolfem Nechanickým. Přesto byl zvolen ještě poštěsté. Kromě toho byl také prvním předsedou Vzdělávacího a zábavného spolku Omladina,²²⁸ členem Muzejního spolku Telč²²⁹ a štedrým dlouholetým přispívatelem Spolku pro podporu chudých studujících Zemské vyšší

²¹⁹ O Ludmile Pantoflíčkové a její rodině podrobněji viz: Š. SOCHOROVÁ, *Migrace*, s. 6–9.

²²⁰ J. RAMPULA, *Domy*, s. 210.

²²¹ Právě z iniciativy Matěje Stockera zakoupila Vzájemná záložna hotel U Černého orla a přestavěla ho do podoby, kterou má i dnes. Tamtéž, s. 122.

²²² Olga ONDRKOVÁ, *Matěj Stocker*, in. *Kdo byl kdo z telčských osobností (Dodatek)*, Telč 1999, s. 22–23.

²²³ J. RAMPULA, *Domy*, s. 122.

²²⁴ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982.

²²⁵ Kamil Kuchler se narodil 17. října 1877 a byl synem Františka Kuchlera, přednosta stanice v Nelahozevsi, a Marie Lillingové. Tamtéž, Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992.

²²⁶ Tamtéž, Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982.

²²⁷ František Vomočil se narodil 26. března 1872 a byl synem Josefa Vomočila, rolníka v Dolním Újezdu v Čechách, a Anny Švejtové. Tamtéž, Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992.

²²⁸ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Pozůstalost Teodora Schaefera, Vzpomínky z mladých let na spolkový, divadelní a společenský život.

²²⁹ Tamtéž, fond Muzejní spolek Telč, Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1918, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1918.

reálky v Telči.²³⁰ Dne 21. března 1925 prodali manželé Stockerovi dům čp. 26 Leopoldovi a Ludmile Skarkovým a přestěhovali se do nově postaveného domu v Městské ulici, v němž spokojeně dožili. Justýna Stockerová zemřela 26. ledna 1939 a její muž ji následoval 21. února 1943.

Po vypuknutí první světové války vystřídal Matěje Stockera na postu starosty města Telč MUDr. Emanuel Krupička, který se narodil 2. března 1849 v Třebíči.²³¹ Jeho otec František Krupička byl obuvníkem v Třebíči a matka Antonie, rozená Růžičková, pocházela z obce Stařeč.²³² Za kmotra mu šel matčin bratr Jan Růžička.²³³ Vystudoval jihlavské gymnázium a po něm ještě lékařskou fakultu v Praze.²³⁴ V roce 1876 přišel do Telče, kde si otevřel lékařskou praxi.²³⁵ Dne 9. května 1882 se oženil s Matyldou Schrotzovou, dcerou statkáře a starosty města Dačice Antonína Schrotze a Marie, rozené Procházkové.²³⁶ Za svědky jim byli advokát JUDr. Josef Sobotka a kupec Leopold Procházka.²³⁷ Matylda si dne 1. února 1890 zakoupila v Telči dům čp. 46 na náměstí Přemysla Otakara II.²³⁸ Manželé spolu měli celkem čtyři děti. Syn Jaroslav, který se narodil 10. února 1885,²³⁹ působil jako profesor v Kroměříži a po vypuknutí první světové války zmizel během bojů na ruské frontě. Dne 30. června 1916 byl prohlášen za mrtvého.²⁴⁰ Syn Karel, narozený 2. května 1890, pracoval jako technický rada stavebního úřadu v Brně, na stáří se však těžce nemocen vrátil do rodného domu v Telči, kde 3. března 1953 zemřel.²⁴¹ Dcera Marie, která přišla na svět jako nejstarší dne 16. března 1883,²⁴² se 28. srpna 1905 vdala v Telči za profesora češtiny a němčiny na zdejší reálce Metoda Divokého.²⁴³ Dcera Ludmila, narozená 6. srpna 1887,²⁴⁴ odešla po svatbě 23.

²³⁰ *Výroční zpráva*, s. 66–69; *XXI. jubilejní zpráva*, s. 141–143; *I. (XXII.) zpráva*, s. 30–33; *II. (XXIII.) zpráva*, s. 34–36; *III. (XXIV.) zpráva*, s. 33–35; *IV. (XXV.) zpráva*, s. 26–28.

²³¹ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, Farní úřad Třebíč (dále jen FÚ Třebíč) – město (Sv. Martin), Knihy narozených 1826–1860, inv. č. 10958.

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Helena BENEŠOVÁ – Jiřina MÁTLOVÁ, *Emanuel Krupička*, in: *Kdo byl kdo z telčských osobností*, Telč 1996, s. 38–39.

²³⁵ J. RAMPULA, *Domy*, s. 215.

²³⁶ SOA Třeboň, Sběrka římsko-katolických farních matrik Jihočeského kraje, Farní úřad Dačice (dále jen FÚ Dačice), Knihy oddaných: č. 12A (Dačice, 1881–1935).

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, knihovní vložka 41 pro katastrální obec Telč.

²³⁹ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž, Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983.

²⁴² Tamtéž, Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982.

²⁴³ Metod Divoký se narodil 10. června 1876 Františku Divokému pololáníku z Ludkovic a Anně, rozené Macháčkové. Tamtéž, Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992.

července 1910 se svým manželem JUDr. Josefem Podbrdským do Brna, kde její muž pracoval nejprve jako c. k. místodržitelství koncipista a následně povýšil na vládního radu a zemského přednostu.²⁴⁵ Emanuel Krupička byl jedním ze zakládajících členů zdejšího Sokola²⁴⁶ a od roku 1887, kdy byla na telčské zemské reálce zavedena povinná výuka tělesné výchovy, také profesorem tělocviku.²⁴⁷ Kromě toho také dlouhá léta působil jako místopředseda Spolku pro podporu chudých studujících Zemské vyšší reálky v Telči, kterémužto sdružení také velice štědře přispíval.²⁴⁸ Podílel se i na činnosti Muzejního spolku Telč.²⁴⁹ MUDr. Emanuel Krupička zemřel 29. března 1931 v Telči jako medicínální rada.²⁵⁰

Josef Franže se narodil v roce 1850 v Lochkově u Prahy.²⁵¹ V mládí se odešel do Vídně vyučit brašnářem.²⁵² Za manželku si vzal Marii Šašecí, která pocházela z Telče a zdědila tam dům čp. 57 na náměstí Přemysla Otakara II. Tento dům 10. února 1879 prodali páteru Františku Bystřickému a přestěhovali se do Vídně. Suma získaná z prodeje jim umožnila, aby si tam zařídili vlastní obchod s brašnami a jiným vzácným zbožím. Po několika letech se však vrátili do Telče, kde si na Podolí zakoupili dům čp. 59.²⁵³ Marie Franžová vzápětí spolu se svou tetou zdědila velký statek v Olešné a rozhodla se ho prodat.²⁵⁴ Takto nabytý kapitál pak Josef Franže investoval do továrny na bačkory, kterou si zařídil spolu se svým společníkem Adolfem Wolfem. V roce 1914 byl však nucen svoji polovinu továrny prodat svému společníkovi. Pak už se realizoval pouze v Telči, kde byl členem městské rady a posléze i starostou (1913–1919), rovněž byl činný v muzejním spolku²⁵⁵ a ve Spolku pro podporu chudých studujících zemské vyšší reálky v Telči.²⁵⁶ Zemřel 7. ledna

²⁴⁴ Tamtéž, *Knihy narozených 1873–1889*, inv. č. 6982.

²⁴⁵ Josef Podbrdský se narodil 24. března 1880 JUDr. Josefu Podbrdskému a Marii Veselé v Bruči. Tamtéž, *Knihy oddaných 1875–1910*, inv. č. 6992; J. RAMPULA, *Domy*, s. 215.

²⁴⁶ SOkA Jihlava, fond Sokol Telč, *Dějiny tělocvičné jednoty Sokol Telč*.

²⁴⁷ Tamtéž, *Knihy členů Sokola Telč*.

²⁴⁸ *Výroční zpráva*, s. 66–69; *XXI. jubilejní zpráva*, s. 141–143; *I. (XXII.) zpráva*, s. 30–33; *II. (XXIII.) zpráva*, s. 34–36; *III. (XXIV.) zpráva*, s. 33–35; *IV. (XXV.) zpráva*, s. 26–28.

²⁴⁹ SOkA Jihlava, fond Muzejní spolek Telč, *Členské příspěvky členů Muzejního spolku v Telči za rok 1918*; *Členské příspěvky členů Muzejního spolku v Telči za rok 1921*.

²⁵⁰ J. RAMPULA, *Domy*, s. 215.

²⁵¹ Dnes je to součást Prahy–západ.

²⁵² J. RAMPULA, *Domy*, s. 275.

²⁵³ Nemovitost si zakoupili 30. srpna 1897. KÚ pro Vysočinu, KP Telč, *Pozemková kniha, Knihovná vložka 537 pro katastrální obec Telč*.

²⁵⁴ J. RAMPULA, *Domy*, s. 275.

²⁵⁵ SOkA Jihlava, fond Muzejní spolek Telč, *Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1918, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1918*.

²⁵⁶ *Výroční zpráva*, s. 66–69; *XXI. jubilejní zpráva*, s. 141–143; *I. (XXII.) zpráva*, s. 30–33; *II. (XXIII.) zpráva*, s. 34–36; *III. (XXIV.) zpráva*, s. 33–35; *IV. (XXV.) zpráva*, s. 26–28.

1929 a jeho manželka ho následovala na věčnost 13. května 1945. Ačkoliv spolu manželé zplodili několik dětí, žádné z nich se nedožilo dospělého věku.

V obecních volbách, které se konaly v roce 1927, byl za starostu města nově vybrán Eliáš Verner. Stejně jako předchozí starostové ani tento nepocházel z Telče. Eliáš Verner se narodil 19. července 1864 v Počátkách.²⁵⁷ Jeho otec František Verner byl povoláním soukeník a jeho matka Marie, rozená Dvorská, byla dcerou obuvníka.²⁵⁸ Dne 23. února 1892 se oženil²⁵⁹ v Počátkách s Amálií (Emanuelou) Rosickou.²⁶⁰ Po svatbě se manželé přestěhovali do Batelova, kde bydleli v domě čp. 39 a provozovali barvířskou živnost. Zde se jim narodily tři děti. Jako první se narodila 6. února 1893 dcera Matylda,²⁶¹ která se 1. února 1922 provdala za telčského řezníka a uzenáře Hynka Bočka.²⁶² Po ní následovali dva synové. Starší Josef se narodil 11. března 1895,²⁶³ odmaturoval na telčské reálné škole a začal studovat chemii. Po ukončení studií pracoval a žil v Plzni. Jako třetí a poslední se 14. února 1901 narodil syn Bedřich.²⁶⁴ V roce 1905 si Vernerovi zakoupili dům v Telči na Podolí čp. 27, kde opět provozovali barvířskou živnost.²⁶⁵ Po svém zvolení starostou v roce 1931 se současně také stal z pozice své funkce členem Muzejního spolku Telč.²⁶⁶ Z pozice svého úřadu starosty byl také na podzim 1931 zvolen místopředsedou slavnostního výboru, který byl ustaven u příležitosti osmdesátého výročí založení zdejší státní reálné školy.²⁶⁷ Eliáš Verner zemřel v roce 1943 a je pochován společně s manželkou na hřbitově U sv. Anny v Telči. Po jeho smrti získal dům Ing. Josef Verner, ale ten se po studiích již do Telče zpátky nevrátil.

²⁵⁷ SOA Třeboň, Sběrka římsko–katolických farních matrik Jihočeského kraje, Farní úřad Počátky (dále jen FÚ Počátky), Knihy narozených č. 8 (Počátky, 1862–1874).

²⁵⁸ František Verner se narodil v Počátkách 24. listopadu 1819. Marie Dvorská se rovněž narodila v Počátkách 5. ledna 1825. Eliáš Verner své jméno dostal po dědečkovi Eliášovi Vernerovi. Za kmotra mu šel otcův bratr Valentin Verner, který se také živil jako soukeník. Tamtéž.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Anna Rosická se narodila 24. prosince 1877 v Počátkách a byla dcerou valcháře Matěje Rosického a Marie, rozené Bílkovské. Tamtéž, Knihy narozených č. 9 (Počátky, 1874–1888); MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, Farní úřad Batelov (dále jen FÚ Batelov), Knihy narozených 1871–1905, inv. č. 6192.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Tamtéž, FÚ Telč, Knihy oddaných 1910–1930, inv. č. 6993.

²⁶³ Tamtéž, FÚ Batelov, Knihy narozených 1871–1905, inv. č. 6192.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ KÚ Pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, Knihovní vložka 140 pro katastrální obec Telč.

²⁶⁶ SOkA Jihlava, fond Muzejní spolek Telč, Seznam členů Musejního spolku v Telči 1931, Členské příspěvky členů Musejního spolku za rok 1931.

²⁶⁷ *Výroční zpráva*, s. 8.

Posledním starostou, který byl zvolen ještě před vypuknutím druhé světové války a svou funkci zastával až do dosazení vrchního komisaře politické správy JUDr. Petra Křepely, se stal PhMr. Karel Paclík ml.²⁶⁸

Na závěr lze shrnout, že ani jeden ze starostů nebyl telčským rodákem. Všichni se až na lékárníka PhMr. Karla Paclíka mladšího živili jako úspěšní živnostníci. Co se týče jejich bydliště, žili převážně na náměstí Přemysla Otakara II. a výjimečně také na Podolí.

²⁶⁸ Podrobněji o něm bude pojednáno v kapitole o významných telčských rodinách.

3. VÝZNAMNÉ TELČSKÉ RODINY PRVNÍ POLOVINY 20. STOLETÍ²⁶⁹

3. 1. Židovská rodina Neumannova

Židovská rodina Neumannova se v Telči poprvé objevila v 19. století a byla spjata především s domem čp. 16 na náměstí Přemysla Otakara II. Již zmíněný dům totiž dne 2. prosince 1867 získala na základě koupě od Eduarda Poláka Amalie Metzlová.²⁷⁰ Její dcera Leopoldina uzavřela v roce 1870 sňatek s obchodníkem Leopoldem Neumannem.²⁷¹ Aby měli mladí manželé zajištěnou existenci, převedla Amalie Metzlová krátce po svatbě část tohoto domu do vlastnictví své dcery. Když pak v roce 1876 zemřela, připadla rodině Neumannové i jeho zbylá část. Manželé Neumannovi spolu vychovali celkem čtyři děti: Aloise,²⁷² Ottu,²⁷³ Rosu,²⁷⁴ a Matyldu.²⁷⁵ Svým synům poskytli v té době nejvyšší možné vzdělání. Nejprve oba dva navštěvovali telčskou reálnou školu,²⁷⁶ poté Alois pokračoval studiem práv a Otto se věnoval medicíně a zubařství. Za zajímavost z jejich osobního života lze pokládat skutečnost, že za manželky pojali sestry Idu²⁷⁷ a Elsu Baumgartenovy, které se narodily v Golčově Jeníkově.²⁷⁸

Oba bratři se po studiích vrátili zpět do Telče. Zde žili poklidně a spokojeně se svými rodinami až do doby, kdy vznikl Protektorát Čechy a Morava. JUDr. Alois Neumann dostal v roce 1912 od své matky Leopoldiny Neumannové do vlastnictví dům čp. 16 s podmínkou, že v mezitím nechá zřídit byt pro ni a její dceru Rosu,

²⁶⁹ Rodiny byly vybrány s ohledem na profesní zastoupení jejich členů v městské samosprávě.

²⁷⁰ KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, Knihovní vložka 15 pro katastrální obec Telč.

²⁷¹ J. RAMPULA, *Domy*, s. 72.

²⁷² Narozen 1876.

²⁷³ Narozen 1872.

²⁷⁴ Narozena 1874.

²⁷⁵ Helena MIKULÍČKOVÁ, *Zmizelí sousedé. Osudy rodiny Neumannů za II. světové války (Z dopisů babičky Helenky pro Karlovy paměti)*, Telč 2005, s. 4.

²⁷⁶ Ze zápisu je patrné, že Alois Neumann zde absolvoval pouze dvě třídy a v roce 1888 odešel někam jina. Otto Neumann zde odchodil všech sedm tříd a svá studia zakončil v roce 1890 maturitou. *Památník státního československého reálné gymnasia Otokara Březiny v Telči vydaný k osmdesátému výročí ústavy 1852–1932*, Telč 1932, s. 177.

²⁷⁷ Ida Baumgartenová se narodila 24. listopadu 1889 v Golčově Jeníkově rodičům Isidorovi a Marii, rozené Nettelové z Humpolce. NA Praha, Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích, NO Golcův Jeníkov, *Knihy narozených 1850–1924*, inv. č. 379.

²⁷⁸ J. RAMPULA, *Domy*, s. 72.

aby tam mohly v poklidu dožít. JUDr. Alois a Ida Neumannovi přivedli na svět tři děti: Helenu, Karla a Otu.

MUDr. Otto Neumann si společně s manželkou Elsou zakoupil 1. června 1910 dům čp. 39 také na náměstí Přemysla Otakara II.²⁷⁹ a zřídil si v něm svou lékařskou a zubní ordinaci. Vzhledem k zdejším potřebám si zde zbudoval i potřebnou zubní laboratoř, v níž mu pomáhala jeho manželka Elsa s výrobou zubních protéz.²⁸⁰ MUDr. Otto a Elsa Neumannovi spolu měli dvě děti: Zdeňka a Věru. Dcera Věra se provdala za Julka Poláka a přestěhovala se s ním do Prahy. Syn Zdeněk vystudoval nejprve telčskou reálnou školu²⁸¹ a pak stejně jako otec medicínu a v třicátých letech po něm přebíral v Telči zavedenou lékařskou praxi.

Za svého života se oba bratři i členové jejich rodin aktivně zapojovali do společenského a kulturního života města Telče. Do činnosti obecní samosprávy se jako jediný z rodinného klanu zapsal advokát JUDr. Alois Neumann, který byl v roce 1931 poprvé a také naposledy zvolen do městské rady. Vzhledem k profesnímu složení tohoto orgánu je pravděpodobné, že jeho účast zde byla vítána zejména z potřeby vyřizování nejrůznějších právních listin a záležitostí, v čemž se jako právník velice dobře orientoval. K potvrzení této domněnky mohou posloužit i složení předešlých rad, v nichž nikdy nechyběl advokát či notář. Navíc je zde třeba také zdůraznit skutečnost, že za celé sledované období šlo o prvního a jediného radního, který byl židovského původu a vyznání. Ačkoliv to už byla doba, kdy se v sousedním Německu a ostatních zemích postupně dostávaly k moci diktátorské režimy a na veřejnosti se začaly uplatňovat rasové zákony, je možné, že telčtí občané právě jeho volbou chtěli ukázat, že si svých židovských spoluobčanů váží.

Velice kladně byla celá rodina přijímána i ve spolkovém životě města. Tuto skutečnost dobře dokládá především jejich hojná účast v Akademickém spolku Telč²⁸² a v Klubu československých turistů Telč. V druhé organizaci se řadili k zakládajícím členům v roce 1921 a jejich účast zde byla násilně přerušena, až s nástupem nacistického režimu.²⁸³ V tomto spolku se velmi angažoval MUDr. Otto Neumann, který měl obecně velikou zálibu v cestování, jež pěstoval i u svého

²⁷⁹ Tamtéž, s. 69.

²⁸⁰ Rozhovor s Ing. Marií Plačkovou (nar. 1943), rozenou Neumannovou vedený dne 15. září 2012.

²⁸¹ *Památník*, s. 177.

²⁸² SOKA Jihlava, fond Akademický spolek Telč, Protokol o XLI. řádné valné hromadě ze dne 8. července 1938.

²⁸³ Tamtéž, fond Klub československých turistů Telč, Kniha protokolů 1921–1939.

syna.²⁸⁴ Tento lékař v tomto sdružení zavedl dlouholetou tradici pravidelných květnových výletů, která se udržela i po jeho smrti a která byla ostatními členy nadále chápána jako trvalá vzpomínka na tuto nezapomenutelnou osobnost.²⁸⁵ Podle zaměření těchto výletů a putování lze odhalit i další jeho záliby, mezi něž se jistě řadily historie, příroda a zoologie. Většina jeho zájezdů, ať už spolkového či čistě osobního rázu, totiž směřovala za poznáváním historických památek, přírodních krás, včetně rozmanité fauny a flory. Toto dokládají početně zastoupené fotografie v rodinném albu, na nichž jsou zachyceny např. egyptské pyramidy, nepřeborné množství londýnských muzeí, historické památky většiny významných evropských center, ale i člověkem nedotknuté norské fjordy, vyprahlá egyptská poušť, plachetnice na Nilu, či též velké množství snímků zvířat, pocházejících z nejrůznějších zoologických zahrad rozmístěných po celé Evropě.²⁸⁶ Klub československých turistů Telč skutečně spojoval celé početné rodiny svých členů, jejichž společným zájmem bylo poznávání Telče a okolí. Toto tvrzení lze doložit nejen na rodině Neumannově, ale i na dalších telčských klanech. Tyto v mnoha případech zastupovali nejbližší sousedé Neumannových, které by se dalo označit i za jejich přátele. Jednalo se zejména o rodinu lékárníka PhMr. Karla Paclíka staršího a rodinu proslulého cukráře Ferdinanda Drdáckého.²⁸⁷

Přátelskými vztahy s PhMr. Karlem Paclíkem starším by šlo pravděpodobně vysvětlit také účast obou bratrů Neumannových v Muzejním spolku Telč.²⁸⁸ Vzhledem k zaměření tohoto sdružení, které mělo především sbírat a uchovávat umělecké a řemeslné památky, lze odůvodnit skutečnost, že většina jeho členů byla spíše pasivních, tj. platících členskou příspěvkou, které napomáhaly finančně zajistit chod spolku a muzea. Mezi tyto zřejmě patřili i bratři Neumannovi, o nichž z dochovaných pramenů nevyplývá, že by se v tomto spolku nějak výrazněji aktivně zapojovali.

²⁸⁴ Společně procestovali Německo, Rakousko, Itálii, Švýcarsko, Belgii, Francii, Velkou Británii, Norsko, Bulharsko, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, Rumunsko, Řecko, ale navštívili i takové destinace, jako byly Palestina, Egypt a Bejrút. Soukromý archiv Ing. Marie Plačkové, Rodinná pozůstalost, Cestovní pas MUDr. Zdeňka Neumanna; Alba fotografií MUDr. Otty Neumanna.

²⁸⁵ Podrobněji o Klubu československých turistů viz: Šárka SOCHOROVÁ, *Spolkový život*, s. 20–32.

²⁸⁶ Soukromý archiv Ing. Marie Plačkové, Rodinná pozůstalost, Alba fotografií MUDr. Otty Neumanna.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ SOKA Jihlava, fond Muzejní spolek Telč, Seznam členů Musejního spolku v Telči 1929, Členská příspěvkou členů Musejního spolku za rok 1929.

Jako příslušníkům inteligence jim nemohlo být lhostejné ani sdružení, které vzniklo k podpoře nemajetné, avšak nadané mládeže. Tato organizace vznikla již v roce 1871 a nesla název Spolek pro podporu chudých studujících Zemské vyšší reálky v Telči. Zde se opět jejich účast omezovala na placení co do výše dobrovolných finančních příspěvků, zatímco aktivně tady pracovali především členové profesorského sboru.²⁸⁹

MUDr. Zdeněk Neumann kromě spolků již výše zmíněných, kterých se účastnil společně s otcem, ještě navštěvoval Akademický spolek Telč.²⁹⁰ Navíc byl i nadšený radioamatér.

Tato rodina může být i smutným příkladem odrážejícím události první poloviny čtyřicátých let 20. století. Nejprve se nacistická perzekuce dotkla rodiny JUDr. Aloise Neumanna. Už v roce 1939 mu byla německými okupanty vytýkána jeho účast v městské radě, za což byl na krátký čas uvězněn. Pak se však on i jeho manželka zapojili do ilegální protinacistické činnosti, která spočívala v roznášení letáků. Oba dva však byli již v roce 1940 zatčeni, poté v Jihlavě vyslýcháni gestapem a následně mezi prvními posláni do koncentračních táborů. JUDr. Alois Neumann zahynul v Buchenwaldu dne 29. února 1941 a jeho manželka Ida v Ravensbrücku 5. června 1942. V roce 1941 byla nacisty odvečena i Aloisova sestra Rosa, která přišla o život v polské Treblince neznámo kdy. Pokud jde o syny Karla a Otu, těm se podařilo začátkem roku 1940 utéct přes Francii do Velké Británie, odkud se již nikdy do své vlasti nevrátili, neboť se rozhodli založit si zde rodiny a sehnali si zde zajímavou práci. Jejich sestra Helena se provdala za ředitele gymnázia ve Valašském Meziříčí. Ani jí se však nevyhnulo nacistické pronásledování a během druhé světové války byla internována v Terezíně.

Osudy členů rodiny MUDr. Otty Neumanna byly neméně pohnuté. Samotný lékař se těchto zlých časů nedomáhal, neboť zemřel 18. prosince 1933 ve své ordinaci patrně na mozkovou příhodu. Jako první se nacistická represe dotkla jeho dcery Věry a zetě Julka Poláka. Tato událost se natolik dotkla již velmi nemocné Elsy Neumannové, že se rozhodla dobrovolně ukončit svůj život a 17. března 1942 spáchala sebevraždu. MUDr. Zdeňku Neumannovi se nacistické pronásledování nejprve vyhýbalo z důvodu uzavření sňatku s Jiřinou Mikulíčkovou, která nebyla židovského vyznání.

²⁸⁹ *Výroční zpráva*, s. 66–69; *XXI. jubilejní zpráva*, s. 141–143; *I. (XXII.) zpráva*, s. 30–33; *II. (XXIII.) zpráva*, s. 34–36; *III. (XXIV.) zpráva*, s. 33–35; *IV. (XXV.) zpráva*, s. 26–28.

²⁹⁰ SOkA Jihlava, fond Okresní národní výbor Třešť, inv. č. 508.

Postupně však i on na vlastní kůži pocítil nenávisť nastoleného režimu vůči Židům. Nejprve mu bylo zabráněno vykonávat lékařskou praxi, poté byl totálně nasazen jako dělník a nakonec byl uvězněn v Kounicových kolejích v Brně. Zprávy o jeho skonu se podle výpovědí pamětníků i úředních dokumentů různí. Podle jedné z verzí zahynul 24. února 1943 v koncentračním táboře Osvětim.²⁹¹ Z jiného tvrzení vyplývá, že byl umučen již v brněnském vězení.²⁹² Z rodiny MUDr. Zdeňka Neumanna se konce války dožily jeho žena a děti Ota a Marie.

Na příkladu této rodiny je dobře vidět, že poté co byly březnovou ústavou odstraněny diskriminační předpisy²⁹³ se židé postupně dostávali ze svých ghett a začleňovali se mezi ostatní obyvatelstvo měst.²⁹⁴ Současně je třeba zdůraznit, že se snažili svoji předchozí izolovanost odstranit i tím, že svým dětem poskytli co nejlepší vzdělání, čímž jim umožnili větší propojenost s převážně katolickým světem. Příklad lékaře a advokáta Neumannových ukazuje, jak mohli bez problémů vedle sebe žít lidé s různou náboženskou vírou, ba dokonce jak mezi sebou mohli navazovat přátelské vztahy. Vzhledem k tomu byla tato rodina v Telči velice vážená, ba co víc i oblíbená, a až do nacistické okupace se nesečkala s projevy nenávisť vůči svému původu.

3. 2. Lékařnická rodina Paclíkova

Rodina Paclíkova se v Telči objevila v roce 1898, kdy se do tohoto malebného města na jihozápadní Moravě přestěhovala z Ledče nad Sázavou. Tehdy se lékárníku PhMr. Karlu Paclíkovi naskytlá příležitost převzít již dobře zavedenou a věhlasnou Vyskočilovu lékárnou na Parkaně čp. 38. Možná že si volbou nového místa pobytu zpočátku nebyli zcela jistí, neboť si dům nejprve pronajali a teprve v roce 1900 si ho do svého vlastnictví zakoupila manželka Emilie Paclíková.²⁹⁵ Zde stojí za úvahu

²⁹¹ Tamtéž, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945, s. 378–379.

²⁹² Rozhovor vedený s paní Ing. Marií Plačkovou, rozenou Neumannovou (nar. 1943), dne 15. září 2012.

²⁹³ Tady se jedná především o familiantský zákon vydaný Karlem VI.

²⁹⁴ Miroslav MARADA, *Žid. Příklad Ignaze Briesse sen., Maxe Grünfelda a Jakoba Rabbínovicze*, in: L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ – L. VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 118–126.

²⁹⁵ Kupní smlouva byla podepsána dne 5. května 1900. KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, Knihovni vložka 36 pro katastrální obec Telč.

zamyslet se, proč si lékárnou koupila lékárníkova choť sama a nikoli společně s manželem.²⁹⁶ Jako vysvětlení se nabízí původ Emilie Paclíkové. Tato žena se narodila v Bohumíně dne 29. května 1865.²⁹⁷ Byla dcerou zemského advokáta JUDr. Čenka Materny a Kateřiny, rozené Stěničkové, kteří bydleli ve Slavkově u Brna. Zatímco její manžel Karel Paclík se narodil 12. prosince 1862 v rodině nájemce velkostatku Vincence Paclíka.²⁹⁸ Srovnáním původu obou manželů lze dojít k závěru, že jeho manželka pocházela ze zámožnějších poměrů, a proto si mohla dovolit koupit telčskou lékárnou do svého výhradního vlastnictví.

Spolu s nimi přišly z Ledče nad Sázavou i jejich dvě děti, Karel a Marie.²⁹⁹ Marie se provdala za Františka Večeřu a odstěhovala se s ním do Josefova na Moravě, kde její manžel provozoval knihkupectví.³⁰⁰ Karel Paclík mladší se narodil 12. ledna 1894 v Ledči nad Sázavou, absolvoval telčskou reálnou školu a po vzoru svého otce se stal lékárníkem.³⁰¹

Karel Paclík starší se nejenom plně věnoval své živnosti, ale též významně zasahoval do společenského a kulturního života města Telč. Od roku 1905 byl také členem samosprávných městských orgánů a několikrát i radním. Byl pokrokovým člověkem, který se zajímal o vše nové a především o techniku. Z toho důvodu se rozhodl ve městě, které v té době již dlouhodobě hospodářsky stagnovalo, zavést technické novinky, které by tento stav změnily. Nelze se tedy divit, že patřil do okruhu lidí, kteří se od počátku 20. století zasazovali o elektrifikaci a o vybudování městské elektrárny. V souvislosti s tímto také přednášel na telčské reálné škole o nejnovějších poznacích hlavně v oblasti chemie a fyziky. Kromě toho se ihned po svém příchodu do Telče v roce 1898 pokoušel začlenit i do místních spolkových organizací. Mezi první patřila Tělocvičná jednota Sokol Telč, v níž panovaly v době jeho vstupu velmi napjaté poměry.³⁰² Tehdy se projevila jeho silná osobnost a

²⁹⁶ Za PhMr. Karla Paclíka se provdala 26. června 1889 ve Slavkově u Brna. MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, Farní úřad Slavkov u Brna (dále jen FÚ Slavkov u Brna), Knihy oddaných 1843–1891, inv. č. 13139.

²⁹⁷ Zemský archiv Opava (dále jen ZA Opava), Sběrka matrik severomoravského kraje, Farní úřad Bohumín (dále jen FÚ Bohumín), Knihy narozených 1826–1889, inv. č. 2776, sign. FVI8.

²⁹⁸ Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové, Rodinná pozůstalost, Rodný a křestní list Vincence Paclíka.

²⁹⁹ Podrobněji o soukromém životě PhMr. Karla Paclíka staršího viz: Šárka SOCHOROVÁ, *PhMr. Karel Paclík starší v sítích sociálních vztahů a jeho začlenění v telčské společnosti v první polovině 20. století*. Seminární práce, České Budějovice 2013.

³⁰⁰ J. RAMPULA, *Domy*, s. 174.

³⁰¹ Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové, Rodinná pozůstalost, Výkaz o studiu Karla Paclíka mladšího na Karlo–Ferdinandově univerzitě v Praze.

³⁰² SOkA Jihlava, fond Sokol Telč, Dějiny Tělocvičné jednoty Sokol Telč.

společně s profesorem Ladislavem Dopitou³⁰³ se jim situaci podařilo stabilizovat. Zanedlouho byl také v této jednotě pro své zásluhy zvolen starostou. Z tohoto sdružení byl nakonec okolnostmi donucen v roce 1910 odejít a již se sem nikdy nevrátil.³⁰⁴

Současně patřil i mezi zakládající členy Družstva pro výstavbu sokolovny, která usilovala o vybudování sokolské tělocvičny, jež v tomto městě tolik scházela. Samotný lékárník na počátku 20. století dokonce nabízel k tomuto účelu odprodání části své zahrady.³⁰⁵ V tomto sdružení aktivně spolupracoval zejména s dalším radním Emilem Šolcem.

PhMr. Karel Paclík velmi dbal o vzdělání svých vlastních dětí, ale nebyla mu lhostejná ani ostatní mládež. Proto se nelze divit, že se též velmi aktivně zapojil do činnosti Spolku pro podporu chudých studujících Zemské vyšší reálky v Telči.

Během první světové války nastal všeobecný útlum spolkové činnosti. Zásadní obrat nastal se vznikem Republiky československé. Též Karel Paclík starší bohatě využil této nové možnosti a aktivně vstoupil do dalších spolkových organizací. V této době ho patrně nejvíce zajímala historie a ochrana památek, ať už historických či přírodních, a tak působil jako předseda v Okrašlovacím spolku Telč³⁰⁶ a také v Muzejním spolku Telč,³⁰⁷ který se mu podařilo vyvést z vleklých problémů.

Jeho srdeční záležitostí se však stal Klub československých turistů Telč, jehož byl zakládajícím členem v roce 1921 a jeho jediným prvorepublikovým předsedou.³⁰⁸ V tomto sdružení se setkával především se svými dlouholetými přáteli a sousedy, kteří sem v hojném počtu vstupovali. Z důvodu propagace města, které se mu stalo skutečným domovem, se rozhodl v roce 1932 sepsat turistického průvodce, v němž seznamoval návštěvníky s historií a zajímavostmi tohoto malebného města.³⁰⁹ Za svou dlouholetou práci pro toto sdružení byl v prosinci 1937 u příležitosti jeho sedmdesátých pátých narozenin oceněn čestnou plaketou.³¹⁰

³⁰³ Ladislav Dopita byl profesorem matematiky a geometrie na zdejší reálné škole v letech 1897–1902. *XXI. jubilejní výroční zpráva*, s. 20.

³⁰⁴ Podrobněji viz: Š. SOCHOROVÁ, *PhMr. Karel*, s. 7–8.

³⁰⁵ SOKA Jihlava, fond Sokol Telč, Kniha protokolů, Protokol valné hromady ze dne 13. února 1910.

³⁰⁶ Tamtéž, fond Okrašlovací spolek Telč, Oznámení výsledků voleb provedených o valné hromadě 12. dubna 1931.

³⁰⁷ Tamtéž, fond Muzejní spolek Telč, Protokol valné hromady ze dne 28. ledna 1926.

³⁰⁸ Tamtéž, fond Klub československých turistů Telč, Kniha protokolů 1921–1939, Ustavující valná hromada ze dne 7. července 1921.

³⁰⁹ K. PACLÍK, *Turistický průvodce*.

³¹⁰ SOKA Jihlava, fond Klub československých turistů Telč, Kniha protokolů 1921–1939, Valná hromada ze dne 24. února 1938.

Bohatý život PhMr. Karla Paclíka staršího skončil 25. června 1942.³¹¹ Je pohřben společně se svou manželkou Emilíí³¹² v rodinném hrobě na hřbitově U Svaté Anny.

V díle započatém svým otcem pak pokračoval i PhMr. Karel Paclík mladší. Ten se dne 22. července 1919 oženil s Marií Dvořákovou, dcerou telčského obchodníka Bohumíra Dvořáka a Marie, rozené Paarové.³¹³ Společně vychovali dva syny, Karla a Jiřího. Karel Paclík nejmladší se po vzoru svých jmenovců stal rovněž lékárníkem. Jiří Paclík vystudoval archivnictví.³¹⁴

Karel Paclík mladší společně s otcem vedl po získání diplomu magistra farmacie lékárnou v Telči, kterou po jeho odchodu do penze sám převzal. Také on byl členem mnoha dobrovolných spolkových organizací. Stejně jako otec se účastnil Tělocvičné jednoty Sokol Telč, Spolku pro chudé studující Zemské vyšší reálky v Telči, Okrašlovacího spolku Telč, Muzejního spolku Telč a Klubu československých turistů Telč. Sám se pak ještě zapojil do Pěveckého, divadelního a hudebního spolku Smetana³¹⁵ jako ochotnický herec³¹⁶ a též do Rybářského spolku Telč.³¹⁷

Stejně jako otec pracoval i v městských samosprávných orgánech. Za velmi napjatých celostátních poměrů v roce 1938 byl zvolen starostou města.³¹⁸ Tuto funkci vykonával až do roku 1941. Za války se zapojil do odboje tím, že tajně a za velkého rizika zásoboval partyzánské oddíly léky a zdravotním materiálem.³¹⁹ Po válce byl zvolen i do první rady národního výboru, která vznikla v červenci 1945.³²⁰

Karel Paclík mladší zemřel 12. května 1959 v Telči a je pochován v rodinném hrobě. Jeho synové poté, co jim byla komunistickým režimem zestátněna lékárna, nuceně odešli do Ostravy.³²¹

Oba výše uvedení lékárníci jsou typickými představiteli vzdělané vrstvy společnosti první poloviny 20. století.³²² Tito se nejen zajímali o politický život

³¹¹ J. RAMPULA, *Domy*, s. 174.

³¹² Emilie Paclíková zemřela 31. prosince 1940. Tamtéž.

³¹³ Oddával je farář Simeon Zapletal a za svědky jim byli tkadlec Štěpán Pavlů a obuvník Jan Švec. MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy oddaných 1910–1930, inv. č. 6993.

³¹⁴ J. RAMPULA, *Domy*, s. 174.

³¹⁵ SOkA Jihlava, fond Okresní národní výbor Třešť, inv. č. 508.

³¹⁶ Karel Paclík mladší si zde například zahrál Cyrana z Bergeracu ve stejnojmenné divadelní hře francouzského dramatika Edmonda Rostanda. Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové, Rodinná pozůstalost, Album fotografií, Fotografie Karla Paclíka mladšího v kostýmu Cyrana na premiéře hry.

³¹⁷ SOkA Jihlava, fond Okresní národní výbor Třešť, inv. č. 508.

³¹⁸ Tamtéž, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1936–1941, inv. č. 156.

³¹⁹ Rozhovor vedený s Mgr. Vlastou Královcovou (nar. 1950), rozenou Paclíkovou, vedený dne 6. září 2012.

³²⁰ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.

³²¹ Rozhovor vedený s Mgr. Vlastou Královcovou (nar. 1950), rozenou Paclíkovou, vedený dne 6. září 2012.

maloměsta, ve kterém žili, ale čile se zapojovali i do spolkového a kulturního dění v obci. Jednalo se o pokrokově smýšlející jedince, kteří se vehementně zasazovali o uvádění nových technických vymožeností do praxe, což v Telči představuje výstavba elektrárny a vůbec elektrifikace celého města. V oblasti své profese chtěli i předávat poznatky mladé generaci formou odborných přednášek.

3. 3. Továrnická rodina Vystrčilova

Jako první z této rodiny se do historie města Telč zapsal Josef Vystrčil, který se zde narodil dne 16. března 1831.³²³ Za manželku si 25. října 1858 vzal o deset let starší vdovu Marii Bílkovou.³²⁴ Tento pravděpodobně finančně výhodný sňatek mu pak umožnil založit firmu Josef Vystrčil a spol., která byla v druhé polovině 19. století a v první polovině 20. století důležitým hospodářským podnikem, jenž zaměstnával dělníky z Telče a okolí. V díle jím započatém následně pokračoval i jeho syn Josef Vystrčil mladší. Ten se taktéž narodil v Telči dne 4. srpna 1863 a významné postavení své rodiny posílil dne 12. srpna 1890 sňatkem s Ludmilou Weidenhofferovou,³²⁵ jejímž otcem byl významný továrník v Německém Brodě Vojtěch Weidenhoffer.³²⁶

Josef Vystrčil mladší měl se svou ženou celkem tři děti. Nejstarší byla Marie narozená 27. srpna 1891.³²⁷ Jako druhá přišla na svět Ludmila, narozená 27. dubna 1894,³²⁸ a poslední se narodil 8. listopadu 1896 syn Bohumil.³²⁹

Josef Vystrčil mladší po vzoru svého otce pracoval i v samosprávných telčských orgánech. V letech 1899–1912 byl členem širšího obecního výboru, za války se

³²² J. HANUŠ, *Obvodní lékař*, s. 211–223.

³²³ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravské kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1828–1846, inv. č. 6979.

³²⁴ Marie Bílková byla dcerou Jana Komárka. Tamtéž, Knihy oddaných 1837–1885, inv. č. 6991.

³²⁵ Ludmila Weidenhofferová se narodila 5. září 1867. Tamtéž, Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983.

³²⁶ Vojtěch Weidenhoffer podnikal v Německém Brodě v oblasti soukenictví, škrobárenství a bramborářství. iDnes.cz Jihlava a Vysočina, Mladý historik oživil paměti nejvýznamnějšího občana Havlíčkova Brodu (25. února 2013) Dostupné na: <http://jihlava.idnes.cz/denik-vojtecha-weidenhoffer> (6. dubna 2014).

³²⁷ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983.

³²⁸ Tamtéž.

³²⁹ Tamtéž; Rozhovor s Milošem Vystrčillem (nar. 1925) vedený dne 29. prosince 2011.

objevil i v obecní radě. V poválečných letech 1919–1931 se zástupce rodiny Vystrčilových v orgánech neobjevuje.³³⁰ Vzhledem k tomu, že se v zápisech pozemkové knihy na základě odevzdací listiny ze dne 10. února 1921 objevila jako výlučná majitelka domu čp. 50 na Velkém předměstí Ludmila Vystrčilová, lze usuzovat, že Josef Vystrčil v předešlém roce zemřel.³³¹ V podnikatelské činnosti rodiny pak pokračoval jeho jediný syn Bohumil. Ten se v roce 1924 oženil v Praze u sv. Jindřicha s Bedřiškou Zlovickou a měli spolu syna Miloše a dceru Bedřišku.³³² I on se zapojil do veřejného života města a v letech 1931–1938 pracoval jako člen obecního zastupitelstva.³³³

Josef Vystrčil mladší i jeho syn Bohumil se také účastnili spolkové činnosti. Josef byl až do roku 1918 členem Muzejního spolku Telč,³³⁴ kde patřil pravděpodobně mezi pasivní členy, tj. ty, jejichž účast spočívala v placení finančních příspěvků. V muzejním spolku pak na něho také navázal syn Bohumil, který se stal členem od roku 1919.³³⁵ Josef Vystrčil mladší byl též členem Družstva pro výstavbu tělocvičny Sokola, které bylo založeno na počátku 20. století. Dokonce zde byl 13. února 1910 zvolen jeho místopředsedou.³³⁶ Tehdy zde pracovali také PhMr. Karel Paclík starší jako pokladník a MUDr. Otto Neumann jako jednatel. Tito významní muži se potom sešli ještě v roce 1921 při zakládání Klubu československých turistů v Telči.³³⁷ Bohumil Vystrčil se stal členem tohoto sdružení především pod vlivem přátelství s PhMr. Karlem Paclíkem starším.³³⁸

Všichni mužští členové rodiny Vystrčilovy se rovněž zapojovali do zdejšího Spolku pro podporu chudých studujících Zemské vyšší reálky v Telči.³³⁹ Chudým

³³⁰ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158.

³³¹ KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, knihovní vložka 163 pro katastrální obec Telč.

³³² Rozhovor s Milošem Vystrčillem (nar. 1925) vedený dne 29. prosince 2011.

³³³ SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.

³³⁴ Tamtéž, fond Musejní spolek Telč, Seznam členů Musejního spolku v Telči 1918, Členské příspěvky členů Musejního spolku za rok 1918.

³³⁵ Tamtéž, Seznam členů Musejního spolku v Telči 1919, Členské příspěvky členů Musejního spolku za rok 1919.

³³⁶ Tamtéž, fond Sokol Telč, Kniha protokolů, Protokol valné hromady ze dne 13. února 1910.

³³⁷ Tamtéž, fond Klub československých turistů Telč, Kniha protokolů 1921–1939, Ustavující valná hromada ze dne 7. července 1921.

³³⁸ Rozhovor s Milošem Vystrčillem (nar. 1925) vedený dne 29. prosince 2012.

³³⁹ *Výroční zpráva*, s. 66–69; *XXI. jubilejní zpráva*, s. 141–143; *I. (XXII.) zpráva*, s. 30–33; *II. (XXIII.) zpráva*, s. 34–36; *III. (XXIV.) zpráva*, s. 33–35; *IV. (XXV.) zpráva*, s. 26–28; *V. (XXVI.) zpráva*, s. 35–36; *VI. (XXVII.) zpráva*, s. 32–34; *VII. (XXVIII.) výroční zpráva*, s. 27–30; *VIII. (XXIX.) výroční zpráva*, s. 11–12.

studentům přispívali poměrně velkými částkami. Za upozornění rovněž stojí fakt, že se i v tomto sdružení setkávali se svými přáteli Paclíkovými a Neumannovými.

Tato telčská továrnická rodina svým zapojením do komunální politiky a zejména do spolkové činnosti města nijak nevybočovala z dobového trendu, který následovaly podnikatelské rodiny na celé Moravě.³⁴⁰ Dělo se tak bez ohledu, zda šlo o české či německé továrnické rodiny.

3.4. Obchodnická rodina Čápova

Rodina Čápova se v Telči poprvé objevila na konci 19. století. Za jejího telčského zakladatele je možné považovat obchodníka se smíšeným a železným zbožím Josefa Čápa. Tento muž pocházel z Deštné v Čechách, kde jeho otec provozoval pekařskou živnost.³⁴¹ Do Telče přišel v důsledku sňatkové migrace, neboť se 24. května 1880 oženil s Johanou, která byla dcerou zdejšího řemenářského mistra Jana Katrnožky.³⁴² Již následujícího roku si s manželskou zakoupil dům čp. 64 na náměstí Přemysla Otakara II.,³⁴³ což svědčí o tom, že manželé jednak pocházeli z dobře situovaných rodin a jednak se Josefu Čápu muselo v jeho obchodě dařit. Během manželství se jim narodili tři synové³⁴⁴ a dvě dcery.³⁴⁵

Josef Čáp působil jako radní v letech 1899–1918.³⁴⁶ Od roku 1918 byl až do své smrti v roce 1924 členem Muzejního spolku Telč, kterému dával celkem vysoké finanční příspěvky.³⁴⁷ Kromě toho byl také štedrým přispívatelem Spolku pro

³⁴⁰ Aleš ZÁŘICKÝ, *Velkopodnikatel. Příklad Johanna Larisch-Mönnich a dalších*, in: L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ – L. VYKOUPILOVÁ (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 46–55.

³⁴¹ SOA Třeboň, Sběrka římsko-katolických farních matrik Jihočeského kraje, Farní úřad Deštná (dále jen FÚ Deštná), Knihy narozených č. 5 (Deštná, 1842–1856).

³⁴² MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992.

³⁴³ KÚ pro Vysočinu, KP Telč, Pozemková kniha, Knihovní vložka 62 pro katastrální obec Telč.

³⁴⁴ Nejstarší Josef se narodil 10. března 1881, Karel 3. listopadu 1883 a nejmladší Jan 20. června 1891. MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982; Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983.

³⁴⁵ Jana se narodila 10. dubna 1886 a Marie 29. listopadu 1889. Tamtéž.

³⁴⁶ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153; Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158.

³⁴⁷ Tamtéž, fond Muzejní spolek Telč, Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1918, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1918.

podporu chudých studujících Zemské vyšší reálky v Telči, a to až do roku 1924.³⁴⁸ Jako sponzor se zapojil i do Družstva na výstavbu Sokolovny.³⁴⁹

Ačkoliv měl Josef Čáp pět dětí, většina z nich se v průběhu dvacátých let 20. století z Telče odstěhovala.³⁵⁰ Ve městě zůstal pouze jeho nejmladší syn Jan, který se však do veřejného života města nijak výrazně nezapojoval a zemřel bezdětný dne 24. prosince 1937.³⁵¹ Rodina Čápova s ním tak z Telče definitivně zmizela.

Josef Čáp byl typickým představitelem obchodnické vrstvy tehdejší společnosti. Tato skupina se především v agrárně průmyslových maloměstech dlouhodobě podílela na obecní samosprávě a zejména finančně podporovala nejrozličnější spolky se zaměřením na výchovu a vzdělání.³⁵²

3. 5. Rolnická rodina Petřů

Rolnická rodina Petřů má v Telči dlouhodobě zapuštěné kořeny. Po staletí se její členové živili prací na své půdě, které postupně přibývalo. V souvislosti s tím, jak se rozrůstal jejich majetek, se také členové této rodiny postupně zapojovali do společenského a kulturního života města Telče. Osoby mužského pohlaví rodiny Petřů prosluli především jako členové samosprávných orgánů, kde v jednotlivých referátech dostávali na starosti věci týkající se hospodářství. Velice často tak byli pověřováni dohledem nad obilím nebo dohlížením nad kvalitou polních cest. Prvním členem městské rady i zastupitelstva z této rodiny byl Čeněk Petřů. Narodil se v Telči dne 15. července 1855 jako syn rolníka Tomáše Petřů a jeho ženy Marie,

³⁴⁸ *Výroční zpráva*, s. 73–75; *Výroční zpráva*, s. 66–69; *XXI. jubilejní zpráva*, s. 141–143; *I. (XXII.) zpráva*, 30–33; *II. (XXIII.) zpráva*, s. 34–36; *III. (XXIV.) zpráva*, s. 33–35; *IV. (XXV.) zpráva*, s. 26–28; *V. (XXVI.) zpráva*, s. 36–37; *VI. (XXVII.) zpráva*, s. 35; *VII. (XXVIII.) výroční zpráva*, s. 29; *VIII. (XXIX.) výroční zpráva*, s. 6–7; *IX. (XXX.) výroční zpráva*, s. 7–8; *X. (XXXI.) výroční zpráva*, s. 7; *XI. (XXXII.) výroční zpráva*, s. 12–13; *XII. (XXXIII.) výroční zpráva*, s. 15–16; *XIII. (XXXIV.) výroční zpráva*, s. 23; *XIV. (XXXV.) výroční zpráva*, s. 19–20; *XV. (XXXVI.) výroční zpráva*, s. 17–18.

³⁴⁹ SOkA Jihlava, fond Sokol Telč, Pozvání ku společné schůzi výboru družstva a všech upisovatelů 1000 Kč na den 4. března 1922 v 8 hodin večer ve spolkové místnosti Orla u Černého Orla.

³⁵⁰ Podrobněji viz: Š. SOCHOROVÁ, *Migrace*, s. 9–10.

³⁵¹ J. RAMPULA, *Domy*, s. 311.

³⁵² Karel ALTMAN, *Hostinský. Příklad Josefa a Ladislava Orátorů*, in: L. FAROSA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ – L. VYKOUPILOVÁ (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 274–286.

rozené Sankotové.³⁵³ Dne 15. února 1886 se oženil s Marií Michálkovou ze Zvolenovic³⁵⁴ a společně s ní přivedl na svět syny Cyrila a Emanuela. V městské samosprávě se téměř nepřetržitě angažoval od roku 1902 až do roku 1923, kdy se nechal vystřídat svým mladším synem Emanuelem. Jinak se Čeněk Petrů do kulturního života Telče nijak výrazněji nezapojoval. Z pramenů vyplývá, že byl na krátkou dobu členem pouze Muzejního spolku Telč.³⁵⁵ Tato skutečnost by se snad dala vysvětlit tím, že stejně jako všichni jeho předkové byl i on rolníkem, a tudíž mnoho času musel věnovat svému hospodářství. Když se k tomu připočte ještě dlouholeté působení v městské samosprávě, nelze se divit, že na další akce, jako byly nejrozmanitější telčské spolky, mu tudíž nezbýval čas.

V telčské samosprávě ho tedy v následujících letech vystřídal jeho mladší syn Emanuel. Ten se narodil v Telči 24. prosince 1889.³⁵⁶ Dne 28. dubna 1923 se oženil s Antonií Komínovou³⁵⁷ a tímto sňatkem tak došlo k propojení s další významnou telčskou rolnickou rodinou, jejíž členové byli rovněž zastoupeni v městské samosprávě.³⁵⁸ Emanuel se stejně jako jeho otec do dalších telčských dobrovolných organizací nezapojoval, pouze vzhledem ke své profesi vykonával funkci jednatele v agrárním spolku.³⁵⁹ Toto naopak vrchovatou měrou obstarával jeho starší bratr Cyril, narozený 1. července 1887, který se jako štědrý přispívatel zapojil především do Spolku pro podporu chudých studujících Zemské vyšší reálky v Telči. Proč si vybral právě toto sdružení, je nasnadě, neboť sám tento ústav navštěvoval jako student. V letech 1919-1930 byl také členem Muzejního spolku Telč. Na rozdíl od mladšího bratra Emanuela se živil jako správce záložny.

Z rodiny Petrů nelze opomenout ani Antonína Petrů, mladšího bratra Čenka, který se narodil 1. března 1865.³⁶⁰ I on se po vzoru staršího bratra zapojil do městské

³⁵³ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1847–1876, inv. č. 6980.

³⁵⁴ Tamtéž, Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992.

³⁵⁵ SOKA Jihlava, fond Muzejní spolek Telč, Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1918, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1918.

³⁵⁶ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983.

³⁵⁷ Antonie Komínová se narodila v Telči 3. června 1894. Tamtéž.

³⁵⁸ Městského zastupitelstva se účastnil Antonín Komín, bratr Antonie Komínové, v letech 1931–1938. Kromě toho se účastnil také Muzejního spolku Telč. V roce 1938 ho v městském zastupitelstvu vystřídal mladší bratr Josef Komín.

³⁵⁹ SOKA Jihlava, fond Akademický spolek Telč, Presenční listina mimořádné valné hromady ze dne 6. dubna 1914.

³⁶⁰ MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1859–1879, inv. č. 6981.

samosprávy. Mimo to byl ještě dlouholetým členem Muzejního spolku Telč, v němž působil v letech 1919–1931.

Na činnosti telčské samosprávy se též podílel František Petrů, narozený 3. ledna 1883.³⁶¹ Byl synem Jana Petrů a Marie, rozené Doskočilové. Tady lze opět vidět propojení dvou telčských rolnických rodin, jejíž členové byli občansky aktivní.³⁶² František Petrů byl bratrancem Čenka Petrů. V městské radě působil v letech 1923–1938. Obě dvě větve této rodiny tak spojoval společný předek František Petrů, který se narodil 30. března 1798.³⁶³

Po roce 1938 rodina Petrů zmizela z veřejného života města. Do samosprávných orgánů se už nevrátila ani po roce 1945.

I na této rodině jsou dobře vidět některé zásadní proměny, kterými tato vrstva společnosti na konci 19. a zejména pak na začátku 20. století prošla.³⁶⁴ Na přelomu století rolníci především poznali, že pokud chtějí prosadit své zájmy, nestačí jim pouze se sdružovat mezi sebou, ale je třeba se zapojit i do místní samosprávy. Právě v této době se v městských orgánech objevili i zástupci rodiny Petrů.

3. 6. Dělnická rodina Runova

Počátek této rodiny v Telči se váže k osobě nádeníka Vojtěcha Runy, který se narodil ve Veselí.³⁶⁵ Do města přišel v druhé polovině 19. století patrně za prací a již se zde trvale usadil. Dne 12. června 1893 si vzal za manželku Kateřinu Duškovou, dceru nádeníka Jana Duška z Nové Vsi.³⁶⁶ Ještě před svatbou, tj. 12. dubna 1893, se jim narodila dcera Marie. Podobný případ se ani u jedné ze sledovaných rodin nevyskytl a lze ho tedy přičíst jejich společenskému postavení. Další dcera přišla na

³⁶¹ Tamtéž, *Knihy narozených 1873–1889*, inv. č. 6982.

³⁶² V městské samosprávě se angažoval Josef Doskočil, bratr Marie Doskočilové, narozený 13. února 1864. Po válce ho vystřídal jeho syn Bohumil Doskočil.

³⁶³ MZA Brno, *Sbírka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1789–1846*, inv. č. 6977.

³⁶⁴ Pavel NOVÁK, *Rolník z Českomoravské vysočiny. Příklad rodu Richlých a Steinbachů a rodin z Milošova, Jedlova a Dušejova*, in: L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ – L. VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 79–103.

³⁶⁵ Vojtěch Runa se narodil 15. dubna 1864 otci Janu Runovi. MZA Brno, *Sbírka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1885–1903*, inv. č. 6983.

³⁶⁶ Kateřina Dušková se narodila 27. prosince 1865, Tamtéž.

svět 27. října 1894 a jmenovala se po matce Kateřina.³⁶⁷ Jako poslední se jim narodil dne 13. března 1897 syn Josef.³⁶⁸ I na této rodině je patrná demografická změna spojená s koncem 19. a s nástupem 20. století, a to obecný trend záměrného snižování počtu dětí.³⁶⁹

Nejmladší syn Josef Runa byl nepřetržitě od roku 1927 až do začátku druhé světové války členem městské rady, v níž kromě prvního volebního období vždy zastával funkci prvního náměstka.³⁷⁰ Politicky byl však činný i jinak. Stál u zrodu telčské pobočky Komunistické strany Československa.³⁷¹ Záhy se však s jejími členy dostal do sporu a vystoupil z ní. Jeho politická angažovanost mu však nedopřála dlouho klidu, a tak hned záhy se svými nejbližšími spolupracovníky založil stranu Nezávislých. V souladu se svým levicovým smýšlením také ve dvacátých letech 20. století vystoupil z církve. Znovu se k ní přihlásil v srpnu 1942,³⁷² což bylo zřejmě způsobeno tím, že byl zatčen za ilegální činnost a dlouho pobýval v nacistických lágrech.³⁷³ V roce svého návratu do církve byl svými vězňáky propuštěn z důvodu velmi podlomeného zdraví, což mělo doživotní následky.³⁷⁴ Tyto životní zkušenosti však ani v nejmenším nezlomily jeho angažovaného ducha, a tak v započaté ilegální činnosti i nadále pokračoval³⁷⁵ a v květnu 1945 byl jedním z předních členů Revolučního národního výboru.³⁷⁶ Po volbách v roce 1946 se stal předsedou nově zvoleného národního výboru.³⁷⁷

Na příkladu dělníka Josefa Runy se dobře odráží, že ačkoli již v roce 1907 bylo uzákoněno všeobecné volební právo pro muže, dělnické vrstvě dlouho trvalo prosadit se v komunálních volbách.³⁷⁸ V souvislosti s tímto poznatkem, lze také porovnat rozdíl mezi mužem–dělníkem a ženou–dělnicí. Zatímco dělník se již ve dvacátých

³⁶⁷ Tamtéž.

³⁶⁸ Tamtéž.

³⁶⁹ Ludmila FIALOVÁ a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998, s. 164–170.

³⁷⁰ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947.

³⁷¹ Leoš VANĚČEK a kol., *Protifašistický odboj na Telčsku. Průvodce památných míst odboje*, Telč 1985, s. 7–8.

³⁷² MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, FÚ Telč, Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983.

³⁷³ Ve vězení strávil jeden rok a osm měsíců. SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945, s. 388.

³⁷⁴ Z výpovědí pamětníků vyplývá, že od této doby kulhal. Rozhovor s Věrou Opatrnou (nar. 1937), rozenou Rodovou, vedený dne 12. března 2014.

³⁷⁵ L. VANĚČEK a kol., *Protifašistický odboj*, s. 8.

³⁷⁶ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.

³⁷⁷ Tamtéž.

³⁷⁸ L. FASORA, *Dělník*, s. 354.

letech 20. století plně zapojil do politického i spolkového dění města, dělnice v tomto období stála teprve na počátku tohoto procesu a většinou ještě nebyla přímo členkou těchto organizací.³⁷⁹ Je třeba též zdůraznit, že v malých městech typu Telče, kde ještě převažovala zemědělská výroba nad průmyslem, nebyly živnostníci, rolníci i obchodníci vystaveni tak silnému konkurenčnímu tlaku velkých podniků jako ve velkých městech.³⁸⁰ Tudíž ani sociální rozdíly mezi jednotlivými skupinami obyvatelstva nebyly tak značné. Totéž lze aplikovat i na jejich vztahy s místním dělnictvem. U dělnictva se sice již v této době i na malých městech projevovalo levicové smýšlení, avšak nikdy nevyústilo v ostřejší konflikt typu stávků.³⁸¹

³⁷⁹ M. CHLÁDKOVÁ, *Dělnice*, s. 104–117.

³⁸⁰ L. FASORA – J. HANUŠ – J. MALÍŘ (eds.), *Občanské elity*, s. 37.

³⁸¹ Zdeněk KÁRNÍK, *České země v éře první republiky (1918–1938). Díl druhý. Československo a české země v krizi a v ohrožení (1930–1935)*, Praha 2002, s. 89–99.

4. ZEMSKÁ VYŠŠÍ REÁLNÁ ŠKOLA TELČ

Ani reálná škola s dlouholetou tradicí nemohla zůstat stranou veřejného života města Telče. Téměř celý její profesorský sbor se po léta aktivně zapojoval do společenských a kulturních akcí a spolu s radnicí, spíše však jako její protipól,³⁸² udával tón, jakým by se město mělo ubírat.

Pokud jde o účast profesorského sboru v obecní samosprávě, nebyla ve sledovaném období, možná právě i v důsledku ne nejvřelejších vztahů mezi vzdělávacím ústavem a radnicí, nijak početná.

V užších samosprávných orgánech se z profesorského sboru zapojili do práce pouze tři osoby, a to konkrétně v roce 1902 Otto Šašecí, v roce 1919 František Kasalý a v roce 1945 Zdeňka Navarová.³⁸³ Vazbu s reálnou školou však měli i radní MUDr. Emanuel Krupička, který tam externě docházel vyučovat tělocvik,³⁸⁴ a Josef Rampula, který zde měl na starosti výuku náboženství.³⁸⁵ Tyto dvě osoby se objevily v městských představenstvech a radách v letech 1899–1908³⁸⁶ a pak 1914³⁸⁷ a 1927.³⁸⁸

V širších samosprávných orgánech ve sledovaném období působilo celkem pouze sedm profesorů. V letech 1899–1912 se v nich pravidelně objevovali ředitel reálky Karel Jaroslav Maška a jeho zástupce Otto Šašecí.³⁸⁹ Z tohoto by šlo usuzovat, že byli členy z pozice zastávaných funkcí ve škole. V roce 1919 byl na jedno volební období zvolen profesor češtiny a němčiny František Kasalý,³⁹⁰ kterého v dalším volebním období vystřídal profesor kreslení Cyril Michna.³⁹¹ Ten zde pak působil až do roku 1938, kdy ho nahradil profesor přírodopisu Oldřich Zháněl.³⁹² V poválečné době se pak v národních výborech postupně objevili profesorka přírodních věd a pozdější ředitelka ústavu Zdeňka Navarová a profesor dějepisu a zeměpisu Jaroslav

³⁸² GOB a SOŠ Telč, Paměti zemské reálky v Telči; SOkA Jihlava, fond Archiv města Telče, Kronika z let 1923–1945 (neuspořádáno).

³⁸³ Viz Tabulky č. 2, č. 7, č. 12 v Příloze II.

³⁸⁴ SOkA Jihlava, fond Sokol Telč, Kniha členů Sokola Telče.

³⁸⁵ J. RAMPULA, *Domy*, s. 353.

³⁸⁶ MUDr. Emanuel Krupička. Viz Tabulky č. 1– č. 4 a č. 6 v Příloze II.

³⁸⁷ MUDr. Emanuel Krupička.

³⁸⁸ Josef Rampula. Viz Tabulka č. 9 v Příloze II.

³⁸⁹ Viz Tabulky č. 1–č. 5 v Příloze III.

³⁹⁰ Viz Tabulka č. 6 v Příloze III.

³⁹¹ Viz Tabulky č. 7 a č. 8 v Příloze III.

³⁹² Viz Tabulka č. 9 v Příloze III.

Kratochvíl.³⁹³ Kromě nich se podíleli na činnosti samosprávy ještě externí vyučující náboženství Alois Hrudíčka, Simeon Zapletal, Josef Rampula a učitel tělocviku MUDr. Emanuel Krupička.³⁹⁴

Profesorský sbor se také v hojné míře zapojil do spolkového života města Telč. Profesoři pracovali zejména v organizacích, jejichž náplní bylo vzdělávání občanů.

Především se angažovali v Muzejním spolku Telč. Mezi léty 1918–1934,³⁹⁵ pro které se dochovaly archivní prameny, lze sice zaznamenat postupný úbytek účasti profesorů na úkor učitelů ostatních škol a úředníků. Avšak tento kvantitativní úbytek nebyl v žádném případě spojen s poklesem kvality jejich práce. Toto lze doložit na příkladu externího učitele náboženství Josefa Rampuly, který byl ve třicátých letech 20. století kustodem muzea, díky jemuž byly obohaceny a uspořádány zdejší muzejní sbírky. Z hlediska aprobace těchto členů muzejního spolku se převážně jednalo o profesory humanitních věd, zejména dějepisu, českého, francouzského a německého jazyka a kreslení.³⁹⁶ Mezi podporovateli sdružení však nechyběli ani učitelé přírodovědných disciplín, kteří však byli v menšině.³⁹⁷

V poměrně stejné míře jako v Muzejním spolku Telč byl profesorský sbor zastoupen v Pěveckém, divadelním a hudebním spolku Smetana.³⁹⁸ V roce 1924 se stal předsedou tohoto zájmového sdružení profesor kreslení Cyril Michna a v tomtéž roce do něj byl začleněn jako nová odbočka i dosud samostatně fungující Čtenářský spolek Telč, v němž se profesoři angažovali ještě o něco málo více. Zatímco v muzejním spolku by šlo jejich účast vysvětlit také tím, že ho hojně navštěvovali učitelé dějepisu, a to tak trochu z povinnosti, neboť se obávali, aby si mezi zdejšími obyvatelstvem neutrhli ostudu. V Pěveckém, divadelním a hudebním spolku Smetana by pak šlo předpokládat, že se snažili vzdělat telčské občany z hlediska

³⁹³ Viz Tabulka č. 11 a č. 12 v Příloze III.

³⁹⁴ Viz Tabulky č. 1–č. 10 v Příloze III.

³⁹⁵ V roce 1918 profesoři tvořili 13,4 % všech členů, v roce 1919 12,7 %, v roce 1921 15,2 %, ³⁹⁵ v roce 1926 8,6 %, ³⁹⁵ v roce 1929 5,3 %, ³⁹⁵ v roce 1930 5,2 %, ³⁹⁵ v roce 1931 4,1 %, ³⁹⁵ v roce 1932 4 % ³⁹⁵ a v roce 1934 3,7 %. SOkA Jihlava, fond Muzejní spolek Telč, Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1918, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1918; Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1919, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1919; Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1921, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1921; Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1926, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1926; Seznam členů Muzejního spolku v Telči 1929, Členské příspěvky členů Muzejního spolku za rok 1929; Příspěvky z let 1930–1934.

³⁹⁶ Jednalo se například o Metoda Divokého, Jana Frieda, Františka Kasalého, Josefa Kejdanu, Bohumila Lose, Josefa Matouše a Cyrila Michnu. Tamtéž; *150 let Gymnázia Otokara Březiny v Telči 1852–2002*, České Budějovice 2002, s. 156–159.

³⁹⁷ Jednalo se například o Dominika Kociána, Jana Roháčka, Františka Zvěřinu. Tamtéž.

³⁹⁸ SOkA Jihlava, fond Okresní národní výbor Třešť, inv. č. 508.

kultury literární a hudební. Díky nim tak byly v repertoáru divadla hrány kvalitní a hodnotné hry domácích i světových autorů,³⁹⁹ anebo ostatní seznamovali s klasickou, populární či lidovou hudbou.

V souvislosti se vzděláním a kulturou byl profesorským sborem v nemalé míře rovněž navštěvován Akademický spolek Telč, který odebíral nejrůznější tiskoviny, pořádal koncerty, divadelní představení a nejrůznější lidové slavnosti.⁴⁰⁰ Finančně také podporoval vysokoškolské studenty a pro telčské obyvatelstvo pořádal odborné přednášky.

Dalším sdružením, ve kterém se profesori reálné školy angažovali, byl Okrašlovací spolek Telč.⁴⁰¹ Zde se především podíleli na udržování městské zeleně, vysazování památných stromů, zachovávání historických památek apod. Kromě toho také nově vytvářeli městské stezky a parky.⁴⁰²

Nemenší profesorská účast byla zastoupena i ve sportovně založených organizacích. Příkladem může být Tělocvičná jednota Sokol Telč.⁴⁰³ Zde patrně nikoho nepřekvapí aktivní účast učitelů tělocviku,⁴⁰⁴ ale kromě nich se zde objevují i vyučující dalších, ať už humanitních či přírodovědných, předmětů. Nemalou úlohu zde také sehrával školník zdejší reálné školy Antonín Hronek, který byl nejen jednatelem, ale především i dlouhodobým kronikářem spolku.⁴⁰⁵

Dalším pohybově založeným sdružením, které bylo touto inteligencí hojně navštěvováno, se stal v roce 1921 založený Klub československých turistů Telč.⁴⁰⁶ Jednalo se o skutečně zájmové společenství, což dokládá účast napříč profesorským sborem. V tomto případě nelze hovořit o převaze humanitně či přírodovědně zaměřených učitelů. Navíc tam celá řada z nich docházela společně s manželkami či celými rodinami.

Pokud jde o externí vyučující náboženství, tito nezůstávali ve spolkové činnosti pozadu za ostatními pracovníky reálné školy. Vzhledem k tomu, že především byli faráři v některém z telčských kostelů, nelze se divit, že se jejich okruhem zájmu staly nábožensky zaměřené organizace. V Telči v této sledované době fungovala tři

³⁹⁹ Například byl hrán Cyrano z Bergeracu,

⁴⁰⁰ SOkA Jihlava, fond Akademický spolek Telč, Soubor pozvánek.

⁴⁰¹ Tamtéž, fond Okrašlovací spolek Telč, Korespondence z let 1928–1937.

⁴⁰² Z jejich přičinění tak v Telči vznikl park Oslednice či stezka kolem Štěpnického rybníka. Tamtéž.

⁴⁰³ Tamtéž, fond Sokol Telč, Dějiny Tělocvičné jednoty Sokol Telč.

⁴⁰⁴ Jedná se například o MUDr. Emanuela Krupičku, Hedviku Krepčíkovou a Jaroslava Preinigera.

Tamtéž.

⁴⁰⁵ Tamtéž.

⁴⁰⁶ Tamtéž, fond Klub československých turistů Telč, Kniha poplatků.

takováto sdružení, a to Jednota svatého Josefa Telč, Ludmila – farní odbor Charity v Telči a Spolek Katolického domu s Orlovnou v Telči.⁴⁰⁷

Kromě výše uvedených dobrovolných sdružení, která navštěvovali v masovějším měřítku, však existovaly i spolky, v nichž pracovali pouze ojedinele. Jednalo se o vysloveně zájmové organizace, kde se mohli plně věnovat svým soukromým zálibám a koníčkům. Mezi tato sdružení například patřila: Jednota československé obce legionářské v Telči, Odbor zemského ovocnického spolku Telč, Rybářský spolek Telč, Spolek chovatelů králíků a drobného hospodářského zvířectva Telč apod.⁴⁰⁸ Mnohdy šlo v porovnání s vykonávanou profesí o záliby velmi zajímavé. Toto lze doložit na profesoru češtiny a němčiny Františku Kasalém, který byl členem ovocnického spolku, a dokonce předsedou u chovatelů králíků a drobného zvířectva.⁴⁰⁹

V neposlední řadě je zde však třeba také zmínit, že Zemská vyšší reálka v Telči si již v roce 1872 založila ještě svůj vlastní spolek.⁴¹⁰ Ten vznikl za účelem podpory chudých studentů a nesl název Spolek pro podporu chudých studujících Zemské vyšší reálky v Telči. Jeho dlouholetým místopředsedou a posléze i předsedou byl MUDr. Emanuel Krupička. Kromě něj se zde pravidelně angažovali ředitel reálky a další členové profesorského sboru. Postupem času pak do výboru spolku přibývali ti, co ve městě něco znamenali. Jednalo se především o některé členy městské rady, lékaře, lékárníky, advokáty, notáře, obchodníky atd. Mnohdy do tohoto sdružení přispívali i bývalí žáci ústavu. Z vybraných příspěvků pak dostávali potřební žáci příspěvek na učebnice, učební pomůcky, ale i na ošacení a obědy.

Na základě výše uvedených skutečností je patrné, jak se i Zemská vyšší reálka v Telči a pozdější gymnázium a její profesorský sbor čile zapojovaly do společenského i kulturního života města. Zatímco jejich účast v samosprávných orgánech nelze přeceňovat, naopak v dobrovolných organizacích byla jejich práce neocenitelná. Na rozdíl od většiny členů spolků byla jejich účast skutečně aktivní, což lze spatřovat i v jejich úloze při přípravě a organizaci nejrozličnějších městských či školských oslav.

⁴⁰⁷ Zde se angažovali především Josef Rampula a Simeon Zapletal. Tamtéž, fond Okresní národní výbor Třešť, inv. č. 508.

⁴⁰⁸ Tamtéž.

⁴⁰⁹ Tamtéž.

⁴¹⁰ *XXI. jubilejní zpráva*, s. 31

5. MĚSTSKÉ A ŠKOLSKÉ SLAVNOSTI V TELČI V PRVNÍ POLOVINĚ 20. STOLETÍ

Ani maloměsto, jakým byla Telč ve sledované době a do jisté míry jím i nadále zůstává, nežilo jen svým každodenním životem či snad v nějakém neprostupném vakuu. I v životě tohoto města se odráží výjimečné situace, ať už lokálního či okresního, ba snad celostátního významu. Obyvatelstvo reflektovalo na události, které hýbaly krajem či celým státem. K těmto účelům se po většinou scházelo na náměstí, které tvořilo a dodnes tvoří jádro města, a které je i do jisté míry jediným vhodným místem, na němž se může shromáždit větší počet lidí.⁴¹¹

Příležitosti slavností či výjimečné situace, které přesáhly hranice každodennosti města, se odvíjely především od fungujícího státního zřízení. Za trvání rakousko-uherské monarchie se slavily narozeniny císaře, jeho manželky i ostatních významných členů jeho rodiny. Telč se však zapojila i do Kolumbovské slavnosti, která byla pořádána na připomenutí objevení Ameriky.⁴¹² Též bylo oslaveno stoleté výročí narození českého historika Františka Palackého a konaly se zádušní bohoslužby za Františka Ladislava Riegra, Františka Bartoše, Jana Slavíka apod. Během těchto událostí se především zdůrazňoval český ráz ať už celého města či samotné reálné školy, ale i úcta a respekt k císařskému domu a monarchii vůbec.

Prakticky totéž se odehrávalo za první světové války, ať už v celoměstském či gymnaziálním měřítku. Veřejně se demonstrovala podpora rakousko-uherské armády, žákům i občanům byly prezentovány její úspěchy, na reálné škole byli vyzdvihováni profesori, kteří toho času pobývali na bojištích.⁴¹³

Zlom nastal s říjnem 1918 a se vznikem samostatné československé republiky. Nyní se již monarchie odmítala jako kostnatá a německá a byly vyzdvihovány a oslavovány jiné skutečnosti a jiné osobnosti.⁴¹⁴ Avšak jejich výběr byl z hlediska jejich vážnosti a profesního či společenského postavení dosti podobný. Císaře a jeho rodinu tak do jisté míry pouze nahradil Tomáš Garrigue Masaryk, Edvard Beneš, Milan Rastislav Štefánik. Naplno propukl kult legionářů a od tehdy se pak slavily takové památné dny, jako byly bitva u Zborova, 28. říjen a Masarykovy narozeniny.

⁴¹¹ J. HANUŠ – J. MALÍŘ, *Občanské elity*, s. 37.

⁴¹² *XXI. jubilejní zpráva*, s. 34–35.

⁴¹³ *Památník*, s. 19–22.

⁴¹⁴ *Tamtéž*, s. 22–25.

Příchod protektorátu pak pro Telč znamenal oslabení společenského i kulturního života. Což se projevilo na činnosti městských orgánů, spolků, dočasným uzavřením reálné školy, a tudíž i na příležitostech pro konání oslav. K setkání většího množství obyvatelstva na náměstí došlo až v květnu 1945, kdy byla vítána sovětská armáda.⁴¹⁵

5.1. Příklady konkrétních slavností uspořádaných v Telči v první polovině 20. století

5.1.1. Oslavy pod patronátem reálné školy

První oslavy telčské reálné školy se konaly již dvacet let po jejím založení. Proběhly ve dnech 16. a 17. srpna 1871 a ředitel Jan Mládek při nich dostal pro trvalou vzpomínku album podobenek všech dosavadních abiturientů ústavu.⁴¹⁶

V roce 1912, kdy se mimo jiné také jednalo o postátnění telčské reálky,⁴¹⁷ byly na léto naplánovány oslavy šedesátého výročí reálky.⁴¹⁸ Jejich prosazení u obecního výboru však nebylo nikterak snadné, ba dokonce velmi vyčerpávající. Už proti oslavám třicátého a čtyřicátého výročí se totiž zvedla značná nevole, což bylo pravděpodobně zapříčiněno soupeřením, které na konci 19. a na počátku 20. století panovalo mezi tímto vzdělávacím ústavem a městem Telč. Obě dvě instituce totiž mezi sebou soupeřily o to, kdo bude mít rozhodující vliv ve společenském a kulturním životě obyvatel Telče.

Na tom, že se oslavy šedesátého výročí založení telčské reálky opravdu uskutečnily, mělo největší zásluhu několik bývalých absolventů této školy, kteří využili svého vlivu a konexí a o proběhnutí oslav se nemalou měrou zasadili. Navíc jejich snaha byla ještě podpořena ředitelem ústavu, kterým tehdy byl věhlasný paleontolog Karel Jaroslav Maška, a nadučitelem Antonínem Kuželem. Toto vše vzbudilo u obyvatelstva města nevšední zájem, a tak se do chystaného projektu oslav

⁴¹⁵ GOB a SOŠ Telč, Paměti ústavu od 1940–1941, s. 338–339.

⁴¹⁶ *Výroční zpráva 1911–1912*, s. 34–35.

⁴¹⁷ S definitivní platností přešla telčská reálka pod stát 1. září 1912. *Památník*, s.17–18.

⁴¹⁸ *Výroční zpráva 1912–1913*, s. 38–39; *Památník*, s. 17; GOB a SOŠ Telč, Paměti Zemské reálky v Telči, s. 142–156.

nakonec zapojil i obecní výbor.⁴¹⁹ Nejprve byl vytvořen přípravný výbor, který sestával z ředitele reálky Karla Jaroslava Mašky, nadučitele Antonína Kužela, profesora Otty Šašecího a profesora Eduarda Nováka. Tito pánové se nejprve usnesli na tom, že na den 23. května 1912 svolají do Telče bývalé žáky ústavu, kteří bydleli nedaleko odsud, a poprosí je o spolupráci na přípravě. Dostavili se v hojné míře, a to především všichni pozvaní učitelé z okolních vesnic. S jejich přispěním tak mohl být rozšířen výbor o Františka Šimka, nadučitele ve výslužbě, který byl zvolen pokladníkem. Samotné oslavy byly naplánovány a nakonec se i uskutečnily ve dnech 20.– 22. července 1912, i když kvůli špatnému počasí s drobnými změnami v programu.

Na sobotu 20. července 1912 byl rezervován sál v hotelu U Černého orla, kde se večer uskutečnilo slavnostní přivítání všech příchozích hostů. Ke shromážděným zde nejprve několik slov pronesl ředitel Karel Jaroslav Maška, kterého vzápětí vystřídal Emil Šolc, který sem pro tuto příležitost přijel z Prahy–Karlína. Všichni příchozí zavzpomínali na studentská léta a hrála jim k tomu hudba, kterou obstaral hudební odbor zdejšího Čtenářského spolku.

Samotné jádro oslav se však uskutečnilo v neděli 21. července. V deset hodin dopoledne se všichni zúčastnění shromáždili na dvoře reálky. Zahajovací proslov pronesl starosta města Matěj Stocker. Kromě bývalých i současných žáků ústavu, profesorského sboru a obyvatel Telče a jejího okolí, zde v tento okamžik nechyběli ani význační hosté, kterými byli c. k. okresní hejtman Viktor rytíř Frölich z Frölichstalu, přisedící zemského výboru a referent na českých středních školách Josef Starostík a zemský poslanec a dvorní rada Dr. Josef Podbrdský. Matěj Stocker ve své řeči zdůraznil především ryze český ráz reálky, o který však musela nejdříve bojovat. Po něm dostal slovo Karel Jaroslav Maška, který posluchače seznámil nejprve s dějinami ústavu a poté jim nastínil, jak by se její kroky měly dál ubírat. Vzhledem k tomu, že se slavnost konala v dobách Rakouska-Uherska, byla provolána sláva císaři a byl mu do Vídně zaslán pozdravný telegram. Nakonec dostal slovo poslanec František Staněk, který jako bývalý žák tohoto ústavu zavzpomínal na zemřelé profesory a žáky a vyzdvihl práci současného sboru. Navíc i on stejně jako

⁴¹⁹ Městská kronika sice zmiňuje snahy i výsledek postátnění reálky, avšak o oslavách šedesátiletého výročí významně mlčí. SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945 (neuspořádáno).

Matěj Stocker ve svém projevu zdůraznil ryze český ráz školy,⁴²⁰ která byla právě z tohoto důvodu hojně vyhledávána i zájemci o studium z jižních a východních Čech. Slavnost pokračovala samotnou prohlídkou reálky, při níž byl velký zájem především o prehistorické a paleontologické sbírky Karla Jaroslava Mašky. V jednu odpoledne byl přichystán slavnostní oběd u Černého orla, na náměstí hrála hudba vojenského pluku z Jihlavy. Vrcholem oslav měla být procházka v Lipkách za doprovodu hudby. Lipky tehdy byly součástí panského velkostatku. Jedná se o do dnešních dnů existující lipovou alej, která vede z Telče směrem na Vanov, přičemž důležitou zastávkou na této cestě je kaple svatého Karla Boromejského.⁴²¹ Patrně zde opět měl být vyzdvižen český ráz reálky, který se profesori snažili umocnit procházkou v aleji českých národních stromů a za doprovodu národní hudby. Kvůli špatnému počasí však tato část oslav musela být zrušena a hudba nakonec vyhrávala v podloubí na náměstí. Večerním věnečkem byl slavnostní den zakončen.

Poslední den oslav, 22. července 1912, se všichni účastníci shromáždili v kostele u Matky Boží na Starém Městě, kde byla sloužena mše za zemřelé profesory a žáky. Poté následovala prohlídka telčských pamětihodností. Nejspíše proto, že většina profesorů reálky byla členy Muzejního spolku Telč, byli účastníci oslav v hojné míře posíláni do muzea, kde se jim věnoval profesor Jan Tiray, a na prohlídku zámku, kterou obstaral profesor František Kouba. Kromě toho také navštívili Lidovou malírnu, po níž je provázel profesor František Fromek, a na reálce Karel Jaroslav Maška zájemcům přes dvě hodiny vyprávěl o svých sbírkách, přičemž byl zájem především o jeho nálezy z Předmostí u Přerova.

Slavnost byla skončena zejména ke spokojenosti jubilejního fondu, který utržil tisíc dvě stě třicet čtyři korun. V hojné míře se prodaly odznaky vyrobené čistě pro účel slavnosti a také pro příležitost oslav sepsaná Jubilejní zpráva.

Podobná slavnost proběhla i v roce 1932.⁴²² Do této akce se opět společnými silami zapojily škola, spolky a městské zastupitelstvo. Na rozdíl od oslavy v roce 1912 byly pro tuto příležitost stanoveny termíny dva, červnový a srpnový. Charakter průběhu obou oslav byl však velmi podobný. Obě dvě zdůrazňovaly svůj symbolický

⁴²⁰ Srovnává to s myšlenkou Jan Amose Komenského, že vyučování se má dít v příslušném jazyce. GOB a SOŠ Telč, Paměti Zemské reálky v Telči, s. 148.

⁴²¹ Kaple byla postavena kolem roku 1663 hraběnkou Františkou Slavatovou jako výraz díky Bohu za záchranu jejího syna Karla Jáchyma, který se zřítíl do vlčí jámy. Vede k ní křížová cesta o devíti zastaveních. J. TIRAY, *Vlastivěda*, s. 379.

⁴²² Podrobněji o této slavnosti viz: Šárka SOCHOROVÁ, *Spolkový život*, s. 45–47.

význam.⁴²³ První se odvolávala na zdůrazňování českého rázu reálky, druhá v roce 1932 odkazovala spíše na svého slavného studenta a pozdějšího učitele a básníka Otokara Březinu.⁴²⁴

5.1.2. Oslavy pod patronátem města

Dne 28. července 1918⁴²⁵ proběhla slavnost, která se nesla v duchu vzdání pocty Františku Staňkovi.⁴²⁶ Slavnost se stala manifestací národní hrdosti, zdůrazňovala tak především češství a sounáležitost se slovanskými národy, což se odrazilo i ve výběru pozvaných hostů, mezi nimiž byli Čech, Slovinec a Polák. Od telčského nádraží, kolem reálné školy až na náměstí provázela po příjezdu poslance a jeho družinu slavnostní pochod telčských občanů až před místní radnici. Už na nádraží byl František Staněk a jeho doprovod, především zástupce Jihoslovanů Anton Korošec a zástupce Poláků hrabě Aleksander Vincenty Jan Skarbek z Góry, přivítán starostou města Josefem Franžem. Dcera zvěrolékaře Marie Lišková přednesla Františku Staňkovi na přivítanou báseň, v níž byl oslavován jako národní vůdce, kterého si všichni váží a skládají mu úctu.⁴²⁷ Poté jim ženy oblečené v národních krojích

⁴²³ J. HANUŠ – J. MALÍŘ, *Občanské elity*, s. 38.

⁴²⁴ Telčská reálná škola se již zapojila i do oslav šedesátých narozenin Otokara Březiny, které pořádalo město Jaroměřice nad Rokytnou a kterých se účastnil významný literární historik a bohemista Prof. PhDr. Arne Novák. *Památník*, s. 25–26.

⁴²⁵ Vídeňské ilustrované noviny ze dne 8. srpna 1918; Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918.

⁴²⁶ František Staněk se narodil 14. listopadu 1867 ve Strmilově. V Želetavě vlastnil prosperující statek a lihovar. Velice aktivně se zapojil do politiky. Nejprve byl v letech 1901–1907 poslancem českého zemského sněmu, poté 1906–1918 poslancem moravského zemského sněmu a současně s tím v letech 1904–1918 i poslancem říšské rady. Za první světové války spolupracoval s Mafíí a dne 2. října 1918 se ve veřejném projevu otevřeně přihlásil k zahraničnímu odboji. Ve své politické kariéře tak pokračoval i po vzniku samostatného Československa, kde nejprve působil v letech 1918–1919 jako ministr veřejných prací, 1919–1920 jako ministr pošt a telegrafů a nakonec v letech 1921–1922 jako ministr zemědělství. K městu Telči měl blízké vazby, neboť zde vystudoval v letech 1877–1884 reálnou školu a také si zde v roce 1923 zakoupil na náměstí Přemysla Otakara II. dům čp. 51. Zemřel v Praze 19. června 1936. Statek v Želetavě i dům v Telči připadl jeho manželce Terezii Staňkové a synovi Ing. Karlu Staňkovi. Antonín KUBAČÁK, *Ministerstvo zemědělství v letech 1918–1948. Osudy úřadu a jeho ministrů*, Praha 2005, s. 63–66; Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001, s. 655–657; J. RAMPULA, *Domy*, s. 242; *Památník*, s. 41.

⁴²⁷ „Ve dějin světových hlubokém moři vzkypělých do vln se s důvěrou noří lodičky vesla, jež v svornosti řídí mohutné paže nezdolných sil; oko pak jiskrné veslařů vůdce skýtá zná úskalí, záluďné škůdce, běle kol zírání a v dále již vidí bezpečný přístav, kýžený cíl. – Kytíčku kvítek, znamení ladu, ve ruce Vaše, vůdce náš, kladu, tisíce srdcí vstříc bije Vám dnes. Všech barev kvítka – svorné všech tužby! Hlasně nechť zavzní za vlastní služby úcty a vděčnosti jásot a ples!“ Vídeňské ilustrované noviny ze dne 8. srpna 1918, s. 6.

předaly na přivítanou květiny a v čele průvodu je všichni doprovodili až před radnici. K zdůraznění hlubokých národních kořenů bylo k doprovodu procesí sestaveno banderium, které sestávalo z mladíků oblečených v krojích. Před radnicí už byl očekáván notářem Antonínem Voříškem, městskou radou a vůbec všemi starosty obcí náležejících do soudního okresu Telč. Všichni pak společně vystoupili na řečnické tribuně, shlédli průjezd alegorických vozů, které byly vyzdobeny tak, že měly za úkol oslavit poslance. Všechny vyřčené projevy se opět nesly v silně národním duchu a byly provázeny spontánními nadšenými reakcemi obyvatelstva města, které na závěr pozvané návštěvě zazpívalo písně *Kde domov můj* a *Hej, Slované*, čímž deklarovalo své české a vůbec slovanské cítění. Poté následoval slavnostní banket a prohlídka, při které bylo pozvaným hostům prezentováno především zdejší muzeum a Lidová malírna. Do této části oslav se především zapojili profesori zdejší reálné školy a učitelé měšťanské školy, kteří přispěli svým odborným výkladem a podnětnými znalostmi. Vše pak bylo večer slavnostně završeno pěveckou a hudební akademií, na jejíž přípravě se podílely telčské školy a zdejší kulturně zaměřené spolky. Opět zde zazněly především národní a lidové písně, což byla opět známka toho, že Telč demonstrovala skutečnost, že se považuje za české město.

Zanedlouho po červencové manifestaci dostalo město Telč nikým dopředu nepředvídanou možnost, jak opět demonstrovat své vlastenecké smýšlení. Příležitostí pro další slavnost se staly pražské události 28. října 1918.

Prvním telčským občanem, který se dozvěděl o vzniku samostatného Československa byl zdejší přednosta stanice Bedřich Drbal,⁴²⁸ který 28. října o šesté hodině večerní obdržel telegram, jež byl jako vůbec první za jeho působení napsán v českém jazyce. Na nádražní budově ihned vyvěsil slavnostní prapor a během okamžiku rozšířil vzrušující informaci dál. Město Telč, které žilo již od červencové oslavy vlasteneckým duchem, propuklo ve spontánní nadšení. Opět tak na světlo pronikl jeho český ráz, nyní umocněný vyvěšováním praporů, vlasteneckých obrazů a stuh s hesly. Lidé strhávali a ničili symboly rakousko-uherského mocnářství a zpívali při tom národní písně.

Na toto vše zareagovalo i městské zastupitelstvo a reálná škola. Obě instituce vyslaly ještě též večer k shromážděnému davu tři své řečníky, a to PhMr. Karla

⁴²⁸ SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945, s. 101–104.

Paclíka st., JUDr. Antonína Voříška a profesora Metoda Divokého. Všichni tři muži ve svých projevech zdůraznili vítězství českého a vůbec slovanského ducha.

Slavnostní okamžik ještě umocnily místní dobrovolné organizace, jejichž členové dorazili na shromáždění ozdobeni národními symboly, slavnostními kroji a trikolórami. Nakonec všichni shromáždění stejně jako při červencové manifestaci zazpívali *Kde domov můj a Hej, Slované* a spontánně vzniknuvší dav se pokojně rozešel.

Ačkoliv se jednalo o dopředu nikým nenaplánovanou akci i ona měla svůj symbolický význam. Vše, co připomínalo staré mocnářství, muselo být odstraněno a nahrazeno symboly nového státního zřízení, které v sobě nesly novou tak dlouho očekávanou jistotu.

Nadšeným vlasteneckým duchem žilo město Telč i na konci dvacátých let 20. století. Do dějin města se v této souvislosti zapsal především rok 1928, kdy město, spolky i vzdělávací ústavy jednak slavnostně uctily památku básníka Vincence Furcha, a jednak město poctil svou návštěvou prezident Tomáš Garrigue Masaryk.⁴²⁹ Opět zde nechyběly proslovy starosty, radních a profesorů. Členové místních spolkových organizací se obou oslav zúčastnili vystrojeni v horáckých krojích a všechny přispěly ukázkami ze své činnosti.⁴³⁰

Podle charakteru obou výše zmíněných slavností lze usuzovat, že město žilo i nadále silným vlasteneckým cítěním, což může být chápáno jako jistý druh opožděnosti v porovnání s celorepublikovým vývojem. Mohlo to však být způsobeno i nesourodým národnostním charakterem politického okresu, v němž se město nacházelo. Jelikož byli na většinu oslav zváni i zástupci německých Slavonic, lze se domnívat, že to byl i způsob projevu zdůraznění českého rázu města.

⁴²⁹ Podrobněji o obou oslavách viz: Š. SOCHOROVÁ, *Spolkový život*, s. 43–45.

⁴³⁰ Zvlášť působivá byla sokolská sestava provedená u sokolovny při cestě rezidenta z nádraží na radnici nebo vystoupení pěveckého sboru Smetana při ukládání ostatků Vincence Furcha do hrobu u svaté Anny. SOKA Jihlava, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945, s. 250–262; fond Muzejní spolek Telč, Převezení tělesných ostatků básníka Vincence Furcha dne 20. září 1928 z Vídně do Telče.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce si položila za cíl zejména objasnit život města Telč v první polovině 20. století, a to nejen z hlediska jeho obecní samosprávy, ale i s ohledem na jeho společenské a kulturní dění. Vzhledem k poměrně dlouhému časovému vymezení tématu byly vytyčeny úkoly objasnit proměny vývojových trendů především kolem zlomových okamžiků státních dějin. Jako hlavní mezník byl sledován rok 1918, kdy se přecházelo z monarchistického zřízení na republikánské, a rok 1945, kdy se pod vlivem vítězných stran v druhé světové válce začalo přecházet na nový model správy. Vývoj po roce 1945 byl pouze nastíněn volbami do národních výborů v roce 1946 a vývoj po roce 1948 byl už ponechán stranou, neboť by vyžadoval samostatný výzkum a zpracování.

Pro pochopení fungování samosprávy a života města vůbec byla do práce nejprve zařazena první kapitola týkající se správního začlenění města Telč do politického okresu Dačice. Pro další pokračování práce bylo třeba nejprve pochopit, jaké zde panovaly národnostní, náboženské a hospodářské poměry. Z hlediska národnostního byla Telč téměř ryze česká, kdežto celý politický okres byl národnostně velice nesourodý. Pokud jde o náboženství, zde už rozdíly nebyly tak výrazné, přesto v Telči byla s nástupem první republiky více zastoupena Církev československá oproti ostatním částem okresu. Co se týkalo hospodářských poměrů, tak po celé sledované období procházelo město Telč stagnací oproti předchozímu 19. století, což se však snažilo vyrovnávat vysokou úrovní školství a neobvyklým rozmachem spolkové činnosti a kultury.

Jednou ze stěžejních částí této práce se stala druhá kapitola, v níž byla provedena analýza obecních samosprávných orgánů. Tyto byly záměrně rozděleny na užší a širší se snahou vystihnout i rozdíly mezi nimi v tomtéž volebním období. U jednotlivých městských výborů, rad, představenstev, zastupitelství a národních výborů byl za pomoci množství sestavených tabulek proveden rozbor jejich struktury z hlediska profesního zastoupení, místa původu a místa bydliště. Náboženská analýza byla záměrně ponechána stranou, neboť až na jednu osobu židovského vyznání byli všichni římsko–katolické víry.

Z hlediska socioprofesionálního zastoupení byla Telč typickým moravským agrárně průmyslovým maloměstem, kde se v první polovině 20. století v městské samosprávě

velmi angažovali vedle inteligence i živnostníci a rolníci. Po roce 1918, zejména pak ve druhé polovině dvacátých let a ve třicátých letech, lze vysledovat vzrůstající podíl úřednictva a dělnictva v obecní samosprávě. Na tento trend bylo navázáno i v prvním volebním období po skončení druhé světové války.

Stranou pozornosti nezůstal ani teritoriální původ, v němž byla pozornost věnována poměrnému zastoupení telčských rodáků a osob narozených mimo Telč. U druhých jmenovaných bylo ještě dále poukázáno na to, zda pocházeli z blízkého okolí, tj. do vzdálenosti patnácti kilometrů, či naopak ze vzdáleností větších než padesát a sto kilometrů. Ze získaných údajů byl vysledován rozdíl, který panoval mezi užšími a širšími samosprávnými institucemi. Zatímco v užších orgánech v letech 1899–1908 podstatně převažovaly mimotelčské osoby, v širších bylo po celou sledovanou dobu poměrně vysoké procento zastoupení telčských občanů. Tyto vývojové trendy též úzce souvisely se socioprofesioním složením jednotlivých městských orgánů, neboť v době převahy inteligence byl i podíl mimotelčských osob vysoký. Je tedy zřejmé, že profesori, advokáti, notáři, lékárníci, faráři apod. přicházeli po vystudování do Telče za prací z poměrně velkých vzdáleností.

Sledování lokace bydlišť telčských radních opět nemohlo být provedeno izolovaně bez souvislosti s tehdejšími změnami socioprofesioního složení. Od roku 1899 po dobu trvání rakousko–uherské monarchie zde převažovali občané bydlící v centru města, tj. na tehdejším náměstí Přemysla Otakara II. Se vznikem první republiky se začalo postupně zvyšovat zastoupení i tří dalších okrajových předměstí, tj. Podolí, Starého Města a Štěpnice. Tento trend lze vysvětlit právě stoupajícím podílem rolníků, úředníků a dělníků v samosprávných orgánech. Tyto sociální skupiny totiž neobývaly střed města, ale měly svá hospodářství a bydliště v jeho okrajových oblastech. Tento vývoj byl společný jak užším, tak i širším městským institucím. Pouze se zde povedlo vysledovat jistý časový posun. Zatímco u širších orgánů toto nastalo již se vznikem Československa, v městské radě se tento trend objevil až v roce 1927.

Do diplomové práce byla zahrnuta i podkapitola týkající se činnosti městské samosprávy. Cílem bylo zjistit co město v první polovině 20. století tížilo a čím se zaobíralo. Ze získaných informací bylo možné ukázat, jak se zde již na počátku tohoto století objevila snaha vybudovat vlastní elektrárnu, provést elektrifikaci města, postavit sokolovnu či zřídit tolik potřebnou veřejnou nemocnici. Některé snahy byly korunovány úspěchem, jiné jako například nemocnice nebyly vůbec

realizovány. Oproti ostatním podobným agrárně průmyslovým obcím se opět Telč ničím zásadním nevymykala. Za zmínku pouze stojí zdejší střední školství, které nebylo u většiny maloměst obvyklé.

Na konci druhé kapitoly bylo též pojednáno o telčských starostech. Zde určitě stojí za povšimnutí fakt, že ani jeden z nich nebyl telčským rodákem. Z hlediska profesního byli všichni až na posledního, lékárníka PhMr. Karla Paclíka mladšího, úspěšnými živnostníky. Z hlediska jejich bydliště převažovalo náměstí Přemysla Otakara II. a jako druhé následovalo Podolí. V ostatních částech města nikdo z nich nebydlel.

Ve třetí kapitole pak bylo z hlediska profesního zastoupení v městských samosprávných orgánech vybráno šest významných telčských rodin, a to židovská rodina Neumannova, lékárnická rodina Paclíkova, obchodnická rodina Čápovala, rolnická rodina Petrušů, dělnická rodina Runova a továrnická rodina Vystrčilova. Kromě jejich působení v městských orgánech byla též sledována míra jejich zastoupení ve spolkových organizacích a jejich vliv na život a kulturu města Telče.

Z hlediska chodu a života města a toho, co toto vše ovlivňovalo, nemohla být opomenuta ani Zemská vyšší reálka v Telči a její profesorský sbor. Tato střední škola totiž do jisté míry působila jako protiváha městských orgánů. Nikoho tedy nepřekvapí, že zastoupení profesorů v nich bylo minimální. Představitelé zemské vyšší reálky se naopak realizovali v rozličných spolkových organizacích a kulturních akcích města Telče. Z hlediska zastoupení ve spolcích byla též provedena analýza toho, kde se jednalo o jejich masové zastoupení podmíněné vykonávanou profesí, anebo kde se účastnili především ze svého privátního zájmu. Masově se objevovali především v kulturních a vzdělávacích dobrovolných sdruženích, jakými byly například Muzejní spolek Telč či Pěvecký, divadelní a hudební spolek Smetana. Naproti tomu své soukromé zájmy směřovali podle svých volnočasových aktivit například do Klubu československých turistů Telč či Spolku chovatelů králíků a drobného zvířectva.

V poslední kapitole se diplomová práce pro dokreslení bohatého společenského a kulturního života města zabývá i nejrůznějšími oslavami, kterými Telč v první polovině 20. století žila. Opět tu lze do jisté míry spatřovat soupeření města a reálné školy z hlediska patronátu nad nimi, ale současně i jistou míru jejich vzájemné spolupráce. I v tomto případě lze vysledovat společné rysy s ostatními maloměsty, neboť i zde plnilo při těchto příležitostech hlavní funkci náměstí a slavnosti

splňovaly určité symbolické významy. Jediný rozdíl lze spatřovat v tom, že v Telči při nich dlouho převládal téměř až přehnaný vlastenecký duch. Nelze však jednoznačně říci, zda to byl důsledek opožděnosti zapříčiněné určitou izolovaností města, anebo to způsoboval nesourodý národnostní charakter politického okresu Dačice.

V diplomové práci byla snaha provést co nejširší rozbor samosprávných orgánů. Neznamená to však, že by tato analýza byla vyčerpávající. Od dob první republiky by bylo ještě možné sledovat zastoupení jednotlivých politických stran či podobněji vyhodnotit věk zastupitelů, který byl v této práci pouze nastíněn, a pokusit se i zde dohledat určité vývojové trendy.

PRAMENY A LITERATURA

1. PRAMENY

1.1. Archivní prameny

Gymnázium Otokara Březiny a Střední odborná škola Telč

Školní kroniky

- Paměti Zemské reálky v Telči
- Paměti ústavu od 1940–1941

Katastrální úřad pro Vysočinu, Katastrální pracoviště Telč

Pozemková kniha

- Knihovní vložka 9 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 15 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 36 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 41 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 43 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 62 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 140 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 163 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 258 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 537 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 2142 pro katastrální obec Telč
- Knihovní vložka 2352 pro katastrální obec Telč

Národní archiv Praha

fond Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích

Náboženská obec Golčův Jeníkov

- Knihy narozených 1850–1924, inv. č. 379.

Moravský zemský archiv Brno

fond Sbírka matrik jihomoravského kraje

Farní úřad Batelov

– Knihy narozených, inv. č. 6192.

Farní úřad Telč

- Knihy narozených 1789–1846, inv. č. 6977.
- Knihy narozených 1808–1846, inv. č. 6978.
- Knihy narozených 1828–1846, inv. č. 6979.
- Knihy narozených 1847–1876, inv. č. 6980.
- Knihy narozených 1859–1879, inv. č. 6981.
- Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982.
- Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983.
- Knihy oddaných 1837–1885, inv. č. 6991.
- Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992.
- Knihy oddaných 1910–1930, inv. č. 6993.
- Knihy zemřelých 1862–1894, inv. č. 6999.

Farní úřad Třebíč – město (Sv. Martin)

- Knihy narozených 1826–1860, inv. č. 10958.

Farní úřad Třešť

- Knihy narozených 1839–1856, inv. č. 7019.

Farní úřad Slavkov u Brna

- Knihy oddaných 1843–1891, inv. č. 13139.

Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové

Rodinná pozůstalost

- Album rodinných fotografií
- Rodný a křestní list Vincence Paclíka
- Výkaz o studiu farmacie Karla Paclíka mladšího na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze

Soukromý archiv Vlasty a Ladislava Petřů

Rodinná pozůstalost

- Album rodinných fotografií

Soukromý archiv Ing. Marie Plačkové

Rodinná pozůstalost

- Album rodinných fotografií
- Alba fotografií MUDr. Otty Neumanna
- Cestovní pas MUDr. Zdeňka Neumanna

Soukromý archiv Marty Sochorové

Rodinná pozůstalost

- Album fotografií

Státní oblastní archiv Třeboň

fond Sběrka římsko–katolických farních matrik Jihočeského kraje

Farní úřad Dačice

- Knihy oddaných č. 12A (Dačice, 1881–1935).

Farní úřad Deštná

- Knihy narozených č. 5 (Deštná, 1842–1856).

Farní úřad Počátky

- Knihy narozených č. 8 (Počátky, 1862–1874).
- Knihy narozených č. 9 (Počátky, 1874–1888).

Státní okresní archiv Jihlava

fond Akademický spolek Telč (neuspořádáno)

- Presenční listina mimořádné valné hromady ze dne 6. dubna 1914
- Soubor pozvánek

fond Archiv města Telč

- Pozůstalost Marie Kopřivové (neuspořádáno)
 - Členská legitimace Československého červeného kříže
 - Členská legitimace Klubu československých turistů Telč
 - Členská legitimace Sokola Telč
 - Dopis ze dne 1. března 1960

- První rozvrh hodin sestavený pro školní rok 1906– 1907
- Publikace o včelařství
- Pozůstalost Teodora Schaefera (neuspořádáno)
 - Vzpomínky z mladých let na spolkový, divadelní a společenský život
- Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153.
- Protokol o schůzích městské rady 1923–1929, inv. č. 154.
- Protokol o schůzích městské rady 1929–1936, inv. č. 155.
- Protokol o schůzích městské rady 1936–1941, inv. č. 156.
- Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157.
- Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158.
- Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159.
- Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160.
- Kronika z let 1923–1945 (neuspořádáno)

fond Klub československých turistů Telč (neuspořádáno)

- Kniha protokolů 1921–1939
- Kniha poplatků

fond Muzejní spolek Telč (neuspořádáno)

- Protokol valné hromady ze dne 28. ledna 1926
- Převezení tělesných ostatků básníka Vincence Furcha dne 20. září 1928 z Vídně do Telče
- Příspěvky z let 1930–1934
- Seznamy členů Musejního spolku v Telči za roky 1918, 1919, 1921, 1926, 1929

fond Okrašlovací spolek Telč (neuspořádáno)

- Korespondence z let 1928–1937
- Oznámení výsledků voleb provedených o valné hromadě ze dne 12. dubna 1931

fond Okresní národní výbor Třešť, inv. č. 508.

fond Sokol Telč (neuspořádáno)

- Dějiny Tělocvičné jednoty Sokol Telč
- Kniha členů Sokola Telč
- Kniha protokolů, Protokol valné hromady ze dne 13. února 1910

Zemský archiv Opava

fond Sběrka matrik severomoravského kraje

Farní úřad Bohumín

- Knihy narozených 1826–1889, inv. č. 2776, sign. FVI8.

1.2. Vydané prameny

1.2.1. Vydané právní prameny

Říšský zákoník, Vídeň 1862.

Říšský zákoník, Vídeň 1868.

Sběrka zákonů, Praha 1918.

Sběrka zákonů, Praha 1919.

Sběrka zákonů, Praha 1920.

Sběrka zákonů, Praha 1927.

Sběrka zákonů, Praha 1933.

Sběrka zákonů, Praha 1939.

Sběrka zákonů, Praha 1944.

Sběrka zákonů, Praha 1948.

Sběrka zákonů, Praha 1949.

Úřední věstník československý, Londýn 1944.

1.2.2. Vydané příručky

PACLÍK, Karel, *Turistický průvodce po Telči*, Telč 1932.

1.2.3. Vydané statistické prameny

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 I, Praha 2006.

Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960 XII, Ostrava 1990.
Statistický lexikon obcí na Moravě a ve Slezsku, Praha 1924.
Statistický lexikon obcí v zemi Moravskoslezské, Praha 1935.
Statistická příručka Republiky československé, Praha 1932.
Zprávy Státního úřadu statistického Republiky československé, Praha 1932.

1.2.4. Vydané školské prameny

Výroční zpráva zemské vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1909–1910, Telč 1910.
Výroční zpráva zemské vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1910–1911, Telč 1911.
XXI. jubilejní zpráva zemské vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1911–1912, Telč 1912.
I. (XXII.) zpráva c. k. vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1912–1913, Telč 1913.
II. (XXIII.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1913–1914, Telč 1914.
III. (XXIV.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1914–1915, Telč 1915.
IV. (XXV.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1915–1916, Telč 1916.
(XXVI.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1916–1917, Telč 1917.
VI. (XXVII.) zpráva c. k. státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1917–1918, Telč 1918.
VII. (XXVIII.) výroční zpráva státní vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1918–1919, Telč 1919.
VIII. (XXIX.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1919–1920, Telč 1920.
IX. (XXX.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1920–1921, Telč 1921.
X. (XXXI.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1921–1922, Telč 1922.

XI. (XXXII.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1922–1923, Telč 1923.

XII. (XXXIII.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1923–1924, Telč 1924.

XIII. (XXXIV.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1924–1925, Telč 1925.

XIV. (XXXV.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1925–1926, Telč 1926.

XV. (XXXVI.) výroční zpráva státní reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1926–1927, Telč 1927.

Památník státního československého reálné gymnasia Otokara Březiny v Telči vydaný k osmdesátému výročí ústavu 1852–1932, Telč 1932.

Výroční zpráva státního československého reálného gymnázia Otokara Březiny v Telči za školní rok 1932–1933, Telč 1933.

1.2.5. Periodika

Vídeňské ilustrované noviny, 1918.

1.3. Ústní prameny

Rozhovor s Miroslavem Jankem (nar. 1954) vedený dne 3. března 2014.

Rozhovor vedený s Mgr. Vlastou Královcovou (nar. 1950), rozenou Paclíkovou, vedený dne 6. září 2012.

Rozhovor s Věrou Opatrnou (nar. 1937), rozenou Rodovou, vedený dne 12. března 2014.

Rozhovor s Ing. Marií Plačkovou (nar. 1943), rozenou Neumannovou, vedený dne 15. září 2012.

Rozhovor s Martou Sochorovou (nar. 1939), rozenou Rodovou, vedený dne 12. března 2014.

Rozhovor s Milošem Vystrčillem (nar. 1925) vedený dne 29. prosince 2011.

2. LITERATURA

ALTMAN, Karel, *Hostinský. Příklad Josefa a Ladislava Orátorů*, in: Lukáš FAROSA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ – Libor VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 274–286.

BENEŠOVÁ, Helena – MÁTLOVÁ, Jiřina, *Emanuel Krupička*, in: *Kdo byl kdo z telčských osobností*, Telč 1996, s. 38–39.

BLÁHOVÁ, MARIE, *Historická chronologie*, Praha 2001.

FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří – VYKOUPIIL, Libor (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006.

FASORA, Lukáš, *Dělník a měšťan. Vývoj jejich vzájemných vztahů na příkladu šesti moravských měst 1870–1914*, Brno 2010.

FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří (eds.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848–1948*, Brno 2006.

FIALOVÁ, Ludmila a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998.

FIŠER, Zdeněk, *Učitel – Muzejník. Příklad Aloise Jaška, Břetislava Rérycha a Jindřicha Spáčilů*, in: Lukáš FAROSA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ – Libor VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 69–78.

HANUŠ, Jiří, *Obvodní lékař a regionální politik. Příklad MUDr. Františka Lišky*, in: Lukáš FAROSA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ – Libor VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 211–223.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, Praha 2007.

HRDLIČKA, Josef a kol., *Telč 900 let (1099–1999)*, Telč 1999.

CHLÁDKOVÁ, Michaela, *Dělnice v malé textilní továrně. Příklad pletařky Marie z továrny bratří Vohryzků*, in: Lukáš FASORA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ – Libor VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 104–117.

JANÁK, Jan, *K počátkům židovské podnikatelské aktivity ve vlnářství (továrna na jemná sukna v Telči 1807–1861)*, *Časopis Matice moravské* 110, 1991, s. 71–101.

JAROŠOVÁ, Klára, *Emil Šolc (Studie o životě a díle nakladatele)*. Diplomová práce FF JU, České Budějovice 2003.

KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře první republiky (1918–1938). Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*, Praha 2003.

KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře první republiky (1918–1938). Díl druhý. Československo a české země v krizi a v ohrožení (1930–1935)*, Praha 2002.

KAUPOVÁ, Eva, *Historie Tělocvičné jednoty Sokol v Telči v letech 1890–1949*. Diplomová práce FF UJEP, Ústí nad Labem 2010.

Kolektiv autorů, *Telč. Dolnorakouská zemská výstava 2009 Česko–Rakousko*, Telč 2009.

KUBAČÁK, Antonín, *Ministerstvo zemědělství v letech 1918–1948. Osudy úřadu a jeho ministrů*, Praha 2005.

MARADA, Miroslav, *Žid. Příklad Ignaze Briesse sen., Maxe Grünfelda a Jakoba Rabbinowicze*, in: FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – Malíř, Jiří – Vykoupil, Libor (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 118–126.

MIKULÍČKOVÁ, Helena, *Zmizelí sousedé. Osudy rodiny Neumannů za II. světové války (Z dopisů babičky Helenky pro Karlovy paměti)*, Telč 2005.

NOVÁK, Pavel, *Rolník z Českomoravské vysočiny. Příklad rodu Richlých a Steinbachů a rodin z Milošova, Jedlova a Dušejova*, in: Lukáš FASORA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ – Libor VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 79–103.

ONDRKOVÁ, Olga, *Matěj Stocker*, in. *Kdo byl kdo z telčských osobností (Dodatek)*, Telč 1999, s. 22–23.

RAMPULA, Josef, *Domy v Telči*, Pelhřimov 1999.

SOCHOROVÁ, Šárka, *Lannerův dům v Telči – chronologický přehled jeho jednotlivých adaptací od konce 19. století po současnost*. Ročníková práce, České Budějovice 2013.

SOCHOROVÁ, Šárka, *Migrace obyvatelstva z města Telče v první polovině 20. století*. Seminární práce, České Budějovice 2014.

SOCHOROVÁ, Šárka, *PhMr. Karel Paclík starší v sítích sociálních vztahů a jeho začlenění v telčské společnosti v první polovině 20. století*. Seminární práce, České Budějovice 2013.

SOCHOROVÁ, Šárka, *Spolkový život v Telči 1918–1938*. Bakalářská práce FF JU, České Budějovice 2012.

TIRAY, Jan, *Vlastivěda moravská. Telecký okres*, Brno 1913.

VANĚČEK, Leoš a kol., *Protifašistický odboj na Telčsku. Průvodce památných míst odboje*, Telč 1985.

VYSKOČIL, Aleš, *Úředník. Příklad Petra Ehrenfelda, Franze Bacha a Josefa Wierera*, in: Lukáš FASORA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ – Libor VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 56–68.

ZADRAŽIL, Oldřich – KOUBOVÁ, Jaroslava, *40 let závodu Motorpal Telč 1948–1988*, Telč 1987.

ZACHOVÁ, Petra, *Spolkový život v Telči na přelomu 19. a 20. století*. Diplomová práce FF JU, České Budějovice 2002.

ZÁŘICKÝ, Aleš, *Velkopodnikatel. Příklad Johanna Larisch–Mönnich a dalších*, in: Lukáš FASORA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ – Libor VYKOUPIIL (eds.), *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 46–55.

Bludičkovský zpravodaj ze dne 1. listopadu 2011.

Bludičkovský zpravodaj ze dne 1. prosince 2013.

Kdo byl kdo z telčských osobností, Telč 1996.

Kdo byl kdo z telčských osobností (Dodatek), Telč 1999.

150 let Gymnázia Otokara Březiny v Telči 1852–2002, České Budějovice 2002.

Telčské listy z 1. dubna 2012.

3. INTERNETOVÉ ZDROJE

iDnes.cz Jihlava a Vysočina, Mladý historik oživil paměti nejvýznamnějšího občana Havlíčkova Brodu (25. února 2013) Dostupné na: <http://jihlava.idnes.cz/denik-vojtecha-weidenhoffer> (6. dubna 2014).

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. – Obyvatelstvo politického okresu Dačice, jeho soudních okresů a jednotlivých okresních měst

- Tabulka č. 1: Počet obyvatel politického okresu Dačice a jeho jednotlivých soudních okresů
- Tabulka č. 2: Počet obyvatel ve městech Dačice, Slavonice a Telč
- Tabulka č. 3: Počet obyvatel a národnostní složení města Dačice
- Tabulka č. 4: Počet obyvatel a národnostní složení města Slavonice
- Tabulka č. 5: Počet obyvatel a národnostní složení města Telče
- Tabulka č. 6: Národnostní složení politického okresu Dačice a jeho jednotlivých soudních okresů k roku 1921
- Tabulka č. 7: Národnostní složení politického okresu Dačice a jeho jednotlivých soudních okresů 1930
- Tabulka č. 8: Náboženské složení jednotlivých okresních měst v roce 1921
- Tabulka č. 9: Náboženské složení jednotlivých okresních měst k roku 1930
- Tabulka č. 10: Náboženské složení politického a soudních okresů v roce 1921
- Tabulka č. 11: Náboženské složení politického a soudních okresů v roce 1930

Příloha II. – Složení jednotlivých obecních představenstev, obecních rad a národního výboru 1899–1945

- Tabulka č. 1: Obecní představenstvo 1899
- Tabulka č. 2: Obecní představenstvo 1902
- Tabulka č. 3: Obecní představenstvo 1905
- Tabulka č. 4: Obecní představenstvo 1908

- Tabulka č. 5: Obecní představenstvo 1912
- Tabulka č. 6: Obecní představenstvo 1914
- Tabulka č. 7: Obecní rada 1919
- Tabulka č. 8: Obecní rada 1923
- Tabulka č. 9: Obecní rada 1927
- Tabulka č. 10: Obecní rada 1931
- Tabulka č. 11: Obecní rada 1938
- Tabulka č. 12: Rada Národního výboru 1945

Příloha III. – Složení jednotlivých obecních výborů, obecních zastupitelstev a národních výborů 1899–1946

- Tabulka č. 1: Obecní výbor 1899
- Tabulka č. 2: Obecní výbor 1902
- Tabulka č. 3: Obecní výbor 1905
- Tabulka č. 4: Obecní výbor 1908
- Tabulka č. 5: Obecní výbor 1912
- Tabulka č. 6: Obecní zastupitelstvo 1919
- Tabulka č. 7: Obecní zastupitelstvo 1923
- Tabulka č. 8: Obecní zastupitelstvo 1927
- Tabulka č. 9: Obecní zastupitelstvo 1931
- Tabulka č. 10: Obecní zastupitelstvo 1938
- Tabulka č. 11: Národní výbor 1945
- Tabulka č. 12: Národní výbor 1946
- Tabulka č. 13: Národní výbor 1946 – náhradníci

Příloha IV. – Fotografie starostů města Telče a členů obecní samosprávy

- fotografie Josefa Franže (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918, s. 4.)
- fotografie MUDr. Emanuela Krupičky (*150 let Gymnázia Otokara Březiny v Telči 1852–2002*, České Budějovice 2002, s. 74.)
- fotografie Matěje Stockera (*Kdo byl kdo z telčských osobností (Dodatek)*, Telč 1999, s. 23.)

- fotografie PhMr. Karla Paclíka mladšího (Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové, Rodinná pozůstalost, Album fotografií.)
- fotografie JUDr. Petra Kusaly (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918, s. 5.)
- fotografie Františka Kotyzy (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918, s. 5.)
- fotografie JUDr. Františka Petáka (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918, s. 5.)
- fotografie Osvalda Satrapy (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918, s. 5.)
- fotografie JUDr. Antonína Voříška (*Kdo byl kdo z telčských osobností (Dodatek)*, Telč 1999, s. 25.)
- fotografie Emila Šolce (Josef HRDLIČKA a kol., *Telč 900 let (1099–1999)*, Telč 1999, s. 36.)
- fotografie Aloise Hrudičky (Josef HRDLIČKA a kol., *Telč 900 let (1099–1999)*, Telč 1999, s. 10.)
- fotografie Josefa Rampuly (Josef RAMPULA, *Domy v Telči*, Pelhřimov 1999, s. 353.)
- fotografie Josefa Říhy (*Kdo byl kdo z telčských osobností (Dodatek)*, Telč 1999, s. 19.)
- fotografie Jana Partla (*Kdo byl kdo z telčských osobností (Dodatek)*, Telč 1999, s. 16.)
- fotografie Josefy Kešnarové (Soukromý archiv Marty Sochorové, Rodinná pozůstalost, Album fotografií.)

Příloha V. – Obchodnická rodina Čápova

- fotografie Josefa Čápa (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918, s. 5.)
- fotografie rodinného domu čp. 64 na náměstí Přemysla Otakara II. (Josef RAMPULA, *Domy v Telči*, Pelhřimov 1999, s. 308.)

Příloha VI. – Továrnická rodina Vystrčilova

- fotografie Josefa Vystrčila (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918, s. 5.)
- fotografie rodinné firmy v roce 1905 (Telčské listy z 1. dubna 2012, s. 5.)
- fotografie rodinné firmy za první republiky (Bludičkovský zpravodaj ze dne 1. listopadu 2011.)

Příloha VII. – Rolnická rodina Petrů

- fotografie Čěňka Petrů (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918, s. 5.)
- fotografie Emanuela Petrů s koňským potahem před domem čp. 52 na Starém Městě (Soukromý archiv Vlasty a Ladislava Petrů, Rodinná pozůstalost, Album rodinných fotografií)
- fotografie bratrů Emanuela a Cyrila Petrů (Soukromý archiv Vlasty a Ladislava Petrů, Rodinná pozůstalost, Album rodinných fotografií)

Příloha VIII. – Židovská rodina Neumannova

- fotografie členů rodiny Neumannových (Soukromý archiv Ing. Marie Plačkové, Rodinná pozůstalost, Album rodinných fotografií.)
- fotografie domu čp. 16 (Josef RAMPULA, *Domy v Telči*, Pelhřimov 1999, s. 69.)
- fotografie domu čp. 39 (Josef RAMPULA, *Domy v Telči*, Pelhřimov 1999, s. 175.)
- fotografie MUDr. Otty Neumanna v jeho ordinaci (Soukromý archiv Ing. Marie Plačkové, Rodinná pozůstalost, Album rodinných fotografií.)
- fotografie MUDr. Zdeňka Neumanna (Soukromý archiv Ing. Marie Plačkové, Rodinná pozůstalost, Album rodinných fotografií.)
- fotografie židovské synagogy v Telči Na Parkaně

(Bludičkovský zpravodaj ze dne 1. prosince 2013.)

Příloha IX. – Lékárnická rodina Paclíkova

- fotografie lékárny U Zlaté koruny čp. 38 (Josef RAMPULA, *Domy v Telči*, Pelhřimov 1999, s. 171.)
- fotografie PhMr. Karla Paclíka staršího v jeho lékárně (Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové, Rodinná pozůstalost, Album rodinných fotografií.)
- fotografie PhMr. Karla Paclíka staršího v sokolském kroji (*Kdo byl kdo z telčských osobností*, Telč 1996, s. 58.)
- fotografie PhMr. Karla Paclíka mladšího v představení spolku Smetana (Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové, Rodinná pozůstalost, Album rodinných fotografií.)
- fotografie přední stránky výkazu o studiu farmacie Karla Paclíka mladšího (Soukromý archiv Mgr. Vlasty Královcové, Rodinná pozůstalost, Výkaz o studiu farmacie Karla Paclíka mladšího)

Příloha X. – Zemská vyšší reálná škola v Telči a pozdější reálné gymnázium

- fotografie budovy zemské vyšší reálky v roce 1905 (*150 let Gymnázia Otokara Březiny v Telči 1852–2002*, České Budějovice 2002, s. 23.)
- fotografie budovy zemské vyšší reálky na začátku 20. století (*XXI. jubilejní zpráva zemské vyšší reálky v Telči vydaná na konci školního roku 1911–1912*, Telč 1912.)
- fotografie profesorského sboru ve školním roce 1907–1908 (*Památník státního československého reálného gymnasia Otokara Březiny v Telči vydaný k osmdesátému výročí ústavu 1852–1932*, Telč 1932, s. 105.)
- fotografie profesorského sboru ve školním roce 1931–1932 (*150 let Gymnázia Otokara Březiny v Telči 1852–2002*, České Budějovice 2002, s. 77.)

Příloha XI. – Telčské slavnosti

- dvě fotografie z červencové manifestace 1918 (Vídeňské ilustrované noviny ze dne 15. srpna 1918.)
- dvě fotografie z návštěvy prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka dne 13. června 1928 (SOkA Jihlava, fond Archiv města Telč, Kronika z let 1923–1945.)
- fotografie z oslav gymnázia v roce 1932 (*150 let Gymnázia Otokara Březiny v Telči 1852–2002*, České Budějovice 2002, s. 52.)

Příloha I.

OBYVATELSTVO POLITICKÉHO OKRESU DAČICE, JEHO SOUDNÍCH OKRESŮ A JEDNOTLIVÝCH OKRESNÍCH MĚST

Tabulka č. 1: Počet obyvatel politického okresu Dačice a jeho jednotlivých soudních okresů

Politický okres a soudní okresy	1900 ⁴³¹	1910 ⁴³²	1921 ⁴³³	1930 ⁴³⁴
Dačice (politický okres)	50 233	50 259	48 548	46 634
Dačice (politický okres)	21 161	20 643	12 774	11 876
Slavonice	-	-	9 696	9 275
Telč	29 062	29 616	26 078	25 483

Tabulka č. 2: Počet obyvatel ve městech Dačice, Slavonice a Telč⁴³⁵

Města	1900	1910	1921	1930
Dačice ⁴³⁶	2 802	2 850	2 674	2 547
Slavonice ⁴³⁷	-	-	2 214	2 167
Telč ⁴³⁸	4 618	4 481	4 354	4 270

Tabulka č. 3: Počet obyvatel a národnostní složení města Dačice⁴³⁹

Rok	Počet obyvatel	Česká národnost	Německá národnost	Jiná	
				Židé	Ostatní
1900	2 802	2 749	49	4	
1910	2 850	2 800	48	2	
1921	2 674	2 581	42	26	25
1930	2 547	2 454	58	35	-

⁴³¹ *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960* XII, Ostrava 1990, s. 197.

⁴³² Tamtéž.

⁴³³ *Statistická příručka Republiky československé*, Praha 1932, s. 7.

⁴³⁴ *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky československé*, Praha 1932, s. 1432.

⁴³⁵ Tamtéž, s. 212; 218; 568.

⁴³⁶ V údajích za město Dačice je započítáno obyvatelstvo jeho jednotlivých částí, tj. Dačice I, Dačice II, Dačice III, Dačice IV, Dačice V. (Tamtéž, s. 212.)

⁴³⁷ V údajích za město Slavonice je započítáno obyvatelstvo z části Slavonice. (Tamtéž, s. 218.)

⁴³⁸ V údajích za město Telč je započítáno obyvatelstvo jeho jednotlivých částí, tj. Telč–Podolí, Telč–Staré Město, Telč–Štěpnice, Telč–Vnitřní Město. (Tamtéž, s. 568.)

⁴³⁹ *Historický místopis*, s. 209.

Tabulka č. 4: Počet obyvatel a národnostní složení města Slavonice⁴⁴⁰

Rok	Počet obyvatel	Česká národnost	Německá národnost	Jiná	
				Židé	Ostatní
1900	-	-	-	-	-
1910	-	-	-	-	-
1921 ⁴⁴¹	2 214	292	1 738	7	177
1930 ⁴⁴²	2 167	313	1 737	3	114

Tabulka č. 5: Počet obyvatel a národnostní složení města Telče

Rok	Počet obyvatel	Česká národnost	Německá národnost	Jiná	
				Židé	Ostatní
1900 ⁴⁴³	4 618	4 561	38	19	
1910	4 481	4 420	37	24	
1921	4 354	4 225	28	25	76
1930	4 270	4 182	29	18	41

Tabulka č. 6: Národnostní složení politického okresu Dačice a jeho jednotlivých soudních okresů k roku 1921⁴⁴⁴

Politický okres a soudní okresy	Česká národnost	Německá národnost	Jiná	Cizozemci
Dačice (politický okres)	40 454	7 249	65	780
Dačice	12 514	158	9	93
Slavonice	2145	7 037	19	495
Telč	25 785	54	37	192

⁴⁴⁰ Tamtéž, s. 236.⁴⁴¹ *Statistický lexikon obcí na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1924, s. 17.⁴⁴² Uváděný počet je bez Kadolece, Lešnice a Rubášova. *Statistický lexikon obcí v zemi Moravskoslezské*, Praha 1935, s. 24. Celkový počet obyvatel 2288 je uváděn i se započítáním obcí Kadolec, Lešnice a Rubášov. *Historický místopis*, s. 236.⁴⁴³ Pro roky 1900 a 1910 jsou údaje čerpány z: Tamtéž, s. 256.⁴⁴⁴ *Zprávy*, Praha 1924, s. 236.

Tabulka č. 7: Národnostní složení politického okresu Dačice a jeho jednotlivých soudních okresů 1930⁴⁴⁵

Politický okres a soudní okresy	Česká národnost	Německá národnost	Jiná	Cizozemci
Dačice (politický okres)	39 318	6 759	66	491
Dačice	11 604	198	29	45
Slavonice	2 489	6 474	10	302
Telč	25 225	87	27	144

Tabulka č. 8: Náboženské složení jednotlivých okresních měst v roce 1921⁴⁴⁶

Města	Římsko-katolické	Evangelické	Československé	Izraelské	Jiné	Bez vyznání
Dačice	2504	99	1	44	1	25
Slavonice	2143	10	0	58	0	3
Telč	4054	104	19	93	4	80

Tabulka č. 9: Náboženské složení jednotlivých okresních měst k roku 1930⁴⁴⁷

Města	Římsko-katolické	Evangelické	Československé	Izraelské	Jiné	Bez vyznání
Dačice	2191	105	15	37	4	195
Slavonice	2092	9	2	51	0	13
Telč	3924	169	32	78	5	62

⁴⁴⁵ Tamtéž, Praha 1932, s. 1432.

⁴⁴⁶ Tamtéž, s. 5–6; 17–19.

⁴⁴⁷ Tamtéž, s. 22–26.

Tabulka č. 10: Náboženské složení politického a soudních okresů v roce 1921⁴⁴⁸

Politický okres a soudní okresy	Římsko-katolické	Evangelické	Československé	Izraelské	Jiné	Bez vyznání
Dačice (politický okres)	45019	2679	279	325	20	226
Dačice	10879	1776	17	62	1	39
Slavonice	9461	107	1	120	2	5
Telč	24679	796	261	143	17	182

Tabulka č. 11: Náboženské složení politického a soudních okresů v roce 1930⁴⁴⁹

Politický okres a soudní okresy	Římsko-katolické	Evangelické	Československé	Izraelské	Jiné	Bez vyznání
Dačice (politický okres)	42882	2778	264	227	43	440
Dačice	9916	1643	24	51	21	221
Slavonice	8991	154	9	75	3	43
Telč	23975	981	231	101	19	176

⁴⁴⁸ Tabulka byla sestavena na základě výpočtů podle: Tamtéž, s. 144.

⁴⁴⁹ *Statistický lexikon*, s. 20.

Příloha II.

SLOŽENÍ JEDNOTLIVÝCH OBEČNÍCH PŘEDSTAVENSTEV, OBEČNÍCH RAD A NÁRODNÍHO VÝBORU 1899–1945⁴⁵⁰

Tabulka č. 1: Obecní představenstvo 1899

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Václav Povolný	11. 9. 1843	Třešť	ředitel záložny	čp. 120/II	56
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	48
František Drdácký	3. 10. 1843	Telč	pekař	čp. 34/I	56
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	50
Josef Pospíchal	23. 8. 1850	Polná	obchodník	čp. 114/I	49
Matěj Rod	1842	Telč		IV	57
JUDr. Josef Sobotka	1839	Budeč u Žďáru	advokát	čp. 23/I	60

⁴⁵⁰ Příloha byla sestavena na základě městských knih a matrik. SOkA Jihlava, fond Archiv města Telče, Protokol o schůzích městské rady 1914–1923, inv. č. 153; Protokol o schůzích městské rady 1923 – 1929, inv. č. 154; Protokol o schůzích městské rady 1929 – 1936, inv. č. 155; Protokol o schůzích městské rady 1936–1941, inv. č. 156; Kronika z let 1923 – 1945, neuspořádáno; MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, Farní úřad Telč (dále jen FÚ Telč), Knihy narozených 1789–1846, inv. č. 6977; Knihy narozených 1808 – 1846, inv. č. 6978; Knihy narozených 1828–1846, inv. č. 6979; Knihy narozených 1847–1876, inv. č. 6980; Knihy narozených 1859–1879, inv. č. 6981; Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982; Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983; Knihy oddaných 1837–1875, inv. č. 6991; Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992; Knihy oddaných 1910–1930, inv. č. 6993.

Tabulka č. 2: Obecní představenstvo 1902

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Domamil	ředitel Vzájemné záložny	čp. 26/I	42
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	51
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	53
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	52
Antonín Petrů	1. 3. 1865	Telč	rolník	čp.26/III	37
Ferdinand Procházka	5. 5. 1852	Telč	soukromník	čp. 80/IV	50
JUDr. Josef Sobotka	1839	Budeč u Žďáru	advokát	čp. 23/I	63
Matěj Tomášek	20. 2. 1835	Telč	továrník na šátky	čp. 111/IV	67
Otto Šašecí	6. 9. 1854	Telč	profesor a zástupce ředitele reálné školy	čp. 55/II	48
Emil Šolc	1. 8. 1861	Kutná Hora	nakladatel a knihkupec	čp. 47/I	41

Tabulka č. 3: Obecní představenstvo 1905

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Domamil	ředitel záložny	čp. 26/I	45
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	54
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	56
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	55
PhMr. Karel Paclík st.	12. 12. 1862	Vážany u Vyškova	lékárník	čp. 38/I	43
Čeněk Petrů	15. 7. 1855	Telč	rolník	čp. 79/III	50
Ferdinand Procházka	5. 5. 1852	Telč	soukromník	čp. 80/IV	53

Tabulka č. 4: Obecní představenstvo 1908

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Telč	ředitel záložny	čp. 26/I	48
Josef Franže	1850	Lochkov u Prahy	soukromník	čp. 59/II	58
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	59
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	58
PhMr. Karel Paclík st.	12. 12. 1862	Vážany u Vyškova	lékárník	čp. 38/I	46
Antonín Petřů	1. 3. 1865	Telč	rolník	čp. 52/III	43
Čeněk Petřů	15. 7. 1855	Telč	rolník	čp. 79/III	53
Emil Šolc	1. 8. 1861	Kutná Hora	nakladatel a knihkupec	čp. 47/I	47

Tabulka č. 5: Obecní představenstvo 1912

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23.2. 1860	Domamil	ředitel záložny	čp. 26/I	52
Josef Doskočil	13. 2. 1864	Telč	rolník	čp. 37/IV	48
Jan Kos	12. 12. 1867	Telč	pekař	čp. 12/II	45
Karel Kopecký	30. 11. 1866	Telč	obchodník	čp. 13/I	46
František Kotyza	20. 8. 1870	Telč	hostinský	čp. 43/I	42
Hynek Marek	30. 7. 1850	Telč	řeznický mistr	čp.40/III	62
Antonín Petřů	1. 3. 1865	Telč	rolník	čp. 52/III	47
Václav Pospíchal	22. 9. 1856	Telč	truhlář	čp. 47/III/čp. 2/III	56
Osvald Satrapa	8. 2. 1859		rolník	čp. 24/IV	53
Josef Šandera			odborný učitel	čp. 2/I	

Tabulka č. 6: Obecní představenstvo 1914

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař a medicíální rada	čp. 46/I	65
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	64
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	63
Josef Franže	1850	Lochkov u Prahy	soukromník	čp. 59/II	64
PhMr. Karel Paclík st.	12. 12. 1862	Vážany u Vyškova	lékárník	čp. 38/I	52
Čeněk Petřů	15. 7. 1855	Telč	rolník	čp. 52/III	59
Ferdinand Procházka	5. 5. 1852	Telč	soukromník	čp. 80/IV	62
Antonín Voříšek	3. 5. 1851	Rakovník	notář	čp. 57/I	63
Josef Vystřčil	4. 8. 1863	Telč	továrník	čp. 50/II	51

Tabulka č. 7: Obecní rada 1919

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Domamil	ředitel záložny	čp. 26/I	59
Adolf Nechanický			obchodník	čp. 25/I	
Antonín Petřů	1. 3. 1865	Telč	rolník	čp.26/III	54
Leopold Hezina	25. 10. 1872	Telč	obuvník	čp. 108/I	47
František Kasalý	19. 1. 1881	Třešť	profesor	čp. 66/III	38
PhMr. Karel Paclík st.	12. 12. 1862	Vážany u Vyškova	lékárník	čp. 38/I	57
František Petřů	21. 10. 1848	Telč	rolník	čp. 105/III	71
Leopold Rajský	20. 11. 1839	Telč	kovář	čp. 110/IV	80
Karel Ryšavý	1.11.1878		strojvůdce	čp. 174/IV	41
Josef Šandera			odborný učitel	čp.2/I	
Václav Vejvoda	28. 9. 1875	Telč	zámečník	čp. 70/II	44
František Příhoda	4. 1. 1868	Telč	klempíř	čp. 116/I	51

Tabulka č. 8: Obecní rada 1923

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Domamil	ředitel záložny	čp. 26/I	63
JUDr. František Peták	16. 1. 1869	Pičín u Příbrami	advokát	čp. 29/I	54
Edmund Dvořák	1. 11. 1855	Telč	sládek	čp. 1/I	68
František Petřů	3. 1. 1883	Telč	rolník	čp. 26/III	40
Josef Franže	1850	Lochkov u Prahy	soukromník	čp. 59/II	73
František Kotyza	20. 8. 1870	Telč	hostinský	čp. 43/I	53
Karel Linhart			hodinář		
Karel Ryšavý	1. 11. 1878		vrchní oficiál, strojvůdce	čp. 174/IV	45
František Šindelář	19. 7. 1883	Telč	adjunkt vlakvedoucí, vrchní oficiál st. drah		40
Eliáš Verner	19. 7. 1864	Počátky	barvíř	čp. 27/II	59

Tabulka č. 9: Obecní rada 1927

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Eliáš Verner	19. 7. 1864	Počátky	barvíř	čp. 27/II	63
Jan Pospíchal	13. 4. 1889	Urbanov	odborný učitel, ředitel měšťanské školy	čp. 110/II	38
Edmund Dvořák	1. 11. 1855	Telč	sládek	I	72
František Kotyza	20. 8. 1870	Telč	hostinský	čp. 43/I	57
Antonín Nechvátal	11. 6. 1896	Telč	dělník	čp. 129/II	31
JUDr. František Peták	16. 1. 1869	Pičín u Příbrami	advokát	čp. 29/I	58
František Petřů	3. 1. 1883	Telč	rolník	čp. 26/III	44
Josef Rampula	17. 4. 1884	Malhostovice	katecheta	čp. 161/II	43
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 139/II	30
Josef Říha	15. 12.	Telč	majitel	čp. 131/II	43

	1884		truhlářské firmy		
Josef Křikava	17. 1. 1875	Telč	rolník, měšťan	čp. 10/IV	52
Josef Nechvátal			sedlák		

Tabulka č. 10: Obecní rada 1931

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Eliáš Verner	19. 7. 1864	Počátky	barvíř	čp. 27/II	67
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 33/IV	34
Josef Křikava	17. 1. 1875	Telč	rolník, měšťan	čp. 10/IV	56
František Korbel	9. 10. 1858	Telč	truhlář	čp. 75/II	73
Sylvestr Kuhn	15.12.1874	Telč	rolník	čp.128/III	57
Karel Linhart			hodinář		
JUDr. Alois Neumann	29. 11. 1876	Telč	advokát	čp. 16/I	55
František Petru	3. 1. 1883	Telč	rolník	čp. 26/III	48
Richard Srba	1864	Telč	hospodář na velkostatku, stavitel	čp. 86/II	67
Bohumil Štampera	23.3.1901	Telč	zedník	čp.104/III	30
Antonín Dvořák	29. 4. 1897	Telč	zedník	čp. 132/III	34
Jan Fridrich	18. 1. 1883	Strmilov	poštovní	čp. 147/II	48
Josef Horálek	asi 1884	Malý Pěčín	obchodník	čp. 27/I	47

Tabulka č. 11: Obecní rada 1938

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
PhMr. Karel Paclík ml.	12. 1. 1894	Ledeč nad Sázavou	lékárník	čp. 38/I	44
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 139/II	41
Stanislav Douda	6.5.1911	Telč	zámečník	čp. 6/III	27
Jan Bém		Vídeň	strážmistr ve výslužbě	II	
Václav Brychta	12. 9. 1898	Sedlejev	mistr krejčovský	čp. 69/III	40
Jan Fridrich	18. 1. 1883	Strmilov	poštovník	čp. 147/II	55
Sylvestr Kuhn	15. 12. 1874	Telč	rolník	čp. 128/III	64
Antonín Mach	21. 12. 1891	Telč	rolník	čp. 32/IV	47
František Mastný			strojník	IV	
Josef Říha	15. 12. 1884	Telč	továrník	čp. 131/II	54

Tabulka č. 12: Rada Národního výboru 1945

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 33/IV	48
Josef Ambrož	14. 2. 1889	Telč	učitel	Telč I	56
Jan Juránek					
Zdeňka Navarová	8. 9. 1902	Telč	profesorka, ředitelka gymnázia		43
Antonín Nechvátal	11. 6. 1896	Telč	dělník	čp. 129/II	49
PhMr. Karel Paclík	12. 1. 1894	Ledeč nad Sázavou	lékárník	čp. 38/I	51
Bohumil Pešek			farář, kooperátor	Telč I	
Theodor Štolba	8.11.1903	Bolíkov	kovář a povozník	čp. 68/III	42
Karel Toman	16. 9. 1898	Telč	vrchní četnický strážmistr	čp. 291/II	47
Julie Velecká			učitelka		

Příloha III.

SLOŽENÍ JEDNOTLIVÝCH OBECNÍCH VÝBORŮ, OBECNÍCH ZASTUPITELSTEV A NÁRODNÍCH VÝBORŮ 1899–1946⁴⁵¹

Tabulka č. 1: Obecní výbor 1899

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Jan Brunner	1863	Telč	obchodník se střížným zbožím	čp. 54/I	36
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	48
František Drdácký	3. 10. 1843	Telč	pekař	čp. 34/I	56
Edmund Dvořák	1. 11. 1855	Telč	sládek	čp. 1/I	44
Josef Goldnagl	4. 3. 1855	Telč	hostinský	čp.3/IV	44
Adolf Hrb	15. 6. 1860	Nová Říše	sládek	čp. 27/I	39
Alois Hrudíčka	24. 4. 1847	Třešť	farář	čp. 4/I	52
Antonín Iglo	26. 4. 1837	Studená	správce hraběcího velkostatku	IV	62
Bedřich Klíma	1846-1847	Rozsičky	malíř pokojů	čp. 8/IV	53-52
Josef Kopecký	1860	Telč	rolník	čp. 53/III	39
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	50
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	49
Jan Likař	7. 12. 1854	Telč	sedlář	čp. 138/II	45
František Macků	4. 7. 1853	Mysletice	řezník	čp. 8/I	46
Hynek Marek	30.7.1850	Telč	řeznický mistr	čp. 40/I	49
Karel	28. 8.	Blansko	ředitel reálné	čp. /II	48

⁴⁵¹ Příloha byla sestavena na základě městských knih a matrik. SOkA Jihlava, fond Archiv města Telče, Protokol o schůzích obecního výboru 1884–1912, inv. č. 157; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1912–1923, inv. č. 158; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1923–1936, inv. č. 159; Protokol o schůzích obecního zastupitelstva 1936–1947, inv. č. 160; Kronika z let 1923 – 1945, neuspořádáno; MZA Brno, Sběrka matrik jihomoravského kraje, Farní úřad Telč (dále jen FÚ Telč), Knihy narozených 1789–1846, inv. č. 6977; Knihy narozených 1808 – 1846, inv. č. 6978; Knihy narozených 1828-1846, inv. č. 6979; Knihy narozených 1847–1876, inv. č. 6980; Knihy narozených 1859–1879, inv. č. 6981; Knihy narozených 1873–1889, inv. č. 6982; Knihy narozených 1885–1903, inv. č. 6983; Knihy oddaných 1837–1875, inv. č. 6991; Knihy oddaných 1875–1910, inv. č. 6992; Knihy oddaných 1910–1930, inv. č. 6993.

Jaroslav Maška	1851		školy		
Rudolf Mokrý	14. 4. 1857	Horní Cerekev	obchodník	čp. 52/I	42
František Páral		Telč	kolář	čp. 76/II	
Antonín Petřů	1. 3. 1865	Telč	rolník	čp. 52/III	34
Josef Pospíchal	23. 8. 1850	Polná	obchodník	čp. 114/I	49
Václav Povolný	11. 9. 1843	Třešť	ředitel záložny	čp. 46/I a čp. 120/II	56
Augustin Rajský	1. 8. 1843	Telč	mlynář	čp. 79/IV	56
Matěj Rod	1842	Telč		IV	57
Osvald Satrapa	9. 2. 1859		rolník	čp. 24/IV	40
JUDr. Josef Sobotka	1839	Budeč u Žďáru	advokát	čp. 23/I	60
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Domamil	výrobce záclon a rolet	čp. 26/I	39
Otto Šašecí	6. 9. 1854	Telč	profesor a zástupce ředitele reálné školy	II	45
Jan Šípek	24. 6. 1847	Benešov v Čechách	obchodník	čp. 15/I	52
Emil Šolc	1. 8. 1861	Kutná Hora	nakladatel a knihkupec	čp. 47/I	38
Matěj Tomášek	20. 2. 1835	Telč	továrník na výrobu šátků	čp. 111/IV	64
Adolf Vosátka			hraběcí správce v. v.	čp. 161/II	
Josef Vystrčil	4. 8. 1863	Telč	továrník	čp. 50/II	36

Tabulka č. 2 : Obecní výbor 1902

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Telč	ředitel záložny	čp. 26/I	42
Jan Brunner	1863	Telč	obchodník se střížným zbožím	čp. 54/I	39
Konrád Buchal	1854	Studená	správce hraběcího velkostatku	I	48
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	51
František	3. 10. 1843	Telč	pekař	čp. 34/I	59

Drdácký					
Josef Goldnagl	4. 3. 1855	Telč	hostinský	I	47
Alois Hrudička	24. 4. 1847	Třešť	farář	čp. 4/I	55
Josef Kopecký	1860	Telč	rolník	III	42
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	53
Josef Křikava	17. 1. 1875	Telč	rolník	čp. 66/II	27
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	52
Jan Likař	7. 12. 1854	Telč	sedlář	čp. 138/II	48
Hynek Marek	30. 7. 1850	Telč	řeznický mistr	čp. 40/III	52
Josef Marek	9. 3. 1854	Hradisko	rolník	čp. 52/IV	48
Karel Jaroslav Maška	28. 8. 1851	Blansko	ředitel reálné školy	čp. 141/II	51
Rudolf Mokrý	14. 4. 1857	Horní Cerekev	obchodník	čp. 52/I	45
František Páral		Telč	kolář	čp. 76/II	
Antonín Petrů	1. 3. 1865	Telč	rolník	čp. 52/III	37
Čeněk Petrů	15. 7. 1855	Telč	rolník	čp. 79/III	47
Ferdinand Procházka	5. 5. 1852	Telč	soukromník	čp. 80/IV	50
Osvald Satrapa	9. 2. 1859		rolník	čp. 24/IV	43
Otto Šašecí	6. 9. 1854	Telč	profesor a zástupce ředitele reálné školy	II	48
Jan Šípek	24. 6. 1847	Benešov v Čechách	obchodník	čp. 15/I	55
Emil Šolc	1. 8. 1861	Kutná Hora	nakladatel a knihkupec	čp. 47/I	41
Matěj Tomášek	20. 2. 1835	Telč	továrník na výrobu šátků	čp. 62/I	67
Josef Vystrčil	4. 8. 1863	Telč	továrník	čp. 50/II	39
Jan Železný	27. 12. 1872	Telč	hostinský	čp. 8/II	30
Antonín Holec	6. 5. 1864	Telč	rolník	III	38
Leopold Běhan	8. 11. 1857	Telč	rolník	čp. 29/III	45
František Lupač	13. 7. 1863	Radkov	kolář	čp. 27/III	39

Tabulka č. 3: Obecní výbor 1905

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Domamil	ředitel záložny	čp. 26/I	45
Jan Brunner	1863	Telč	obchodník se střížným zbožím	čp. 54/I	42
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	54
František Drdácký	3. 10. 1843	Telč	pekař	čp. 34/I	62
Josef Franže	1850	Lochkov u Prahy	soukromník, sedlář	čp. 59/II	55
Alois Hrudička	24. 4. 1847	Třešť	farář	čp. 4/I	58
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	56
Josef Křikava	17. 1. 1875	Telč	rolník	čp. 66/II	30
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	55
Hynek Marek	30. 7. 1850	Telč	řeznický mistr		55
Karel Jaroslav Maška	28. 8. 1851	Blansko	ředitel reálné školy	čp./II	54
Rudolf Mokrý	14. 4. 1857	Horní Cerekev	obchodník	čp. 52/I	48
PhMr. Karel Paclík st.	12. 12. 1862	Vážany	lékárník	čp. 38/I	43
Bedřich Perknovský		Telč	sládek	čp. 24/I	
Čeněk Petrá	15. 7. 1855	Telč	rolník	čp. 52/III	50
Jan Plát	16. 4. 1873	Telč	rolník	III	32
František Polák	6. 9. 1853	Telč	farář, konzistorní rada	III	52
Ferdinand Procházka	5. 5. 1852	Telč	soukromník	čp. 80/IV	53
Augustin Rajský	1. 8. 1843	Telč	mlynář	IV	62
Ignác Rod	8. 7. 1849	Telč	městský kancelista	čp. 61/II	56
Osvald Satrapa	9. 2. 1859		rolník	čp. 24/IV	46
JUDr. Josef Sobotka	1839	Buč u Žďáru	advokát	čp. 23/I	66
Otto Šašecí	6. 9. 1854	Telč	profesor a zástupce ředitele reálné školy	II	51
Jan Šípek	24. 6. 1847	Benešov v Čechách	obchodník	čp. 15/I	58
Emil Šolc	1. 8. 1861	Kutná Hora	nakladatel a	čp. 47/I	44

			knihkupec		
Jan Tiray	23. 10. 1858	Velká Bíteš	ředitel dívčí měšťanské školy	čp. 2/I	47
Josef Vystrčil	4. 8. 1863	Telč	továrník	čp. 50/II	42
Rudolf Wildmann	16. 9. 1862	Batelov	ředitel berního úřadu	čp. 63/I	43

Tabulka č. 4: Obecní výbor 1908

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Domamil	ředitel záložny	čp. 26/I	48
Konrád Buchal	1854	Studená	správce hraběcího velkostatku	I	54
Jan Brunner	1863	Telč	obchodník se střížným zbožím	čp. 54/I	45
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	57
Josef Franze	1850	Lochkov u Prahy	soukromník	čp. 59/II	58
František Havel		Rosice u Prahy	soudní rada	čp. 71/I	
Antonín Holec	6. 5. 1864	Telč	rolník	III	44
Alois Hrudička	24. 4. 1847	Třešť	farář	I	61
Jan Kocián			kolář	čp. 31/II	
Jan Kos	12. 12. 1867	Telč	pekař	čp. 12/II	41
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	59
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	58
Josef Marek	9. 3. 1854	Hradisko	rolník	čp. 52/IV	54
Karel Jaroslav Maška	28. 8. 1851	Blansko	ředitel reálné školy	čp./II	57
PhMr. Karel Paclík st.	12. 12. 1862	Vážany u Vyškova	lékárník	čp. 38/I	46
Bedřich Perknovský		Telč	sládek	čp. 24/I	
Antonín Petrů	1. 3. 1865	Telč	rolník	čp. 26/III	43
Čeněk Petrů	15. 7. 1855	Telč	rolník	čp. 52/III	53
Jan Plát	16. 4. 1873	Telč	rolník	III	35
František Polák	3.12.1878	Telč	farář	čp. 47/III	30
Václav	22. 9.	Telč	truhlář	čp. 45/I	52

Pospíchal	1856				
Ferdinand Procházka	5. 5. 1852	Telč	soukromník	čp. 80/IV	56
Jan Rod	15. 12. 1854	Telč	rolník	I	54
Osvald Satrapa	1859		rolník	čp. 24/IV	49
Otto Šašecí	6. 9. 1854	Telč	profesor a zástupce ředitele reálné školy	II	54
Jan Šípek	24. 6. 1847	Benešov v Čechách	obchodník	čp. 15/I	61
Emil Šolc	1. 8. 1861	Kutná Hora	nakladatel a knihkupec	čp. 47/I	47
Josef Vystrčil	4. 8. 1863	Telč	továrník	čp. 50/II	45
František Kotyza	20. 8. 1870	Telč	hostinský	čp. 43/I	38
Josef Doskočil	13. 2. 1864	Telč	rolník	čp. 37/IV	44
Ferdinand Drdácký	1875	Telč	cukrář	čp. 34/I	33
Karel Kopecký	30. 11. 1866	Telč	obchodník	čp.13/III	42
MUDr. Josef Jakubec	14. 12. 1861	Jičín v Čechách	obvodní lékař	čp. 27/I	47
Josef Šandera			odborný učitel	čp.2/I	

Tabulka č. 5: Obecní výbor 1912

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23.2. 1860	Domamil	ředitel záložny	čp. 26/I	52
Jan Brunner	1863	Telč	obchodník se střížným zbožím	čp. 54/I	49
Konrád Buchal	1854	Studená	správce hraběcího velkostatku	I	58
Josef Čáp	26. 4. 1851	Deštná v Čechách	obchodník se smíšeným a železným zbožím	čp. 64/I	61
Josef Doskočil	13. 2. 1864	Telč	rolník	čp. 37/IV	48
Ferdinand Drdácký	1875	Telč	cukrář	čp. 34/I	37
Josef Franže	1850	Lochkov u Prahy	soukromník	čp. 59/II	62
František		Rosice u	soudní	čp. 71/I	

Havel		Prahy	rada		
MUDr. Josef Jakubec	14. 12. 1861	Jičín v Čechách	obvodní lékař	čp. 27/I	51
Karel Kopecký	30. 11. 1866	Telč	obchodník	čp. 13/I	46
Jan Kos	12. 12. 1867	Telč	pekař	čp. 12/II	45
František Kotyza	20. 8. 1870	Telč	hostinský	čp. 43/I	42
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	63
JUDr. Petr Kusala	27. 6. 1850	Bílany u Kroměříže	advokát	čp. 50/I	62
Hynek Marek	30. 7. 1850	Telč	řeznický mistr	čp. 40/III	62
Josef Marek	9. 3. 1854	Hradisko	rolník	čp. 52/IV	58
Karel Jaroslav Maška	28. 8. 1851	Blansko	ředitel reálné školy	čp./II	61
PhMr. Karel Paclík st.	12. 12. 1862	Vážany u Vyškova	lékárník	čp. 38/I	50
Antonín Petřů	1. 3. 1865	Telč	rolník	čp. 26/III	47
Čeněk Petřů	15. 7. 1855	Telč	rolník	čp. 52/III	57
Jan Plát	16. 4. 1873	Telč	rolník	III	39
Alois Podstatský-Lichtenstein	2. 3. 1873	Telč	hrabě	čp. 1/I	39
Václav Pospíchal	22. 9. 1856	Telč	truhlář	čp. 47/III/čp. 2/III	56
Ferdinand Procházka	5. 5. 1852	Telč	soukromník	čp. 80/IV	60
Jan Rod	15. 12. 1854	Telč		I	58
Osvald Satrapa	9. 2. 1859		rolník	čp. 24/IV	53
Josef Šandera			odborný učitel	čp. 2/I	
Otto Šašecí	6. 9. 1854	Telč	profesor a zástupce ředitele reálné školy	II	58
Antonín Voříšek	3. 5. 1851	Rakovník	notář	čp. 57/I	61
Josef Vystrčil	4. 8. 1863	Telč	továrník	čp. 50/II	49
Simeon Zapletal	18. 2. 1865	Pavlovice	katecheta	čp. 4/I	47
JUDr. František Peták	16. 1. 1869	Pičín u Příbrami	advokát	čp. 29/I	43

Tabulka č. 6: Obecní zastupitelstvo 1919

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2. 1860	Telč	ředitel záložny	čp. 26/I	59
Adolf Nechanický			obchodník	čp. 25/I	
Antonín Petruš	28. 12. 1861	Telč	rolník	čp.26/III	58
Karel Blažek	8. 2. 1884	Smilovy Hory	hodinář	čp. 61/I	35
Leopold Daňkovský	13. 10. 1874	Telč	rolník	III	45
Josef Doležal	8. 8. 1899	Telč	dělník	čp. 39/II	20
Josef Franže	1850	Lochkov u Prahy	soukromník	čp. 59/II	69
Leopold Hezina	25. 10. 1872	Telč	obuvník	čp. 108/I	47
Antonín Holec	6. 5. 1864	Telč	rolník	III	55
František Kasalý	19. 1. 1881	Třešť	profesor	čp. 201/II	38
František Kitnar			vrchní poštovní		
František Kopáček			perleťář		
MUDr. Emanuel Krupička	2. 3. 1849	Třebíč	obvodní lékař	čp. 46/I	70
PhMr. Karel Paclík st.	12. 12. 1862	Vážany u Vyškova	lékárník	čp. 38/I	57
Čeněk Petruš	20. 1. 1860	Telč	rolník	čp. 52/III	59
František Petruš	21. 10. 1848	Telč	rolník	čp. 105/III	71
František Příhoda	4. 1. 1868	Telč	klempíř	čp. 116/I	51
Leopold Rajský	20. 11. 1839	Telč	kovář	IV	80
Josef Remeš	25. 2. 1891	Studená	truhlářský dělník, kočí	čp. 39/II	28
Karel Ryšavý	1. 11. 1878		strojvůdce	čp. 174/IV	41
Marie Řehořková			učitelka		
Olga Schäferová			choť ředitele nemocenské pokladny	čp. 17/I	
Václav Svoboda			zedník		
Josef Šandera			odborný učitel	čp.2/I	
Jan Tripal	15.3.1866	Telč	dělník		53
Raimund			dělník		

Vaněk					
Josef Veber	30.3.1883	Telč	truhlářský dělník	čp.136/III	36
Václav Vejvoda	28. 9. 1875	Telč	zámečník	II	44
Eliáš Verner	19. 7. 1864	Počátky	barvíř	čp. 27/II	55
Simeon Zapletal	18. 2. 1865	Pavlovice	farář	čp. 4/I	54
Aloisie Čajánková					
Josef Čech	5.1.1898			čp.320/IV	21
Antonín Lovicar				čp.104/II	
Richard Srba	1864	Telč	hospodář na velkostatku, stavitel	čp. 86/II	55

Tabulka č. 7: Obecní zastupitelstvo 1923

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Matěj Stocker	23. 2.1860	Telč	ředitel záložny	čp. 26/I	63
Josef Doležal	8. 8. 1899	Telč	lakýrnický dělník	čp. 39/II	24
Josef Doskočil	13. 2. 1864	Telč	rolník	čp. 37/IV	59
Edmund Dvořák	1. 11. 1855	Telč	sládek	I	68
Arnošt Duníček	17. 1. 1871	Telč	kolář	čp. 84/IV	52
Josef Fischer	25. 9. 1886	Telč	nakladatel a knihkupec	čp. 47/I	37
Josef Franže	1850	Lochkov u Prahy	soukromník	čp. 59/II	73
František Havlík	28. 1. 1872	Telč	zemědělský dělník	čp. 61/III	51
Josef Horálek	1884	Malý Pěčín	obchodník se smíšeným zbožím	čp. 27/I	39
František Kotyza	20. 8. 1870	Telč	hostinský	čp. 43/I	53
Josef Křikava	17. 1. 1875	Telč	rolník, měšťan	čp. 10/IV	48
Sylvestr Kuhn	15. 12. 1874	Telč	rolník	čp. 128/III	49
Antonín Langmajer		Telč	tesař	III	
Karel Linhart			hodinář		
Leopold Novák	24. 10. 1871	Telč	vrchní soudní	čp. 12/I	52

			oficiál		
Josef Novotný	30. 4. 1861	Telč	tesařský mistr	čp. 112/I	62
JUDr. František Peták	16. 1. 1869	Pičín u Příbrami	advokát	čp. 29/I	54
František Petrák	1853	Telč	řezník	čp. 21/I	70
Emanuel Petřů	24. 12. 1889	Telč	rolník	čp. 52/III	34
František Petřů	3.1.1883	Telč	rolník	čp. 26/III	40
Ladislav Pospíchal	21. 5. 1896	Telč	statkář	čp. 8,9/III	27
Antonín Příbyl			učitel		
Leopold Rajský	20. 11. 1839	Telč	kovář	IV	84
Josef Remeš	25. 2. 1891	Studená	truhlářský dělník, kočí	čp. 39/II	32
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 139/II	26
Karel Ryšavý	1.11.1878		vrchní oficiál, strojvůdce	čp. 174/IV	45
Josef Říha	15. 12. 1884	Telč	majitel truhlářské firmy	čp. 131/II	39
František Šindelář	19. 7. 1883	Telč	adjunkt vlakvedoucí, vrchní oficiál st. drah		40
Eliáš Verner	19. 7. 1864	Počátky	barvíř	čp. 27/II	59
Simeon Zapletal	18. 2. 1865	Pavlovice	děkan, farář, katecheta	čp. 4/I	58
Bohdan Ferebauer	6. 3. 1869	Telč	nožíř	čp. 182/III	54
Cyril Michna	5. 7. 1881		profesor	I	42

Tabulka č. 8: Obecní zastupitelstvo 1927

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Eliáš Verner	19. 7. 1864	Počátky	barvíř	čp. 27/II	63
Jan Pospíchal	13. 4. 1889	Urbanov	odborný učitel, ředitel měšťanské školy	čp. 110/II	38
Edmund Dvořák	1. 11. 1855	Telč	sládek	čp.1/I	72
Jan Bína	8. 5.1901	Telč	pilníkářský mistr	čp. 37/III	26
Bedřich Drbal		Telč	úředník státních drah	III	
František Kotyza	20. 8. 1870	Telč	hostinský	čp. 43/I	57
Josef Křikava	17. 1. 1875	Telč	rolník, měšťan	čp. 10/IV	52
Alois Kounický				čp. 190/IV	
Sylvestr Kuhn	15. 12. 1874	Telč	rolník	čp. 128/III	53
Cyril Michna	5. 7. 1881		profesor	I	46
Ferdinand Müller		Jihlava	dělník na dráze	čp. 203/II	
Antonín Nechvátal	11. 6. 1896	Telč	dělník	čp. 129/II	31
Josef Nechvátal	9. 2. 1872	Telč	dělník	IV	55
Leopold Novák	24. 10. 1871	Telč	vrchní soudní oficiál	čp. 12/I	56
Ludvík Novák	1879	Telč	berní ředitel		48
JUDr. František Peták	16. 1. 1869	Pičín u Příbrami	advokát	čp. 29/I	58
František Petřů	3. 1. 1883	Telč	rolník	čp. 26/III	44
František Picka	7. 4. 1894	Telč	dělník	čp. 139/III	33
Antonín Pospíchal	16. 1. 1889	Telč	dělník	III	38
Josef Procházka	15. 2. 1901	Telč	mlynářský dělník	čp. 91/III	26
František Příhoda	11. 1. 1868	Telč	klempíř	čp. 116/I	59
Josef Rampula	17. 4. 1884	Malhostovice	katecheta	čp. 161/II	43
Josef Remeš	25. 2. 1891	Studená	dělník	čp. 273/II	36
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 139/II	30
Josef Říha	15. 12.	Telč	majitel	čp. 131/II	43

	1884		truhlářské firmy		
Josef Samek	11. 4. 1889	Telč	řezník, uzenář	čp. 40/I	38
Jaroslav Svoboda			obchodník	IV	
Václav Ševčík	24. 9. 1896	Hroby	úředník státních drah		31
Alois Tešínský			soudní zřízenec	čp. 101/IV	
Jakub Zadražil		Telč	úředník	čp. 101/IV	
Alois Konvička		Dačice	úředník		
Stanislav Macháček	3. 11. 1890	Šlapanice	rolník	čp. 59/III	37
Josef Vondrák	22.4.1893	Telč	rolník	čp.58/IV	34

Tabulka č. 9: Obecní zastupitelstvo 1931

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Eliáš Verner	19. 7. 1864	Počátky	barvíř	čp. 27/II	67
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 139/II	34
Josef Křikava	17. 1. 1875	Telč	rolník, měšťan	čp. 10/IV	56
František Korběl	9. 10. 1858	Telč	truhlář	čp. 75/II	73
Sylvestr Kuhn	15. 12. 1874	Telč	rolník	čp. 128/III	57
Karel Linhart			hodinář		
JUDr. Alois Neumann	29. 11. 1876	Telč	advokát	čp. 16/I	55
František Petřů	3. 1. 1883	Telč	rolník	čp. 26/III	48
Richard Srba	1864	Telč	hospodář na velkostatku, stavitel	čp. 65/II	67
Bohumil Štambera	23.3.1901	Telč	zedník	čp.104/III	30
Terezie Doudová			dělnice	čp.6/III	
Antonín Dvořák	29. 4. 1897	Telč	zedník	čp. 132/III	34
Jan Fridrich	18. 1. 1883	Strmilov	poštovní	čp. 147/II	48
Josef Horálek	1884	Malý Pěčín	obchodník, hostinský	čp. 27/I	47
Antonín Komín	8. 6. 1882	Telč	rolník	čp. 60/III	49
Miroslav Kříž	11. 5. 1888	Radkov	berní tajemník		43
František Lupač	13. 4. 1896	Telč	rolník	čp. 27/III	35
Stanislav Macháček	3. 11. 1890	Šlapanice	rolník	čp. 59/III	41
František Mastný	12.9.1900		strojník	čp. 168/IV	31
Josef Nechvátal	9.2.1872	Telč	dělník	IV	59
František Novák			řídící učitel ve výslužbě		
Emanuel Petřů	24. 12. 1889	Telč	rolník	čp. 52/III	42
František Příhoda	11. 1. 1868	Telč	klempíř	čp. 116/I	63
Josef Rampula	17. 4. 1884	Malhostovice	katecheta	čp. 161/II	47
Josef Říha	15. 12. 1884	Telč	majitel truhlářské	čp. 131/II	47

			dílny		
Josef Šenkapoun		Horní Dubenky	rolník		
Václav Ševčík	24. 9. 1896	Hroby	úředník státních drah		35
Bohumil Vystrčil	8. 11. 1896	Telč	továrník	čp. 52/II	35
Jakub Zadražil	2.7.1910	Telč	úředník	čp. 101/IV	21
Josef Becker	9.3.1909	Bělohošť	pozlacovač, železniční zřízenec		22
Jan Beran					
Bohumil Hložek					
Josef Holub	6. 3. 1888	Batelov	poštovní revident	čp. 167/II	43
Jan Chalupský	23. 4. 1874	Telč	rolník	III	57
Jan Kos			pekař		
Petr Koška					
Karel Macků	1. 1. 1895	Telč	řezník, hostinský	čp. 8/I	36
Cyril Michna	5. 7. 1881		profesor	I	50
Antonín Navara			hostinský	čp. 88,95/II	
Adolf Nechanický			obchodník se smíšeným zbožím	čp. 25/I	
Leopold Pavlů	4. 11. 1898	Telč	truhlář	čp. 72/I	33
Václav Penk	4. 9. 1875	Náchod	průvodce vlaku v. v.	čp. 162/II	56
František Roháček	2. 12. 1899	Telč	krejčovský pomocník	čp. 67/III	32
Vladimír Štolba	8. 11. 1903	Bolíkov	kovář a povozník		28
Alois Těšínský			soudní zřízenec	čp. 194/III	
Jaroslav Vondrák	15. 2. 1898	Telč	kočí	čp. 124/III	33

Tabulka č. 10: Obecní zastupitelstvo 1938

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
PhMr. Karel Paclík ml.	12. 1. 1894	Ledeč nad Sázavou	lékárník	čp. 38/I	44
Josef Becker	9.3.1909	Bělohošť	železniční zřízenec, pozlacovač		29
Jan Bém		Vídeň	strážmistr ve výslužbě		
František Beran	2. 9. 1897	Těžkovice	obchodník	II	41
Václav Brychta	12. 9. 1898	Sedlejev	mistr krejčovský	čp. 69/III	40
Adolf Dohnal	24.5.1909	Lipová Řečice	soudní úředník	čp. 304/IV	29
Jan Fridrich	18. 1. 1883	Strmilov	poštovní	čp. 147/II	55
Josef Horálek	1884	Malý Pěčín	obchodník, hostinský	čp. 27/I	54
Jan Chalupský	23. 4. 1874	Telč	rolník	III	64
Josef Komín	13. 8. 1892	Telč	rolník	čp. 60/III	46
Josef Křikava	17. 1. 1875	Telč	rolník, měšťan	čp. 10/IV	63
Bohumil Křížek	28.8.1901	Bolíkov	zedník	čp. 149/III	37
Sylvestr Kuhn	15.12.1874	Telč	rolník	čp.128/III	64
Karel Macků	1. 1. 1895	Telč	řezník	čp. 8/I	43
Antonín Mach	21. 12. 1891	Telč	rolník	čp. 32/IV	47
Stanislav Macháček	9. 11. 1890	Telč	rolník	čp. 59/III	48
František Mastný	12.9.1900		strojník, kovář	čp. 168/IV	38
Jan Pospíchal	13. 4. 1889	Urbanov	odborný učitel, ředitel měšťanské školy	čp. 110/II	49
Josef Rampula	17. 4. 1884	Malhostovice	katecheta	čp. 161/II	54
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 33/III	41
Josef Říha	15. 12. 1884	Telč	továrník	čp. 131/II	54
František Stoklas	9. 5. 1891	Trhová Brtnice	obchodník		47
František Stříbrný	16.4.1909	Telč	městský tajemník	čp. 240/IV	29
Jaroslav Svoboda			spolupřítel firmy Vystrčil a syn	IV	
Theodor Štolba	8.11.1903	Bolíkov	kovář a povozník	čp. 68/III	35
Ludvík Tomáš	6. 11. 1894	Telč	železniční zřízenec, invalida, trafikant	čp. 46/III	44
Oldřich Zháněl			profesor	čp. 246/IV	
Vilém Bena					
Jan Bruner	8. 7. 1895	Borek	obchodník a	čp. 86/IV	43

			pekař		
Jan Češka		Strmilov	obchodník a továrník	čp. 12/I, IV	
Ludvík Havlík	27. 8. 1897	Oliší	správce Vzájemné záložny		41
František Lupač	1. 9. 1903	Telč	rolník	čp. 38/III	35
Václav Řežáb	12.9.1901	Jílovice (Třeboň)	obchodník	čp. 54/I, II	37
Bohdan Šimanovský	26. 6. 1878	Telč	provaznický pomocník	čp. 15/II	60
Ing. Jan Vlček	1909	Dačice			29
František Vondrák	1890	Telč			48
Václav Vondrák	18. 9. 1896	Telč	nádeník	čp. 155/III, čp. 42/II	42
Jan Zamazal	14.4.1905	Telč	obchodník a knihař	čp. 132/II	33

Tabulka č. 11: Národní výbor 1945

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Dr. Petr Křepela			vrchní komisař politické správy		
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 33/IV	48
Josef Ambrož	14. 2. 1889	Telč	učitel	I	56
Bohumil Doskočil	17.9.1900	Telč	rolník	čp. 37/IV	45
František Fanta	1. 2. 1902		lesmistr	čp. 307/IV	43
Theodor Jaroš			zřízenec okresního úřadu	I	
Pplk. Stanislav Kopal	7. 5. 1892	Sedlejev	velitel skupiny POK	II	53
Bohumil Křížek	28.8.1901	Bolíkov	zedník	čp. 149/III	44
Sylvestr Kuhn	15. 12. 1874	Telč	rolník	čp. 125/III	71
Emil Pavelka	1. 10. 1898		okresní soudce	čp. 71/I	47
Bohumil Pešek			farář, kooperátor	Telč I	
František Picka	7. 4. 1894	Telč	dělník	čp. 139/III	51
Josef Samek	11. 4. 1889	Telč	řezník	čp. 40/I	56
Bohumil Slavíček			automechanik	IV	
František Stříbrný	16.4.1909	Telč	úředník	čp. 240/IV	36
Karel Toman	16. 9. 1898	Telč	vrchní četnický strážmistr	čp. 291/II	47
Jan Zamazal	14.4.1905	Telč	skladník	čp. 290/II	40
Jaroslav Zeman	21.10.1901		obchodník, knihař	čp. 132/II	44

Tabulka č. 12: Národní výbor 1946

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Josef Runa	13. 3. 1897	Telč	dělník	čp. 33/IV	49
Adolf Dohnal	24. 5. 1909	Lipová Řečice	soudní úředník	čp. 304/IV	37
Jaroslav Říha		Telč		čp. 131/II	
Karel Augustin	3. 11. 1907	Telč	krejčí	čp. 150/II	39
Václav Brychta	12. 9. 1898	Sedlejev	krejčí	čp.69/III	48
Jaroslav Coufal			lesní správce	čp. 74/I	
Bohumil	17. 9. 1900	Telč	rolník	čp. 37/IV	46

Doskočil					
Zdeněk Dub			výrobce rakví	čp. 201/III	
JUDr. Antonín Fresl	4. 5. 1905		okresní soudce	čp. 50/I	41
Bohumil Geist	15.10.1900	Studená	četnický strážmistr	čp. 64/II	46
Ferdinand Háva	28. 11. 1914	Telč	řezník	čp. 189/IV	32
Marie Holá	17. 2. 1904	Telč	dělnice	čp. 27/II	42
František Janek	3./6. 3. 1924	Radkov	technik	čp. 35/I	22
Jan Juránek			učitel		
Jan Kašpárek					
František Kopal	10. 11. 1895	Telč	rolník	čp. 43/II	51
Sylvestr Kuhn	15. 12. 1874	Telč	rolník	čp. 128/III	72
František Lupač	1. 9. 1903	Telč	rolník	čp. 38/III	43
Stanislav Macháček	9. 11. 1890	Telč	rolník	čp. 59/III	56
Zdenka Navarová	8. 9. 1902	Telč	profesorka, ředitelka gymnázia		44
Antonín Nechvátal	11.6.1896	Telč	dělník	čp.122/II	50
František Nosek	1918	Urbanov			28
Jaroslav Nosek	1924	Urbanov	adjunkt lesního úřadu		22
PhMr. Karel Paclík	12. 1. 1894	Ledeč nad Sázavou	lékárník	čp. 38/I	52
Eduard Pernička			řezník	čp. 151/III	
Bohumil Říha	7. 8. 1906	Třeštice	berní úředník		40
Bohumil Slaviček			automechanik	IV	
Teodor Štolba	8.11.1903	Bolíkov	kovář a povozník	čp. 68/III	43
Josef Urbánek					
Julie Velecká			učitelka		

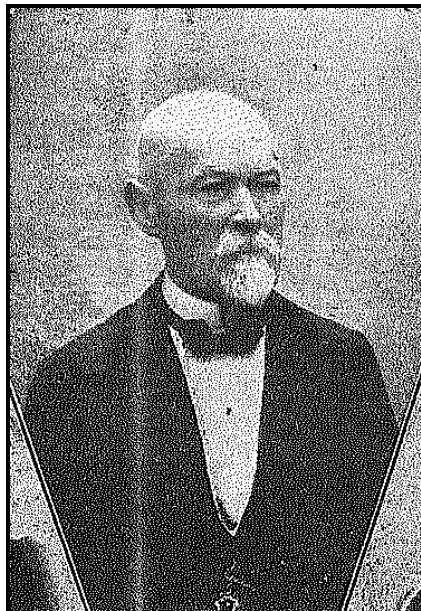
Tabulka č. 13: Národní výbor 1946 – náhradníci

Jméno a Příjmení	Narození	Místo narození	Povolání	Bydliště v Telči	Věk
Ing. Leopold Běhal			technik		
Josef Bodlák			dělník	čp. 283/IV	
Václav Císař	13. 11. 1901		úředník	čp. 22/I	45
František Čermák			rolník	čp. 68/III	
Miroslav Dvořáček	16.10.1919		dělník	čp.320/IV	27
Antonín Dvořák	29. 4. 1897	Telč	zedník	čp.132/III	49
František Haas	29. 7. 1905		obchodník	čp. 273/II	41
Jaroslav Hájek					
Josefa Kešnarová	4. 3. 1912	Telč	úřednice	čp. 30/I	34
Josef Komín	13. 8. 1892	Telč	rolník	čp. 60/III	54
Josef Kopáček					
Jaroslav Kratochvíl			profesor		
František Kubeš	5. 5. 1921		cestmistr	čp. 59/II	25
František Kupec					
František Máca					
František Mátl	13. 2. 1899	Telč	rolník	čp. 30/III	47
Miroslav Návrat			učitel		
Jiří Novák					
Jan Partl	5. 12. 1910	Kněžice	ředitel Hospodářského družstva	čp. 161/II	36
Bohumil Pešek			farář		
Josef Poudr					
Antonín Svoboda					
Karel Šildberger	12. 4. 1907	Telč	elektrikář	čp. 25/I	39
Josef Šmikmátor	16.1.1898		hostinský	II	48
Václav Švéda	27. 5. 1911		četnický strážmistr	čp. 5/II	35
Karel Toman	16. 9. 1898	Telč	vrchní četnický strážmistr	čp. 291/II	48
Rudolf Tománek			holič	čp. 98/I	
František Tripal			rolník	čp. 196/III	
Josef	22.4.1893	Telč	rolník	čp.58/IV	53

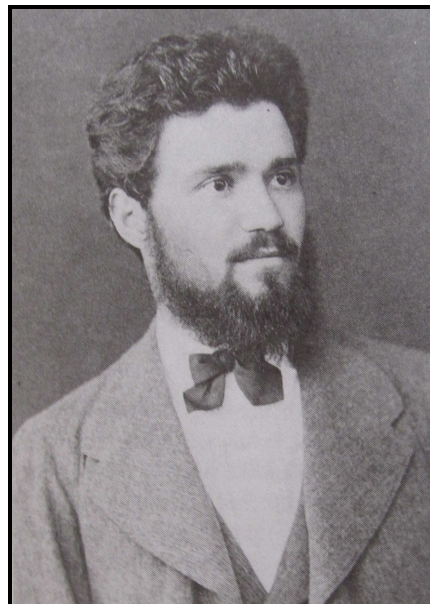
Vondrák					
Josef Železný			dělník	čp. 124/III	

Příloha IV.

**FOTOGRAFIE STAROSTŮ MĚSTA TELČ A NĚKTERÝCH ČLENŮ
OBECNÍ SAMOSPRÁVY**

Josef Franže

MUDr. Emanuel Krupička

Matěj Stocker

PhMr. Karel Paclík mladší

JUDr. Petr Kusala

František Kotyza

JUDr. František Peták

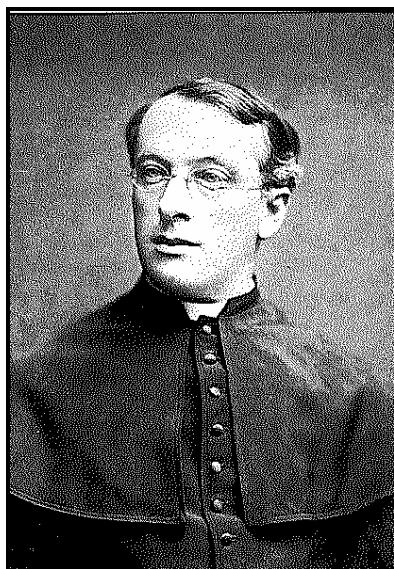
Osvald Satrapa

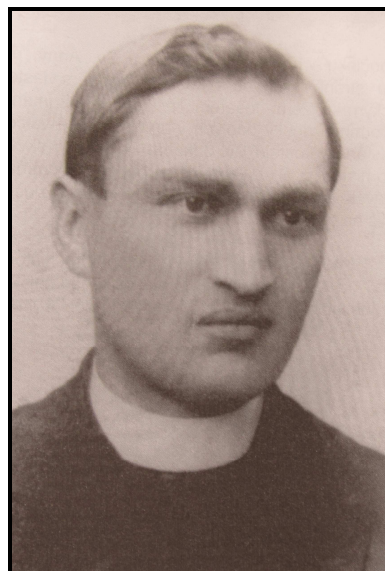
JUDr. Antonín Voříšek

Emil Šolc

Alois Hradička

Josef Rampula

Josef Říha

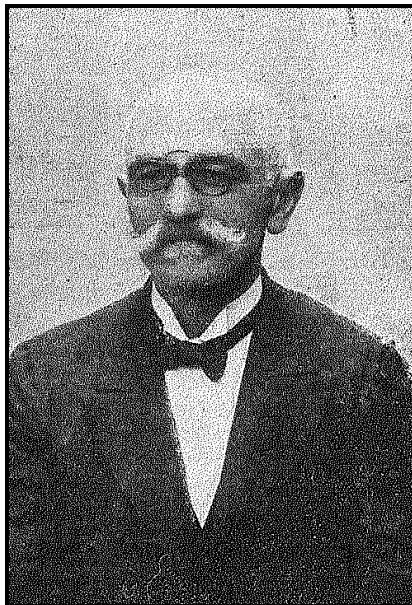
Jan Partl

Josefa Kešnarová

Příloha V.

OBCHODNICKÁ RODINA ČÁPOVA

Josef Čáp

Dům čp. 64 na náměstí Přemysla Otakara II.

Příloha VI.

TOVÁRNICKÁ RODINA VYSTRČILOVA

Josef Vystrčil

Rodinná firma v roce 1905

Rodinná firma za první republiky

Příloha VII.
ROLNICKÁ RODINA PETRŮ

Čeněk Petrů

Emanuel Petrů s koňským potahem před domem čp. 52 na Starém Městě

Bratři Emanuel a Cyril Petrů

Příloha VIII.

ŽIDOVSKÁ RODINA NEUMANNOVA

Členové rodiny Neumannovy(zleva): děti Marie a Zdeněk, MUDr. Otto Neumann s manželkou Elsou a bratrem JUDr. Aloisem Neumannem

Původní rodinný dům Neumannových čp. 16 na náměstí Přemysla Otakara II. a poté dům rodiny JUDr. Aloise Neumanna

Dům rodiny MUDr. Otty Neumanna čp. 39 na náměstí

MUDr. Otto Neumann ve své ordinaci

MUDr. Zdeněk Neumann

Židovská synagoga v Telči Na Parkaně

Příloha IX.

LÉKÁRNICKÁ RODINA PACLÍKOVA

Lékárna U Zlaté koruny čp. 38

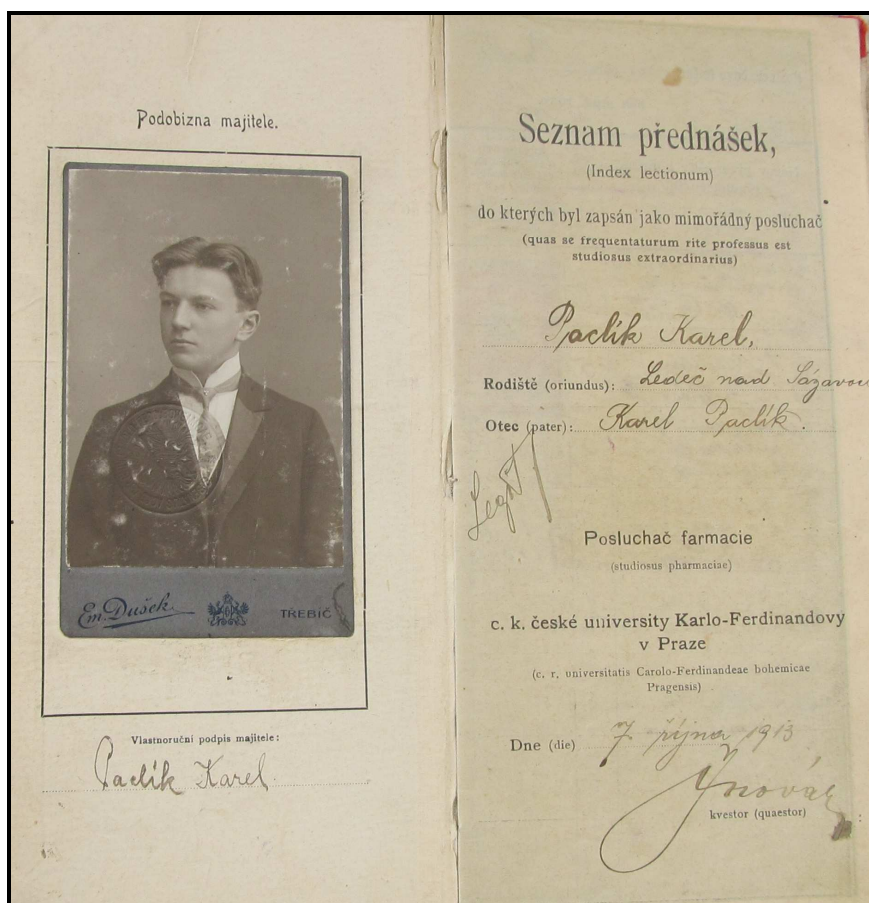
PhMr. Karel Paclík s manželkou Emilií a personálem ve své lékárně

*PhMr. Karel Paclík starší
v sokolském kroji*

*PhMr. Karel Paclík mladší
jako Cyrano z Bergeracu
při představení spolku Smetana*

Výkaz o studiu farmacie Karla Paclíka mladšího

Příloha X.

ZEMSKÁ VYŠŠÍ REÁLKA V TELČI A POZDĚJŠÍ REÁLNE GYMNÁZIUM

Budova zemské vyšší reálky v roce 1905 z pohledu ze dvora

Budova zemské vyšší reálky na začátku 20. století z pohledu z Nádražní ulice

Profesorský sbor ve školním roce 1907–1908

Nahoře stojí (zleva): Jan Kern a Adolf Fiala

Prostřední řada (zleva): Cyril Michna, František Fromek, Josef Kozlanský, Kamil Kuchler, Josef Bílý, Antonín Pecháček, Vladimír Smejkal, Jan Šoupal, Ferdinand Wenig, Bohumil Los, Klement Králík, Metod Divoký, Emanuel Krupička, Josef Kopal, Jaroslav Zapletal

Dole sedí (zleva): Eduard Novák, Alois Ždímal, Otto Šašecí, Karel Jaroslav Maška, Ignát Smyčka, František Baka, František Kouba

Profesorský sbor ve školním roce 1931–1932

Zleva stojí: Jaroslav Kolenatý, Josef Matouš, Josef Rampula, Bohumil Bartoš, Metod Divoký, František Lorenc, František Kasalý, Ladislav Kříž

Zleva sedí: Cyril Michna, Aloisie Junová, Milada Jurková, Dominik Kocián, Zdeňka Záleská, Emilie Jedličková, RNDr. Jan Roháček

Příloha XI.

TELČSKÉ SLAVNOSTI

Nádražní ulice během manifestace v červenci 1918

Dav lidí na náměstí Přemysla Otakara II. během červencové manifestace 1918

*Shromáždění před telčskou radnicí během návštěvy prezidenta Tomáše Garrigua
Masaryka 13. června 1928*

Významní absolventi zemské vyšší reálky s ředitelem Dominikem Kociánem (sedí třetí zleva) a ministrem Františkem Staňkem (sedí čtvrtý zleva) během oslav gymnázia v roce 1932